

**METODICKÁ PŘÍRUČKA
PRO UČITELE STUDENTŮ
VE VĚKU 12 – 14 LET**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SOCIÁLNÍ KOMPETENCE:

jak čelit výzvam

digitálního věku

SOCIÁLNÍ KOMPETENCE: JAK ČELIT VÝZVÁM DIGITÁLNÍHO VĚKU

METODICKÁ PŘÍRUČKA PRO UČITELE STUDENTŮ VE VĚKU 12 – 14 let

Výtah a adaptace původní anglické verze

VÝSLEDEK PROJEKTU ERASMUS+
„SOCIÁLNÍ KOMPETENCE V DIGITÁLNÍM VĚKU”
CZ – HU – IT – GR – RO – SK
2018 – 2021

Tento projekt byl realizován v rámci programu Erasmus +, provozovaného Centrem pro vzdělávání a mládež Evropské unie Ministerstvem Evropské unie (Česká národní agentura, <http://www.dzs.cz>) a realizován s grantem poskytovaným Evropskou Komisí. Podpora Evropské komise při tvorbě této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise nemůže být zodpovědná za jakékoliv využití informací obsažených v této publikaci.

KOORDINACE PROJEKTU: David Smetana

Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola,
Březová, Czech Republic

ŘEDITEL ŠKOLY: PaedDr. Ludvík Zimčík

PARTNEŘI PROJEKTU:

Istituto di Istruzione „Lorenzo Guetti”, Tione di Trento, Italy

Hlavní členové projektu: Viviana Sbardella, Rosa Russo, Agnese d’Annibale, Paola Ferrari, Mirella Bertolini

Fondazione don “Lorenzo Guetti”, Bleggio Superiore, Italy

Hlavní členové projektu: Alessandra Piccoli, Armin Wiedenhofer

4 EPAL KAVALAS, Kavala, Greece

Hlavní členové projektu: Aggeliki Karanasiou, Maria Katsikari

Základná škola s materskou školou, Červeník, Slovakia

Hlavní členové projektu: Jarmila Gáborová, Magdalena Vranáková, Adriana Demešová

Vrakúň Municipality, Vrakúň, Slovakia

Hlavní členové projektu: Stefan Fazekas, Noemi Varga, Ladislav Kusenda, Janos Csaplar

Suprex Ltd., Felsonyek, Hungary

Hlavní členové projektu: Bela Balogh, Tiborne Fabian, Margit Szabo-Bakosne Rosta, Edit Gyocsi, Bne Nemeth Etelka

Școala Gimnazială „Alexandru Roman”, Auseu, Romania

Hlavní členové projektu: Adrian Matei Botici, Anca Lucia Mucha, Diana Popa, Ioana Popescu

Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, Březová, Czech Republic

Ředitel školy: PaedDr. Ludvík Zimčák

Hlavní členové projektu: David Smetana, Ivana Tálská, Vojtěch Král

NÁVRH OBALU: IOANA POPESCU

OBRÁZEK: SITES.TCS.COM

OBSAH

ÚVOD	6
I. CHARAKTERISTIKA DIGITÁLNÍ ÉRY	8
A. DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE	8
B. INFORMACE A KOMUNIKACE V DIGITÁLNÍM VĚKU	15
C. RODIČE A DĚTI V DIGITÁLNÍM VĚKU	21
II. OBČANSKÁ ODPOVĚDNOST A PRÁVO V DIGITÁLNÍM VĚKU	28
A. POVINNOSTI, ODPOVĚDNOST A PRÁVA	29
B. ROVNOVÁHA MEZI POVINNOSTMI A PRÁVY	35
C. PRÁVA A POVINNOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU	42
III. SPOLEČNOST, SOUDRŽNOST A SOLIDARITA V DIGITÁLNÍM VĚKU	47
A. SOUDRŽNOST	47
B. SOLIDARITA	54
C. ROZMANITOST A TOLERANCE	60
IV. SOUŽITÍ OBČANŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU	64
A. SPOLUPRÁCE A TÝMOVÁ PRÁCE	65
B. ROZDĚLENÍ MOCI V DIGITÁLNÍM VĚKU	74
C. OCHRANA PRÁV, ZÁJMŮ, LIMITŮ A POTŘEB V DIGITÁLNÍM VĚKU	81
V. HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A VEŘEJNÝ NÁZOR	90
A. HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A JEJICH VLIV	91
B. MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST	97
C. VIRTUÁLNÍ SPOLEČNOSTI, ALTERNATIVNÍ REALITA	104
VI. ZDRAVÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST	110
A. CHARAKTERISTIKA SPOLEČNOSTI	111

B.	MORÁLKA A ETIKA	117
C.	ROZVOJ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOSTI	123
VII.	SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST PRO BUDOUCNOST	129
A.	UDRŽITELNÝ ROZVOJ SPOLEČNOSTI	130
B.	OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU	137
C.	BOJ S KLIMATICKÝMI ZMĚNAMI	144
VIII.	OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ	151
A.	SEBEPOZNÁNÍ A SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI	152
B.	POTŘEBY A ZÁJMY V POROZUMĚNÍ	159
C.	JAK ROZLIŠOVAT MOTIVACI OD MANIPULACE	166
PŘÍLOHA		173
I.	Občanská sociální odpovědnost – CSR	173
II.	JAK SE SOCRATIVE.COM POUŽÍVÁ?	178
III.	Online hra	181

ÚVOD

Vážení učitelé,

pravděpodobně budete souhlasit s tím, že sociální (společenské, občanské) kompetence jsou jednou z nejdůležitějších kompetencí, které by nadcházející generace měla mít. Jejich životy a společnost kolem nich bude záviset na tom, jak aktivní a chytří občané dokážou být. Jistě také souhlasíte s tím, že příchod Digitální éry přinesl nebývalé změny v životě společnosti, přinesl nové aspekty, nové metody, nové způsoby života, změnil způsob, jakým všichni řešíme malé či velké společenské otázky. S podporou programu EU Erasmus+ jsme vypracovali podpůrné materiály („Učebnice“) pro vaše studenty, aby se naučili různým aspektům sociální kompetence, a touto metodickou příručkou Vám chceme pomoci při výuce témat a modulů, které jsou v učebnici. Zde je několik poznámek k této metodické příručce (TSM):

1. TSM plně sleduje téma/modulovou posloupnost učebnice. Jeden modul se má vyučovat v pětáctyřicetiminutové hodině - ale záleží na Vás, kolik času tomu či onomu tématu věnujete. Najdete zde také návrh učebního plánu – ale samozřejmě je jen na Vás, jak si sestavíte výukovou metodiku.
2. Témata a moduly jsou polonezávislé, tj. nemusíte se řídit psanou posloupností. Můžete si vybrat jakékoli téma nebo modul, který podle Vašeho názoru nejlépe odpovídá zájmům, úrovni znalostí a dalším předmětům v osnovách. Můžete se také zeptat studentů na jejich názor, o kterém modulu, části chtějí diskutovat.
3. Vypracovali jsme materiály pro tři různá média. Máte v ruce psané médium, ale i pro něj jsme vypracovali elektronickou verzi. Prakticky se jedná o prezentace v PowerPointu, které jsou v angličtině. Obrázky snímků najdete v anglické verzi TSM. I když postoj k používání chytrých telefonů je v různých školách velmi odlišný, vypracovali jsme i verzi pro chytré telefony. Jedná se o soubor testových otázek, které mohou být zpracovány pomocí online programu Socrative.

Kompletní znění otázek naleznete v anglické verzi, v české verzi uvedeme jen správné odpovědi.

4. V neposlední řadě byla vytvořena online hra, o níž se podrobněji dočtete v příloze.

Naším cílem bylo poskytnout podporu při výuce důležitých témat z oblasti sociální kompetence v digitální éře. Snad budou tato témata zajímavá i pro Vás a snad Vám tento projekt pomůže při Vaší práci, neboť nadcházející generace je ve Vašich rukou – proto také vy formujete podobu naší budoucnosti.

Přejeme Vám hodně úspěchu při výuce sociální kompetence digitálního věku

Projektový tým, který vypracoval tento TSM s podporou EU:

Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, Březová, Česká republika

Suprex Ltd., Maďarsko

Základní škola Červeník, Slovensko

4 EPAL Kavalas School, Řecko

Obec Vrakúň, Slovensko

Fondazione Lorenzo Guetti, Itálie

Istituto Lorenzo Guetti, Itálie

Auseu School, Rumunsko

I. CHARAKTERISTIKA DIGITÁLNÍ ÉRY

A. DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE

Podle definice¹ slovo digitální obvykle odkazuje k něčemu, co používá číslice, zejména číslice binární. Veškeré informace, data jsou převáděny do jazyka čísel a všechny procesy jsou jakoby procesy matematické. „*Digitální*“ je přídavné jméno, které lze použít v mnoha slovních spojeních:

- Digitální data, diskrétní data, obvykle zaznamenaná pomocí binárních čísel;
- Digitální média, média uložená jako digitální data;
- Digitální rádio, které využívá digitální technologii k přenosu nebo příjmu;
- Digitální televize, televizní systémy, které vysílají pomocí digitálních signálů;
- Digitální signál (elektronika), signály tvořené diskrétním souborem vln (než souvislým rozsahem)
- Digitální signál (zpracování signálu), analogové signály jsou reprezentovány jako řada digitálních hodnot.

Proč používáme digitální metody?

Protože jsou mnohem přesnější, zejména pokud používáme binární systém, kde jsou používána pouze dvě čísla: 0 a 1. Na rozdíl od „analogové“ metodiky, kde zacházíme s hodnotami tak, jak jsou, a měření (a tedy výpočet s nimi) není nikdy přesný, binární charakteristiky jsou zpracovány v elektronice naprosto jednoduše: je-li proud, je hodnota 1, není-li proud, je hodnota 0. (Je to jako elektrický vypínač: když přepneme světlo, rozsvítí se světlo; když vypneme světlo, zhasne.)

¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Digital>

Jaké jsou nevýhody digitalizace?

Náš život kolem nás není digitální, neskládá se pouze z čísel. Auto jezdí rychleji, když sešlápneme plyn a přidáme víc paliva. Náš svět musíme do toho digitálního převést. K tomu nám může pomoci mikroelektronika. Polovodiče a mikroelektronika byly pravděpodobně nejdůležitějšími vynálezy moderního lidstva. Mikroelektronika umožnila vyrábět nejen tranzistor, ale celý obvod v jednom krystalu, což vedlo k „integrovaným obvodům“, tj. celá složitá elektronická síť v jednom jediném malém kusu materiálu. Tyto integrované obvody se staly stále složitějšími, vykonávaly složité úkoly a funkce a jejich rozměry se stávaly menší a menší. Vzdálenosti se dostávají z mikronu na jeho tisícinu - nanometr. (Jeden milion nanometrů představuje jeden milimetr.) Novou technologii už tedy neoznačujeme jako mikroelektroniku, ale jako nanoelektroniku. Dnes je možné umístit miliardu (!!!) tranzistorů na jediný čip, jako polovodičový materiál se používá křemík. Mikroelektronika (a také nanoelektronika) je absolutním klíčem k digitální technologii. Vzhledem k extrémně malým rozměrům a vzdálenostem lze obrovské množství informací uložit do jednoho paměťového čipu a ty jsou naprosto přesné. To je nezbytná výhoda. Z tohoto důvodu digitální zařízení (většinou digitální paměťová zařízení) postupně nahradila analogová zařízení, jako jsou např. magnetické pásky. Polovina kapacity digitálního úložiště byla dosažena v roce **2002. Rok 2002 je označován jako začátek digitální éry.**

DIGITÁLNÍ REVOLUCE

Podle Wikipedie² je digitální revoluce, známá také jako třetí průmyslová revoluce, během které dochází k posunu od mechanické a analogové elektronické technologie až po digitální elektroniku. Digitální revoluce znamenala začátek informační doby. Ústředním bodem této revoluce je masová výroba a široké využití digitálních obvodů a z nich odvozených technologií, včetně počítačů, telefonu a internetu. Digitální technika a digitální

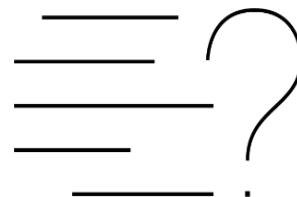
² https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_Revolution

řešení otevírají neuvěřitelné množství nových řešení. Není divu, že děti z digitální éry budou mít před sebou úplně jiný svět.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je průmyslová revoluce?

Průmyslová revoluce (1760 - 1830) přinesla bezprecedentní růst výroby všech druhů výrobků, a tedy i životního stylu a úrovně. Lidský zdroj byl nahrazen stroji.

2. Co je informační společnost?

„Společnost, ve které je tvorba, distribuce, používání, integrace a manipulace s informacemi významnou hospodářskou, politickou a kulturní činností.“

3. Jak se vyvíjela mikroelektronika?

Od elektronek, přes tranzistor, poté byly vakuové trubice nahrazeny mikroelektronikou.

4. Proč jsou digitální řešení lepší?

Digitální“ znamená elektronické řešení, kde jsou všechny vlastnosti charakterizovány čísly a elektronické procesy jsou nahrazeny procesy s čísly. Hodnota je charakterizována čísly, procesy se proměňují v matematické procesy.

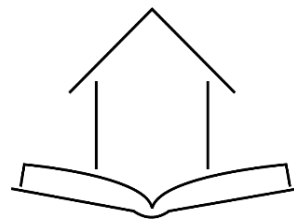
5. Co je myšleno pojmem „Digitální éra“?

Období od roku 2002.

DOMÁCÍ ÚKOL

1. **Vysvětli rozdíl mezi elektronikou, mikroelektronikou a nanoelektronikou.**

Elektronika je jednoduchý elektrický obvod skládající se z mnoha součástí. Když je tento obvod vyroben v jednom jediném krystalu a má velmi malý rozměr, říkáme mu mikroelektronika. Když se tyto rozměry (vzdálenosti) zmenší na nanometrický rozsah ($1 \text{ mm} = 1 \text{ milion nanometrů}$), nazýváme takové řešení nanoelektronikou.

2. **Vysvětli, co znamená pojem “digitální”.**

Digitální znamená vyjádřený čísly.

3. **Vysvětli, proč se v mikroelektronice a informatice používá binární systém.**

Protože binární systém má jen dvě číslice: 0 a 1 a je snadné ho vytvořit a detekovat jako např. vypínač: 0 – žádné světlo (vypnuto) a 1 – světlo je zapnuto (zapnuto).

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. d	3. b	4. e	5. a
6. c	7. d	8. a	9. e	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Digitální data jsou ta, ... (která jsou charakterizována čísly).
2. Digitální éra začala... (když se digitální řešení stala majoritní).
3. Digitální uložení je způsob, ...(kdy jsou data uložena v paměti v digitální podobě).
4. Mikroelektronika je... (když jsou elektronická zařízení charakterizována velmi malými vzdálenostmi – mikrony).
5. Výroba čipů je...(prvním), montáž je.... (druhým) a testování je...(třetím) velkým krokem v mikroelektronice.

Otevřené otázky:

1. Co je to manufaktura? (Vše je vyrobeno ručně.)
2. Co je strojírenský průmysl? (K výrobě jsou využity stroje.)
3. Co je informační společnost? (Společnost, kde informace hrají zásadní roli ve společnosti a v hospodářství.)
4. Co je „digitální“? (Vše charakterizováno čísly.)
5. Proč jsou digitální řešení dobrá? (Protože je mnohem přesnější.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	CHARAKTERISTIKA DIGITÁLNÍHO VĚKU – DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit pojem „digitální“;• uvést, jaký je význam mikroelektroniky a nanoelektroniky;• uvést, jaký je význam zpracování údajů;• objasnit propojení digitálních technologií a internetu.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	digitální, mikroelektronika, nanoelektronika, binární systém, digitální revoluce, digitální technologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je to digitální? Co je to mikroelektronika? Co je to informace?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: <i>Co si myslíš, že je informační společnost</i></p> <p>Aktivita může proběhnout formou hry. Studenti si napíší své vlastní názory. Následně proběhne diskuze a zhodnocení. Anglický jazyk je jazykem internetu, takže učitel může mluvit o významu výuky angličtiny.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	

3. aktivita: Co je digitální a co analogové a proč jsou tyto pojmy důležité?

Studenti mohou nedříve svá zdůvodnění zaznamenat při brainstormingu. Poté proběhne společné vyhodnocení.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Diskuze o vzniku digitální éry

Společná diskuze na téma digitalizace, digitální ukládání dat, charakteristika digitálního věku.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

B. INFORMACE A KOMUNIKACE V DIGITÁLNÍM VĚKU

Informace je vše, co zaujímá naši pozornost a rozšiřuje naše znalosti. Každou sekundu jsme bombardováni miliony informací: jak je teplo, jaké auto nás předjelo, jaký bude oběd, jací jsou naši spolužáci, jak moc jsme naštvaní a proč, a tak dále a tak dále. A nemůžeme jinak než jen „plavat“ v oceánu informací, které k nám nepřichází jen tehdy, když sami chceme, ale vždy, ve dne i v noci. Tento jev se nazývá informační tok a ten proudí skrze informační kanály. Informačním kanálem může být hlas, písmo, pocit atd. - cokoli, co zasáhne jakýkoli z našich smyslových orgánů: oči, uši, jazyk, kůži a nos. Nic nemůže zastavit tok informací - žádná informace znamená izolaci. Žijeme v informačním světě; v informační společnosti. Informace vždy putují jedním směrem od toho, kdo informaci vysílá k tomu, kdo informaci přijímá. Je zřejmé, že ten, který informaci vysílá, musí vědět více, než ten který ji přijímá. Pozice informačního zdroje (informátora) je vždy dominantní a příjemce je podřízený.

O komunikaci hovoříme, pokud probíhá tato výměna informací. Při dané komunikaci jsou partneři na stejné úrovni. Přesněji řečeno, výměna informací probíhá tak rychle, že se rovnocennými stávají. Hlavní rozdíl mezi informací a komunikací je ten, že výměna informací v komunikaci je oboustranná a při komunikaci jsou partneři na stejné úrovni.

KOMUNIKACE A METAKOMUNIKACE

Když komunikujeme, komunikace probíhá dvěma různými druhy kanálů. To, co říkáme; tj. obsah informace, a to, jakým způsobem to říkáme, tj. tón řeči, postoj, gestikulace, atd. Tyto dva kanály probíhají vždy souběžně a nezávisle na našem záměru. První kanál se nazývá komunikace, druhý metakomunikace (neverbální komunikace). Nejdůležitějším komunikačním orgánem jsou naše oči: skrze ně dostáváme více než polovinu celkových informací. Metakomunikace není v mnoha případech pouze druhým komunikačním kanálem, je to proces nevědomý, automatický, který je součástí osobní komunikace.

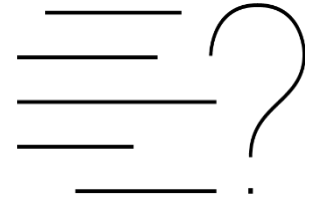
KOMUNIKACE V DIGITÁLNÍM VĚKU

Abychom měli úplnou a důvěryhodnou komunikaci, musíme komunikovat osobně, vidět a slyšet našeho partnera. Jakýkoli jiný způsob a komunikační kanál je méněcenný, protože ztrácíme podstatnou a důležitou část konverzace. Během naší historie byl hlavním prostředkem konverzace “přímý rozhovor”; druhotným způsobem komunikace byla písemná (např. dopisy). V této éře probíhá komunikace prostřednictvím umělých, elektronických, digitálních kanálů: e-mailů, Facebooku, mobilních telefonů, internetu. Tyto kanály značně snižují množství metakomunikace, tj. výrazně snižují naše šance na ověření důvěryhodnosti sděleného obsahu. Digitální éra otevřela dveře podvodům, dezinformacím a manipulaci.

Množství informací, které každou sekundu obdržíme, je mnohem větší než jsme schopni pojmout. Jsme prostě unášeni „informacemi“. Z těchto důvodů je nezbytné, abychom učili naše děti být mediálně gramotní. Mediální gramotnost je pravděpodobně nejdůležitější nástroj pro sociální (občanskou) kompetenci v digitální éře, neboť díky ní bychom měli být schopní střízlivě a kriticky hodnotit informace, které dostáváme, zejména prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků.

Mediální gramotnost (tj. vědomé pochopení toho, jak média fungují a jak ověřit přijaté informace) se v životě stala bezpodmínečně nutná. Informace se na nás “valí” a není vůbec snadné pochopit, co přesně je za tím, co slyšíme nebo čteme. Příliš mnoho informací je příliš málo informací v tom smyslu, že nemůžeme všechno “strávit”; tj. cítíme, že jsme mezi masou informací ztraceni.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to informace?

Informace jsou data o světě kolem nás.

2. Co je to komunikace?

Výměna informací.

3. Co je to metakomunikace?

Gesta a další naše projevy, které doprovází komunikaci.

4. Proč je metakomunikace tak důležitá?

Je to komunikace o komunikaci; odhaluje naše skutečné myšlenky.

5. Jak společně funguje komunikace a metakomunikace?

Vyskytují se ve stejnou dobu. Díky jejich souhře/disharmonii můžeme posoudit důvěryhodnost partnera.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. c	3. e	4. b	5. d
6. c	7. e	8. a	9. a	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. N	4. P	5. P
6. P	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Motivace v komunikaci je... (schopnost přesvědčit někoho, aby jednal určitým způsobem).
2. Manipulace je.... (způsob, jak přesvědčit někoho, aby jednal v zájmu manipulátora).
3. Digitální komunikace je specifická tím, že... (se metakomunikace většinou vytratila).
4. Partneři v komunikaci zauímají... (stejně) postavení.
5. Většina komunikace probíhá souběžně s...(metakomunikací).

Otevřené otázky:

1. Co je tok informací? (Sled informací od mluvčího po posluchače)
2. Co je komunikace? (Výměna informací)
3. Co je metakomunikace? (Projevy člověka, jež doprovází komunikaci)
4. Co se stalo s metakomunikací v digitální komunikaci? (Téměř se vytratila.)
5. Proč je snadné manipulovat v digitální komunikaci? (Není zde kontrola z pozice metakomunikace)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	CHARAKTERISTIKA DIGITÁLNÍHO VĚKU – INFORMACE A KOMUNIKACE V DIGITÁLNÍM SVĚTU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit pojmy informace a komunikace;• uvést rozdíl mezi informacemi a komunikací;• uvést, co je metakomunikace;• vysvětlit, jak se změnila informační a komunikační vlastnosti v digitální éře.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	informace, komunikace, metakomunikace, motivace, manipulace

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Uvedení do tématu

Učitel položí následující otázky: *Co je to informace? Co je to informační tok? Proč jsou informace důležité?* Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.

Čas: 10 minut

2. aktivita: Proč jsou informace důležité? Co si myslíš?

Aktivita může proběhnout formou hry. Studenti si napíší své vlastní názory. Následně proběhne diskuze a zhodnocení.

Čas: 8 minut

3. aktivita: Co je to komunikace a metakomunikace a proč jsou důležité?

Studenti mohou nedříve svá zdůvodnění zaznamenat při brainstormingu. Poté proběhne společné vyhodnocení.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Diskuze o „důležitosti“ metakomunikace v digitálním věku

Společná diskuze na téma úlohy metakomunikace, důvěryhodnosti a mediální gramotnosti v digitálním věku.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

C. RODIČE A DĚTI V DIGITÁLNÍM VĚKU

Pro každou generaci je nesmírně důležité, jakým způsobem strávilo své dětství. To, co bylo vynalezeno a použito dříve, než se člověk narodí, je pro něj většinou zcela běžné a přirozené; stejně tak je jedinec dobře obeznámen i s tím, co bylo zavedeno v (raném) dětství, a jak věk roste, učení stále pokračuje. Učení je poměrně snadné, když se věci učíme společně s dětmi. V poslední době se rozdíl mezi generacemi výrazně zvýšil.

Současná nadcházející generace se právem nazývá generací digitální. Kvalitativní nové rozdíly v životě tří generací (prarodiče-rodice-děti) způsobily mezi nimi obrovskou propast. Věci, které jsou pro děti naprosto normální (protože „se do nich narodily“), jsou sice vzdálené, ale stále ještě poměrně dobře se je učí i rodiče a (samozřejmě také učitelé), ale pro mnohé prarodiče jsou prakticky cizí. Výukový proces se v mnoha ohledech změnil: děti vědí více než jejich rodiče (a učitelé). Toto se dosud v historii lidstva nikdy nestalo. V klasických předmětech, jako je matematika, chemie nebo historie, učitelé učí své děti, protože jsou lépe informováni; ale to většinou nesouvisí s digitálním světem. A protože digitální svět je nyní v každém procesu učení všeobecným nástrojem, proces výuky se často stává „obráceným vyučováním“: ne dospělí děti učí, ale naopak.

S klesající efektivitou učení se objevuje další fenomén, který větší část našich znalostí se stává zastaralou, zbytečnou. Stejně jako s přibývajícimi roky se učíme méně efektivně, je i to, co jsme se naučili dříve, mnohem zastaralejší – tj. množství užitečných znalostí se se neustále zmenšuje.

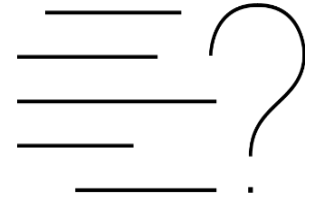
CHARAKTERISTIKA Z – GENERACE

Současná nastávající generace (zvaná generace Z) se zrodila do času internetu, mobilů, telefonů, Facebooku, e-mailů, tedy do „virtuálního světa“. Současní žáci se setkávají s dichotomií, tzn. s paralelní existencí reálného světa a virtuálního, a nemají problém mezi těmito světy přeskakovat. Svůj volný čas chtějí trávit na internetu (sledují Youtube, hrají online hry, chatují si s přáteli). Jsou líní učit se klasickým způsobem, protože vědí, že mohou znalosti získat jedním kliknutím myši. A možná proto velmi oceňují, když se učí

rozhodovat, řídit konflikt apod. Děti tvoří spoustu virtuálních komunit a cítí se v nich velmi dobře, na druhé straně hůře navazují osobní kontakt.

Generace Z není lepší ani horší než jejich rodiče – jsou jen ve vysoké míře jiní. Rozdíly mezi generacemi Y a Z (natož pak Z a X) byly během historie lidstva stejně obrovské, jako je tomu dnes. Překlenout propast je nevyhnutelným úkolem generace Y. Rodiče (učitelé) musí mít na paměti, že generace Z je mnohem schopnější ve virtuálním světě a realitě, než jsou jejich rodiče. Bohužel se však méně orientují v tom reálném světě.

KONTROLNÍ OTÁZKY

- 1. Co je charakteristické pro generaci prarodičů ve smyslu techniky?**

Elektřina a rádio

- 2. Co je charakteristické pro generaci rodičů ve smyslu techniky?**

Barevná televize

- 3. Co je to “Digitální věk (éra)”?**

Je to období digitální komunikace, která teď probíhá.

- 4. Co je hlavní charakteristikou Digitálního věku?**

Mobilní internet, Facebook, virtuální společnost.

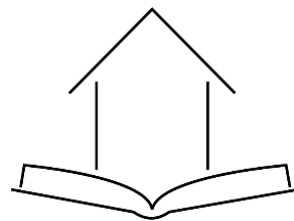
- 5. Co je to mikroelektronika a nanoelektronika?**

Funguje stejně jako mikroelektronika, ale na ještě menší vzdálenosti (nanometry).

DOMÁCÍ ÚKOL

1. Vysvětlete, jak technický vývoj ovlivnil náš život!

Výsledkem technického vývoje (především v elektronice) byla podoba mikroelektronické součástky a tyto součástky nám umožnily vytvořit velmi složité elektronické systémy, jako jsou počítače. Počítače nám změnily život.

2. K uvedeným statistikám napište tři krátké komentáře.

V roce 2018 mělo internetové připojení 55,1 % světové populace. Nejvíce uživatelů internetu je v Asii. Nejvyšší míra rozšíření internetu je v Evropě, kde 85,2 % z celkového počtu populace má připojení k internetu.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. d	3. d	4. c	5. b
6. a	7. d	8. d	9. c	10. e

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. N	4. P	5. P
6. N	7. N	8. N	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Obrácená výuka je, když.... (děti učí své rodiče).
2. Děti rozumí internetu mnohem lépe než jejich rodiče, protože... (se narodily do digitální éry).
3. Nanoelektronická zařízení mají... (nanometrové) vzdálenosti.
4. Pro každou generaci je nejjednodušší naučit se tomu,... (do čeho se narodila).
5. Mikroelektronika vznikla vynálezem tranzistoru v roce ... (1948).

Otevřené otázky:

1. Proč můžeme naše prarodiče označit za "elektrickou generaci"? (Elektronika nebyla v době jejich narození vynalezena.)
2. Proč můžeme našim rodičům říkat "elektronická generace"? (Elektronika byla v době jejich narození vyvinuta.)
3. Proč může být současná generace nazývána „digitálními dětmi“? (Protože se narodily již v digitální éře.)
4. Jak se mění efektivita učení v čase? (Zvyšuje se, ale po škole rychle klesá.)
5. Co se stane s našimi zkušenostmi v průběhu času? (Neustále rostou, ale později se větší část stává zastaralou)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	CHARAKTERISTIKA DIGITÁLNÍHO VĚKU – RODIČE A DĚTI V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je přirozené pro jejich rodiče v digitální éře;• vysvětlit, co je přirozené pro žáky v době digitální komunikace;• uvede, jaké jsou hlavní rozdíly mezi oběma generacemi;• vysvětlit, co to je „obrácená výuka“;• objasnit, jak překlenout propast mezi rodiči a jejich dětmi.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	digitální éra, generace y, generace x, generace z
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je to generace? Čím je generace charakteristická? Co je pro dnešní děti přirozené a pro jejich rodiče ne?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: Co je typické pro generace? Co si myslíš?</p> <p>Aktivita může proběhnout formou hry. Studenti si napíší své vlastní názory. Následně proběhne diskuze a zhodnocení.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	

3. aktivita: Co je typické pro generaci rodičů?

Studenti diskutují o daném tématu, učitel se názory snaží hodnotit objektivně.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Co je typické pro generaci Z?

Společná diskuze. Studenti mohou své názory nejprve zaznamenat pomocí brainstormingu.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

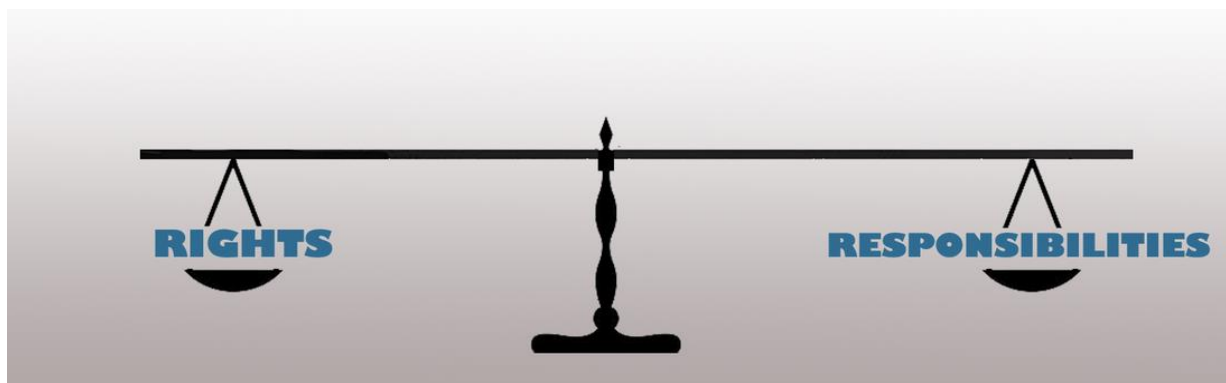
II. OBČANSKÁ ODPOVĚDNOST A PRÁVO V DIGITÁLNÍM VĚKU

„Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.”

(První článek Všeobecné Deklarace Lidských Práv)

Evropská unie je založena na ochraně hodnot, jako je důstojnost člověka, svoboda, rovnost, demokracie, právní stát a dodržování lidských práv. Tyto hodnoty jsou zakotveny ve smlouvách EU a jsou posíleny v Listině základních práv. Jako členové Evropské unie máme povinnost vědět, jaká jsou naše práva k plnému uplatňování atributů našeho občanství.

Evropští občané se dohodli na zajištění mírové budoucnosti založené na společných hodnotách: toto je uvedeno v preambuli Charty základních práv Evropské unie. Prostřednictvím tohoto dokumentu EU navrhuje rámec pro zachování tradic a zvyků všech členských států a současně rozvíjení společných hodnot, které podporují vyvážený a udržitelný rozvoj, volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu. S právy však také přicházejí povinnosti.

A. POVINNOSTI, ODPOVĚDNOST A PRÁVA

POVINNOSTI

Pojem povinnost pochází z latinského „*obligare*“, to znamená, že se k něčemu zavazuje. Označuje chování uložené normou, které může mít odlišnou povahu: právní, morální, náboženskou...

Právní povinnosti vyplývají ze zákona, který předepisuje určitá chování ve vztahu k obecným nebo specifickým nebo subjektivním podmínkám prostředí. V evropských právních systémech se rozlišuje mezi normami vyplývajícími z legislativního opatření zaměřeného na tvorbu norem (občanské právo) a normami odvozenými z výkladu skutečného života (zvykové právo). Země jako Itálie jsou silně spojeny s prvním typem pravidel, jiné, jako Spojené království jsou více orientovány na druhé. Porušení těchto pravidel obvykle zahrnuje trestní důsledky se zásahem státu, soudnictví a donucovacích orgánů.

Naproti tomu v případě *morálních povinností* jde o reakci na etické předpisy, které vycházejí z individuálního a kolektivního vnímání toho, co je dobré a co špatné. Protože se jedná o nepsané standardy, jsou v zemích a kulturách velmi proměnlivé. Porušení těchto povinností obvykle nemá žádný právní důsledek, místo toho má společenské účinky se ztrátou úcty a kolektivního uznání.

A konečně, *náboženské normy* jsou ty, které jsou identifikovány v posvátných knihách a v textech přijatých komunitou, která se identifikuje v daném náboženském vyznání. Tato pravidla jsou často velmi úzce spjata s morálními pravidly a někdy také působí v praktické a materiální sféře. Porušení těchto předpisů by v dnešním světě nemělo teoreticky znamenat žádný důsledek: v některých státech a společnostech jsou však náboženské normy přijímány v právním systému, a tak mají stejné účinky jako předchozí dva.

ODPOVĚDNOST

Odpovědnost je slovo složené z „odezvy“ a „schopnosti“, schopnosti dávat odpovědi ve vztahu k něčemu jednání, tj. jak píše Nicola Abbagnano (2013), je „možnost předvídat důsledky něčího chování a napravit ho“ na základě této prognózy". Tento termín označuje schopnost převzít důsledky přijatých závazků nebo konání přijetím jejich konkrétních, sociálních, morálních a právních účinků. Koncept odpovědnosti má silnou kulturní povahu a vychází z vize, kterou o světě civilizace má.

Pojem odpovědnosti se zásadně liší od pojmu povinnost a je úzce spjat s myšlenkou svobody: odpovědnost existuje pouze v případě, že existuje možnost a schopnost zvolit, zda a jak jednat. Ve skutečnosti, když si nemůžete vybrat své vlastní chování, nemůžete být zodpovědní za jeho důsledky. Aby byla chování zodpovědné, musí současně dojít k tomu, že: situace je důsledkem individuálního chování, odpovědná osoba může předvídat důsledky svého jednání, odpovědná osoba může jednat jinak, aby se důsledkům svého jednání vyhnula.

Odpovědnost má také právní úroveň, která vyplývá z dodržování norem a předpisů zákona a morální normy, která vychází z etických principů.

PRÁVO

Myšlenka práva je poměrně stará, první historický pramen, první zákoník krále Uru vznikl asi 5000 př. n. l. Další zákoník, Chammurapiho, je jedním z nejzachovalejších příkladů (asi 1780 př. n. l.) dokumentů tohoto typu. Nicméně ve všech starověkých společnostech byly zásady lidských práv stanoveny v náboženských textech. Hinduistické védy, židovský Tanakh, křesťanská bible, islámský Korán a konfuciánská analogie patří k nejstarším spisům, které se zabývají otázkou práv a povinností člověka a jeho odpovědnosti.

Všeobecná deklarace lidských práv je dokumentem o právech jednotlivce, kterou přijalo Valné shromáždění OSN dne 10. prosince 1948. Lidská práva představují nezcizitelná práva, která má každá lidská bytost jako taková.

Tento dokument byl použit ve všech členských státech a někteří právní experti tvrdí že toto prohlášení se stalo závazným v rámci všeobecného mezinárodního práva a ve všech zemích je nepřetržitě citováno více než 50 let.

Mezi základní práva člověka, která si můžeme pamatovat, patří: právo na svobodu jednotlivce, právo na život, právo na sebeurčení, právo na spravedlivý proces, právo na důstojnou existenci, právo na náboženskou svobodu a následné právo na změnu vlastního náboženství, jakož i nedávno přijaté právní předpisy, právo na ochranu osobních údajů (soukromí) a hlasovací právo.

Podrobněji o historii práva viz anglická verze.

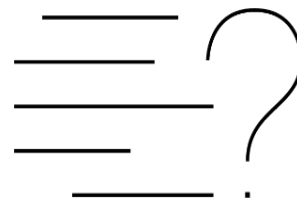
SPOJENÍ MEZI ODPOVĚDNOSTÍ, PRÁVY A POVINNOSTMI

Práva a povinnosti jsou často považovány za dvě strany téže mince. Oba mají tuto vlastnost, že jsou spojeni se třemi projevy: konat, nekonat, být schopen konat. Ve skutečnosti může člověk mít právo nebo povinnost něco udělat, právo nebo povinnost něco nedělat, být schopen něco udělat. Právo někoho je často povinností někoho jiného. Odpovědností v tomto vztahu je syntéza, kdy ti, kteří si nárokují právo, nesmějí zapomenout na právo druhých. Tím se projevuje svoboda, která pro člověka končí tam, kde začíná svoboda někoho jiného.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to právo?

Právo je soubor norem platných pro všechny osoby a organizace.

2. Co je to povinnost?

Povinnost označuje chování, které je dané normou. Může být různé povahy: právní, morální, náboženské.

3. Co znamená zodpovědnost?

Odpovědnost znamená možnost předvídat důsledky svého chování a opravit ji na základě této předpovědi.

4. Jaká jsou lidská práva?

Lidská práva představují práva, která má každá lidská bytost

5. Jsou právo, povinnosti a zodpovědnost nějak propojeny? Pokud ano, jak?

Ano, jsou. Práva a povinnosti jsou často považovány za dvě strany jedné mince. Často je něčí právo něčí povinností. Odpovědnost je v tomto dialektickém vztahu syntézou.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. d	3. a	4. d	5. a
6. c	7. d	8. b	9. c	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. P	5. P
6. P	7. N	8. P	9. N	10. N

Doplňovačka:

1. Označuje chování dané normou, které může být různé povahy... (právní, morální, náboženské).
2. Odpovědnost je slovo, které se skládá z („reakce“ a „schopnosti“).
3. Lidská práva představují... (nezcizitelná práva, která má každá lidská bytost).
4. Práva a povinnosti jsou často považovány za... (dvě strany téže mince).
5. Existují různé druhy práv:... (právo něco udělat, právo dělat něco a právo mít něco podle své vůle).

Otevřené otázky:

1. Co je to právo? (Právo je soubor norem platných pro všechny osoby a organizace)
2. Co je to povinnost? (Povinnost označuje chování, které je dané normou. Může být různé povahy: právní, morální, náboženské.)
3. Co znamená zodpovědnost? (Odpovědnost znamená možnost předvídat důsledky svého chování a opravit ji na základě této předpovědi.)
4. Jaká jsou lidská práva? (Lidská práva představují nezcizitelná práva, která má každá lidská bytost.)
5. Jsou právo, povinnosti a zodpovědnost nějak propojeny? Pokud ano, jak? (Ano, jsou. Práva a povinnosti jsou často považovány za dvě strany jedné mince. Často je něčí právo něčí povinností. Odpovědnost je v tomto dialektickém vztahu syntézou.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	OBČANSKÁ ODPOVĚDNOST A PRÁVO V DIGITÁLNÍM VĚKU – POVINNOSTI, ODPOVĚDNOST A PRÁVA
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit pojmy povinnost, odpovědnost a právo;• vysvětlit, jak jsou pojmy právo, povinnost a odpovědnost propojeny.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	povinnost, právo, odpovědnost, lidská práva

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Výklad učiva

Učitel s pomocí ppt prezentace objasní základní terminologii.

Čas: 20 minut

2. aktivita: Skupinová práce

Třída bude rozdělena do skupin po asi čtyřech - pěti studentech. Každá skupina obdrží prvních pět článků Všeobecné deklarace lidských práv. Jejich úkolem bude diskutovat, o čem jsou lidská práva, pokusí se naleznout deset klíčových slov, budou přemýšlet o situacích, kdy v naší společnosti (ve světě) dochází k nedodržování lidských práv. Jednotlivé skupiny mohou představit své názory.

Čas: 20 minut

3. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

B. ROVNOVÁHA MEZI POVINNOSTMI A PRÁVY

Občanská práva jsou ta, která jsou zaručena právem daného státu a liší se od lidských práv, která jsou sama o sobě považována za univerzální, bez ohledu na občanství nebo vnitrostátní právo. Tato občanská práva lze ze zákona rozšířit na cizince, kteří se nacházejí v teritoriálním území státu, zatímco přírodní práva nebo lidská práva patří všem lidským bytostem bez ohledu na území, na kterém se nacházejí.

Závazek Evropské unie k právům svých občanů je zakotven v Listině základních práv Evropské unie. Skládá se ze sedmi kapitol - Důstojnost, Svoboda, Rovnost, Solidarita, Občanství, Spravedlnost - a 54 článků se základními hodnotami Evropské unie a občanskými, politickými, ekonomickými a sociálními právy jejích občanů. První články se týkají lidské důstojnosti, práva na život, integrity osoby, svobody projevu a svědomí. Kapitola „Solidarita“ je inovace, protože sdružuje hospodářská a sociální práva, jako například:

- právo na stávku; právo na informování zaměstnanců a projednávání s nimi;
- právo na sladění rodinného a pracovního života;
- právo na ochranu zdraví, sociálního zabezpečení a sociální pomoci.

Podporuje také rovnost mezi muži a ženami a zavádí práva, jako je ochrana údajů, zákaz eugenických praktik a reprodukční klonování lidí, ochrana životního prostředí, práva dítěte a starších osob, právo na řádnou správu.

OBČANSKÁ ODPOVĚDNOST

Občanská odpovědnost znamená především uvědomění si práv a povinnosti člověka a zajištění, aby byla respektována. Souvisí také s občanskými hodnotami společnosti, jako je demokracie a lidská práva, rovnost, účast, spolupráce, sociální soudržnost, solidarita, tolerance k rozmanitosti a sociální spravedlnost. Pro plnou občanskou odpovědnost je nutné mít dobrou politickou kulturu, kritické myšlení a aktivní účast.

Obecně lze tedy říci, že „odpovědné občanství“ se týká záležitostí týkajících se znalostí a výkonu občanských práv a povinností. Všechny evropské země také spojují tento koncept s určitými hodnotami úzce spojenými s odpovědným občanem. Tyto hodnoty zahrnují demokracii, lidskou důstojnost, svobodu, dodržování lidských práv, toleranci, rovnost, dodržování zákona, sociální spravedlnost, solidaritu, odpovědnost, loajalitu, spolupráci, účast, duchovní, morální, kulturní, duševní a fyzický rozvoj. Přestože některé země těmto pojmům přiřkládají větší či menší význam, je obecně dohodnuto, že všechny přispívají k celosvětovému porozumění tohoto konceptu a jeho provádění.

DIGITÁLNÍ VĚK A OBČANSKÁ PRÁVA

Počítače nepodporují pouze každodenní činnosti lidí, ale dokážou zaručit neuvěřitelné intelektuální a kognitivní rozšíření lidských schopností, a tím nabídnout pokrok, blahobyt a demokracii. Z toho vychází heslo „počítač pro všechny“ a naléhavost zajištění přístupu k informačním a komunikačním technologiím (ICT) a dovednostem s nimi spojenými pro všechny lidi. Sociální média obecně jsou velmi mocným nástrojem zejména v rukou těch jednotlivců, kteří potřebují zvýšit svůj hlas, aby byli slyšet v zemích, kde jsou prostředky masové komunikace ovládnuty nebo vlastněny státem nebo politickými a finančními elitami. Ve skutečnosti dokáží sociální media vytvářet novou politickou sféru: virtuální prostor, ve kterém se lidé setkávají a vyměňují si nápady, informace a názory, budují sociální znalosti.

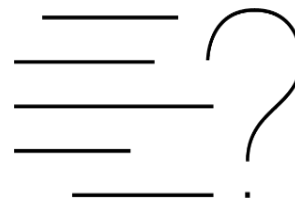
Mluvíme-li o digitální éře a občanských právech, neměli bychom opomenout Ziccardiho (2012). Ve své knize poukazuje na potenciál počítačů zaručujících demokracii. Podle něj by počítače mohly nejen pomáhat lidem, ale mohly by také umožnit co nejúplnější rozšíření intelektuální a kognitivní kapacity a co nejširší a nejprůhlednější šíření informací užitečných pro pokrok a demokracii.

Informační a komunikační technologie (a zejména internet) umožnily vytvoření nové veřejné sféry, kde jednotlivci slučují své názory a různými způsoby budují sociální znalosti.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak jsou spojena občanská práva a povinnosti?

Práva a povinnosti jsou striktně spojeny, práva někoho jsou obvykle povinnosti někoho jiného.

2. Jaký je rozdíl mezi občanskými právy a právy lidskými?

Občanská práva jsou práva zaručená právem daného státu. Lidská práva jsou samy o sobě považována za univerzální (nezcizitelná) práva bez ohledu na příslušnost ke konkrétnímu státu.

3. Uveď, prosím, sedm kapitol Charty základních práv Evropské unie.

Důstojnost, svoboda, rovnost, solidarita, občanství, spravedlnost

4. Co to znamená občanská odpovědnost?

Občanská odpovědnost znamená především uvědomění si vlastních práv, respektování svých vlastních povinností.

5. Proč jsou pro občanská práva sociální média důležitá?

Sociální média jsou velmi mocným nástrojem zejména v rukou těch jedinců, kteří musí zvýšit svůj hlas, aby byl slyšet v těch zemích, kde jsou masmédiá ovládané nebo vlastněné státem nebo politickými a finančními elitami.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. d	3. d	4. b	5. b
6. a	7. b	8. d	9. c	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. N	4. P	5. N
6. P	7. P	8. N	9. P	10. N

Doplňovačka:

1. Občanská práva jsou práva zaručená... (právem daného státu).
2. Charta základní práv Evropské unie mají sedm kapitol/témat:... (Důstojnost, svoboda, rovnost, solidarita, občanství, spravedlnost).
3. Kapitola „Solidarita“ je inovací, neboť spojuje... (hospodářská a sociální práva).
4. Občanská odpovědnost znamená především ... (být si vědom vlastních práv).
5. Sociální média jsou obecně velmi mocným nástrojem zejména v rukou těch jednotlivců, kteří potřebují... (zvýšit svůj hlas, aby byli vyslyšeni v těch zemích, kde se kontrolují masmédia).

Otevřené otázky:

1. Jak jsou spojena občanská práva a povinnosti? (Práva a povinnosti jsou striktně spojeny, práva někoho jsou obvykle povinnosti někoho jiného.)
2. Jaký je rozdíl mezi občanskými právy a právy lidskými? (Občanská práva jsou práva zaručená právem daného státu. Lidská práva jsou samy o sobě považována za univerzální (nezcizitelná) práva bez ohledu na příslušnost ke konkrétnímu státu.)
3. Uveď, prosím, sedm kapitol Charty základních práv Evropské unie.(Důstojnost, svoboda, rovnost, solidarita, občanství, spravedlnost)
4. Co to znamená občanská odpovědnost? (Uvědomění si vlastních práv, respektování svých vlastních povinností.)

5. Proč jsou pro občanská práva sociální média důležitá? (Sociální média jsou velmi mocným nástrojem zejména v rukou těch jedinců, kteří musí zvýšit svůj hlas, aby byl slyšet v těch zemích, kde jsou masmédiá ovládané nebo vlastněné státem nebo politickými a finančními elitami.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	OBČANSKÁ ODPOVĚDNOST A PRÁVO V DIGITÁLNÍM VĚKU – ROVNOVÁHA MEZI POVINNOSTMI A PRÁVY
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• vysvětlit, jak jsou pojmy právo, povinnost a odpovědnost propojeny.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	povinnost, právo, odpovědnost, lidská práva, média
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel s pomocí ppt prezentace objasní základní terminologii. Může pustit trailer k filmu Breadwinner („Parvana´s story“)</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>2. aktivita: Skupinová práce</p> <p>Třída bude rozdělena do skupin po asi čtyřech - pěti studentech. Jejich úkolem bude diskutovat o tom, jak se mohou lišit občanská práva v různých zemích a jak se práva mohou náhle změnit s nástupem režimů, které omezují svobodu. Jednotlivé skupiny mohou představit své názory.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>3. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu</p> <p>Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

Doplňující aktivita: zhlédnutí filmu The Breadwinner

C. PRÁVA A POVINNOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU

Práva a povinnosti jsou dvě strany téže mince. Abychom pochopili, které z nich má dominovat, potřebujeme etiku. Lidé se začali ptát na to, co je správné a co je špatně, už dávno. Etika je odvětví filosofie odrážející mechanismy takového dotazování. Výsledkem chování dle etiky jsou morální hodnoty, které jsou specifické v každé kultuře v daném okamžiku.

„Etika je odvětví filozofie, které studuje chování lidí a kritéria, podle nichž se hodnotí chování.“ (Aristoteles) Ve filozofickém jazyce ji obecně přijatelná definice identifikuje s jakoukoli doktrínou nebo spekulativní reflexí o praktickém chování člověka, především v tom, že má v úmyslu naznačit, co je skutečné dobro a jaké jsou prostředky k jeho dosažení, jaké má člověk morální povinnosti vůči sobě a vůči ostatním a jaká jsou kritéria pro posuzování morálky lidských činů. V anglické verzi naleznete podrobnější popis vývoje v posuzování etiky.

Etika je tedy soubor norem a hodnot, které regulují lidské chování tím, že připisují kladný nebo záporný úsudek s ohledem na dobro a zlo. Etika a morálka se často používají jako synonyma, ale vůbec tomu tak není. Morálka zahrnuje soubor norem, které rozlišují dobro a zlo, zatímco etika odpovídá spekulativní snaze porozumět tomu, jak tyto morální normy vytvořila lidská skupina. Pokud tedy morálka považuje normy a hodnoty za fakta sdílená všemi, etika se snaží je racionálně a logicky vysvětlit.

Základem každé koncepce etiky je pojem dobra a zla, ctnosti a určité vize člověka a lidských vztahů. Takové myšlenky často souvisejí s konkrétním náboženstvím nebo alespoň s ideologií. Etika založená na náboženství ve skutečnosti stanoví pravidla chování, která platí pro všechny bez výjimky, zatímco sekulární etika zohledňuje lidské potřeby, různé podmínky a historické proměny.

PRAKTICKÁ ETIKA

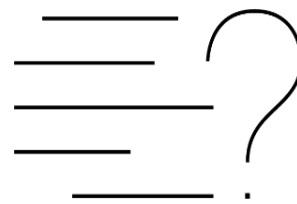
Praktická etika je vědní obor, jehož cílem je pochopit, jak obyčejní lidé volí způsoby svého jednání. Praktická etika zahrnuje dle Elliota (2017) zahrnuje tyto zásady:

- Každý si přeje vyhnout se újmě, jako je bolest, smrt a invalidita. To si přeje i pro ty, na kterých jim záleží.
- Je-li iracionální chtít, aby mu byla způsobena určitá újma za nějakých okolností - to znamená, že není žádný dobrý důvod, aby někdo chtěl způsobovat tuto újmu - je neetické způsobovat tuto újmu komukoli jinému, jakékoliv lidské bytosti.
- S každým by se mělo zacházet spravedlivě - měl by dostat to, na co má právo, na co mají etické právo, co si zaslouží a co jim bylo slíbeno, a neměli by být ochuzeni o to, co jiní mohou získat, pokud pro to neexistuje eticky relevantní odůvodnění.
- Od lidí se eticky vyžaduje, aby plnili své povinnosti související s rolí a k tomu, aby nikomu nezpůsobil neoprávněnou újmu.
- Lidé by se měli snažit chovat se eticky ideálně tím, že budou propagovat dobro a zvláštní ohleduplnost a péči o ty nejzranitelnější, je eticky vyžadováno, aby dělali svou práci a nezpůsobovali neodůvodněné škody. Je chvályhodné, pokud jednají eticky ideálním způsobem.

ETIKA V DIGITÁLNÍM VĚKU

Od 80. let s rostoucím významem sociálního dopadu informačních a komunikačních technologií, a zejména internetu, dochází k reflexi etických aspektů využívání informačních a komunikačních médií. Tato disciplína, nazývaná přesně etikou médií, pak dala vzniknout dalším poddisciplínám, jako je například webetika.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak Aristoteles definuje “etiku”?

Etika je obor filozofie, který studuje chování lidských bytostí a kritéria, podle kterých se hodnotí chování a jejich volby.

2. Jaká je obecnější definice etiky?

Etika je soubor norem a hodnot, které regulují lidské chování tím, že připisují kladný nebo záporný úsudek s ohledem na dobro a zlo.

3. Proč morálka a etika nejsou totéž?

Morálka zahrnuje soubor norem, které rozlišují dobro a zlo, zatímco etika odpovídá úsilí pochopit, jak tyto morální normy byly vytvořeny.

4. Jaký je rozdíl mezi etikou a zákonem?

Zákon je založen na donucovací moci státu, zatímco etika je založena na sociální kontrole.

5. Jaká jsou dvě odvětví etiky?

Etika se dělí na teleologickou etiku a deontologickou etiku.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. a	3. d	4. c	5. c
6. d	7. b	8. d	9. a	10. d

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. N	5. N
6. N	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Etika je obor filozofie, který studuje... (chování lidských bytostí).
2. Etické zkoumá, ... (co je skutečné dobro a jaké jsou prostředky k jeho dosažení).
3. Etika může být...(teleologická, deontologická, utilitární).
4. Morálka zahrnuje... (soubor norem, které rozlišují dobro a zlo).
5. Etika koresponduje se... (snaha pochopit, jak byly morální normy vytvořeny).

Otevřené otázky:

1. Jak Aristoteles definuje "etiku"? (Etika je obor filozofie, který studuje chování lidských bytostí a kritéria, podle kterých se hodnotí chování a jejich volby.)
2. Jaká je obecnější definice etiky? (Etika je soubor norem a hodnot, které regulují lidské chování tím, že připisují kladný nebo záporný úsudek s ohledem na dobro a zlo.)
3. Proč morálka a etika nejsou totéž? (Morálka zahrnuje soubor norem, které rozlišují dobro a zlo, zatímco etika odpovídá úsilí pochopit, jak tyto morální normy byly vytvořeny.)
4. Jaký je rozdíl mezi etikou a zákonem? (Zákon je založen na donucovací moci státu, zatímco etika je založena na sociální kontrole.)
5. Jaká jsou dvě odvětví etiky? (Etika se dělí na teleologickou etiku a deontologickou etiku.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	OBČANSKÁ ODPOVĚDNOST A PRÁVO V DIGITÁLNÍM VĚKU – PRÁVA A POVINNOSTI V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je etika;• vysvětlit, jak etika ovlivňuje každodenní život;• objasnit, jak etika pomáhá zvládat výzvy digitálního věku.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	právo, etika, morálka
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel s pomocí ppt prezentace objasní základní terminologii.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>2. aktivita: Skupinová práce</p> <p>Třída bude rozdělena do skupin po asi čtyřech - pěti studentech. Jejich úkolem bude diskutovat o tom, jak přijímají rozhodnutí a jak definují, zda je rozhodnutí dobré nebo špatné.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>3. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu</p> <p>Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

III. SPOLEČNOST, SOUDRŽNOST A SOLIDARITA V DIGITÁLNÍM VĚKU

A. SOUDRŽNOST

SVĚT JAKO GLOBÁLNÍ VESNICE

Termín společnost pochází z latinského „*societate*“, což je odvozenina slova *socius*, "společník", což značí stav, kdy jste spolu s jinými lidmi. Dnes se termín společnost používá pro jakoukoliv lidskou skupinu spojenou společným zájmy, v nichž existují různé druhy vztahů a forem spolupráce zřízené k zajištění přežití a reprodukce celku samého a jeho členů.

Dnešní společnost prochází digitální transformací. V eseji *Understanding Media: The Extensions of Man* (1964), Marshall McLuhan definuje pojem „*globální vesnice*“, který je momentálně daleko běžnější než kdy dřív: „*Získáváme novinky, informace a zprávy současně z každého koutu planety. Komunikační média přetváří svět v něco, co může být jednoduše prozkoumáno jako vesnice, proto ten výraz globální vesnice: oxymóron (rétorický pojem, který spočívá ve spojení slov, jejichž význam se navzájem vylučuje), který je dnes používán ve smyslu globalizace a roli internetu jakožto pohonu k „přiblížení se“.*

Tento fenomén globalizace může být stručně popsán jako proces, ve kterém se lidé na celém světě cítí stále více blíže, ekonomicky a kulturně, skrz obchod, IT, televizi, kino, dopravu, atd. Antropolog Ulf Hannerz definuje pojem globalizace jako všeobecné a narůstající se spojení z nejrůznějších perspektiv (ekonomická, politická, kulturní), spolu s rostoucím povědomím o tom, být součástí stejného lidstva na celosvětové úrovni.

DIGITÁLNÍ PŘEMĚNA SPOLEČNOSTI: *Vztahy na sociálních sítích*

Spolu se zrozením tisku upoutaly naše smysly nová pozoruhodná média, posílily naše dovednosti a možnosti komunikovat, informují nás, baví a učí. Díky smartphonu můžeme neustále “surfovat” na internetu, kdekoli a kdykoli. Internet je snadno použitelný, protože všechny aplikace mají stejné grafické nastavení a vzájemná působení; je dostupný bez potřeby číst návod. Navíc je zde výrazný rozsah, který umožňuje každému se vyjádřit a vytvořit nové příspěvky, které mohou být snadno dostupné; ale také společenský rozsah, což je vzájemná interakce mezi lidmi.

Dnes tedy mluvíme o „*kultuře spojitelnosti*“, která osvětluje rostoucí všudypřítomnost digitálních programů v životě lidí skrz použití různých aplikací (sociální média) a mobilní technologie (smartphony, tablet, atd.).

SOUDRŽNOST V DIGITÁLNÍ DOBĚ

Sociální média jsou součástí života téměř každého a jejich popularita roste od poloviny 21. století. Způsobilo revoluci ve způsobu komunikace a sdílení informací s přáteli, rodinou i cizinci po celém světě. Sociální média jsou místem, kde si utváříme a budujeme vztahy, formujeme naši osobnost, vyjadřujeme se a učíme se o světě kolem nás. Sociální báze vyzdvihují smysl komunity a umožňují výměnu znalostí, z tohoto důvodu někteří učenci prosazují hypotézu internetových stránek jakožto nástroje sociální soudržnosti.

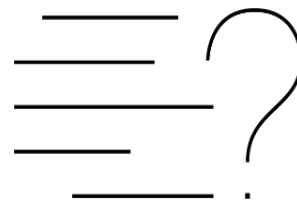
Sociální soudržnost popisuje pozitivní postoj sociálních vztahů uvnitř určitého místa nebo společnosti. Může zahrnovat teorii o bytí součástí nějaké komunity, společnosti nebo pocitu vazby na nějaké místo; inkluze, ve vztahu k příležitostem pro přístup k pracovnímu trhu, vzdělání, zdraví a bydlení; účast v sociálních aktivitách.

Digitální technologie a sociální média nabízejí skvělý potenciál k podpoře sociální soudržnosti, posilují již existující sociální vazby jak lokálně, tak globálně a některé výzkumy ukazují, že se lidé cítí více emocionálně podporováni. Navíc, internet stále více a více rozvíjí světovou encyklopedii, neustále aktualizovanou, z níž můžeme čerpat nejrůznější znalosti. Tento pozitivní aspekt je protichůdný, poněvadž má naopak

negativní dopady na další formy sociální spoluúčasti, jako je například nová forma závislosti na internetu, což má velký dopad na generaci Z tohoto tisíciletí.

Používání internetu je jasně spjato s velkým množstvím faktorů: věk, socioekonomický status, pohlaví, geografická pozice, stupeň vzdělání, náboženství, národnostní příslušnost, digitální gramotnost a jazyk. Tyto faktory se všechny mohou chovat jako překážky k přístupu k digitální komunikaci. Je jen na nás, jak tuto digitální propast zmenšíme.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to globální vesnice?

Je to termín, kterým se mluví o globalizaci a roli webu jako motoru "*přiblížení*" mezi lidmi. Definuje obecné a rostoucí propojení podle různých pohledů (ekonomických, politických, kulturních), spolu s uvědomění si, že jsme na planetě součástí stejného lidstva.

2. Co znamená výraz "kultura spojitelnosti"?

Je to výraz, který odkazuje na rostoucí všudypřítomnost digitálních platforem v lidských životech prostřednictvím četných aplikací (sociálních médií) a mobilních technologií (smartphony, tablety atd.).

3. Co znamená "selfie"?

Selfie odkazuje na jakoukoli autoportrétní fotografii pořízenou námi samotnými, s partnerem nebo s jinými lidmi. Selfie je projev, který zahrnuje identitu lidí, často spojen s narcismem a ješitností na jedné straně, na druhé straně v souvislosti s objevováním sebe samého.

4. Popište termín sociální soudržnosti.

Sociální soudržnost jako normativní termín popisující pozitivní stav sociálních vztahů v rámci určité lokality nebo společnosti. Může zahrnovat úvahu o příslušnosti k společenství, společnost nebo pocity pouta k místu; začlenění ve vztahu k možnosti přístupu na trh práce, ke vzdělání, zdravotnictví a bydlení; zapojení do společenských aktivit. Jako sociologický termín soudržnost označuje stupeň propojení lidí v síti vztahů.

5. Co je digitální propast?

Digitální propast je založena na předpokladu, že nedostatečný přístup k internetu a možnost dobrovolné účasti v něm může způsobit znevýhodnění. Přístup k webu na vnitrostátní úrovni a procento využití ze strany občanů souvisí s hospodářskou

výkonnosti země: čím více je země rozvinuta ekonomicky, tím více si lidé mohou dovolit digitální technologie a mohou na ně spoléhat ve své každodenní činnosti.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. c	4. a	5. b
6. a	7. a	8. b	9. a	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. N	4. P	5. N
6. P	7. P	8. P	9. P	10. N

Doplňovačka:

1. Pojem... (společnost) je spojován se synonymy jako společenství, sdružení.
2. (Komunikační média)... proměnila svět v něco, co může snadno prozkoumán jako vesnici.
3. Médium je definováno jako ...(rozšíření a posílení) lidských schopností.
4. (Kultura spojitelnosti)... je výraz, který vrhá světlo na rostoucí všudypřítomnost digitálních platforem v životě lidí, a to využitím četných aplikací (sociální média) a mobilních technologií (chytré telefony, tablety atd.).
5. Sociální platformy podporují smysl pro komunitu a usnadňují výměnu vědění, z tohoto důvodu prosazují někteří odborníci hypotézu pavučiny jako nástroj ... (sociální soudržnosti).

Otevřené otázky: Viz kontrolní otázky.

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SPOLEČNOST, SOUDRŽNOST A SOLIDARITA V DIGITÁLNÍM VĚKU - SOUDRŽNOST
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, jak se změnila společnost s nástupem digitalizace médií;• objasnit koncept sociální soudržnosti a digitální propasti,
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	sociální soudržnost, globální vesnice, digitální propast
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel s pomocí ppt prezentace objasní základní terminologii.</p> <p>Čas: 20 minut</p> <p>2. aktivita: Skupinová práce</p> <p>Třída bude rozdělena do skupin po asi čtyřech - pěti studentech. Jejich úkolem bude diskutovat o tom, jak přijímají rozhodnutí a jak definují, zda je rozhodnutí dobré nebo špatné.</p> <p>Čas: 20 minut</p> <p>3. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu</p> <p>Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

B. SOLIDARITA

TEKUTÁ MODERNITA

Filosofa Z. Baumana k charakteristice naší společnosti používá pojem „tekutá modernita“. Podle jeho výkladu jsme společnost, která žije pro konzum a pro kterou je vše jen zboží, včetně lidské bytosti. V modernitě je všechno šířeno „tekutostí“ nebo „plynulostí“, což je charakteristické pro tekutiny, které nemohou setrvat ve formě, protože nemají vnitřní soudržnost. Podle Baumana vztahy mezi lidmi jsou ve všech aspektech života plynulé, mění se, což znamená, že není žádný „řád“ v minulosti. Společenské komunity už nejsou celistvé a trvalé, ale jsou naopak křehké, nejisté, se sklonem k individualismu a vždy v ohrožení k zániku. Digitální revoluce a virtualizace reality zdůrazňují některé charakteristiky harmonického člověka: rychlost, potřeba budovat vztahy, hledání vlastní identity a emocí.

SOLIDARITA A DIGITÁLNÍ PROSTŘEDÍ

Solidarita je hodnota, která zahrnuje empatii, což je poznání sebe sama v druhém, a to je založeno na vytvoření sítí emocionálních vztahů, které sahají za ekonomickou a tržní logiku. Slovo solidarita definuje, na etické a sociální úrovni, vztah bratrství a vzájemné podpory mezi členy společnosti a označuje činy zaměřené na znovu-vyrovnaní sociálních nerovností. Spolu s výrazem „být solidární k ostatním“ můžeme poukazovat na sdílení myšlenek, záměrů a odpovědností: například můžeme tvrdit, že jsme solidární k našim spolužákům, rodině, sousedům nebo kolegům. Slovo solidarita také znamená nabídnout pomocnou ruku jednotlivci v tísni, malými nebo velkými gesty, které jsou zprostředkované nejenom sdílením primárních potřeb, předmětů, ale také spoluprací mezi lidmi. V současné době existuje mnoho příkladů solidarity, které jsou zastoupeny v různých společenských praktikách, jako je například socio-existenční dobrovolná práce, sdružení, mobilizace během přírodních katastrof, dárcovství krve, atd.

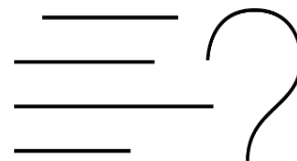
Mluvit o solidaritě nás vede k uvědomění si rozsahu společnosti. Jsme však solidární pouze k členům naší společnosti, tedy k lidem, které známe, nebo bez rozdílu ke všem? Zpočátku byla vzájemná pomoc dána sdílením nějaké společné situace mezi lidmi, kteří se tedy rozhodli zapojit se do kolektivní akce společné pomoci. Avšak dnes existuje mnoho skupin založených spíše na rozdílnosti než rovnosti, jeden z nejlepších příkladů je množství azylových domů pro cizince.

Digitální technologie mohou vést k znehodnocení konceptu solidarity. Ta už není založena na „hodnotě“, ale spíše na „připojení“ vedoucí k „solidaritě spojitosti“, což rozkládá aktivní účast ve společnosti. Tento mechanismus může být vlastně dnes přítomen v našem způsobu být solidární: jednoduchým kliknutím můžeme podepsat online petici k ochraně lidských práv domorodců v Jižní Americe nebo poslat sponzorský dar asociaci, která bojuje proti chudobě v Africe. Pouhým pohybem, který nám nezabere ani minutu, můžeme být solidární bez toho, abychom museli být zapojeni ať už emocionálně, či fyzicky.

To nás nutí k zamyšlení nad solidaritou a důsledky, které může mít v našem životě: rozdíl je v rozhodnutí být solidární, protože věříme, že naše zapojení může pomoci zlepšit podmínky jiných lidí, proto tento čin nemůže být omezen pouze na kliknutí, ale může být skloňován různými formami podpory jak online, tak v běžném životě. Kultura spojitosti vede vědce k otázce, jak spojení mezi členy digitálních sítí může být přeneseno do aktivní účasti ve společnosti a sdílení hodnot jako je solidarita. Internet bezpochyby má kapacitu, aby zvládl nerovnosti z fyzického prostoru a zapojil nás do etických a morálních problémů vzdálených lidí. Tato „mobilizující síla internetu“ může prosadit „převrácenou světovou solidaritu“.

Technologické inovace lidi sblíží, umožňují altruistické a solidární akce ve světě, ale to nesmí být omezeno pouze na online svět, ale spíše se může stát pohonem mobilizace v prostoru, v kterém žijeme. Příklady toho, jak může být internet nástrojem posílení sociálních činů převrácené solidarity, je např. projekt Survival International nebo Crowdfunding.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co znamená tekutá modernita?

Koncept tekuté modernity vymyslel sociolog a filozof Z. Bauman, který popsal současnou společnost, ve které vztahy mezi lidmi a všechny aspekty jejich života jsou plynulé, mění se, znamená to, že vlastně neexistuje "pevnost" minulosti. Komunity už nejsou kompaktní a dlouhodobé, ale mění se, jsou křehké, nejisté, tíhnou k individualismu a vždy jim hrozí zánik.

2. Jakou roli hrají digitální technologie v tekuté modernitě?

Využívání digitálních technologií umožňuje lidem řídit vztahy plynuleji, aniž by museli být fyzicky přítomni. Vztah, který charakterizuje efektivní setkání ve fyzickém prostředí je nahrazen "připojením" k webu, k virtuálnímu prostoru (kyberprostor).

3. Definuj solidaritu.

Slovo solidarita definuje na etické a sociální úrovni vztah bratrství a vzájemné podpory mezi členy společnosti a označuje akce zaměřené na vyvážení sociálních nerovností. Slovo solidarita znamená také sdílení pomoci, vztah ve prospěch jedinců v nesnázích, která jsou realizovaná nejen sdílením primárních statků, hmotných předmětů, peněz, ale také spoluprací mezi lidmi.

4. Jak se solidarita mění v digitální době?

Virtuální realita je určitou výzvou pro lidstvo a svým způsobem i digitální technologie může pomoci řešit stávající problémy v realitě, zlepšit kulturní porozumění a zajištění všeobecných lidských práv na celém světě.

5. Jaké jsou hlavní rozdíly mezi nejstaršími formami solidarity a nejmodernějšími jako je crowdfunding ?

Hlavní rozdíly mezi nejstaršími a tradičními formami solidarity a novými formami, jako je „crowdfundingu“, jsou spojeny s rychlostí a velikostí: v minulosti byla

solidarita spojená s místními akcemi, ve vlastní čtvrti nebo městě, zatímco s novými technologiemi komunikace může solidarita např. prostřednictvím finanční podpory probíhat okamžitě a po celém světě.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. a	4. b	5. c
6. b	7. b	8. a	9. c	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. P	4. N	5. P
6. P	7. P	8. P	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Digitální technologie přinášejí hluboké změny v ... (mezilidských vztazích).
2. S rozvojem digitální revoluce je vztah charakterizovaný ... (efektivním setkáním) ve fyzickém prostředí nahrazen „připojením“ k virtuálnímu prostoru.
3. (Solidarita)... je lidská hodnota spojená se sociální spravedlností.
4. Slovo solidarita definuje vztah ...(vzájemné podpory) mezi členy společnosti a podporuje akce zaměřené na vyvážení... (sociálních nerovností).
5. „Mobilizující síla internetu“ může ...(podpořit) globální solidaritu.

Otevřené otázky: Viz kontrolní otázky.

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SPOLEČNOST, SOUDRŽNOST A SOLIDARITA V DIGITÁLNÍM VĚKU - SOLIDARITA
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je to solidarita;• objasnit, jak se díky internetu solidarita transformovala.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	solidarita, tekutá modernita, internet,
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel s pomocí ppt prezentace objasní základní terminologii.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>2. aktivita: Skupinová práce</p> <p>Třída bude rozdělena do skupin po asi čtyřech - pěti studentech. Jejich úkolem bude diskutovat o tom, jak mohou projevit solidaritu a jaký mají vztah k solidaritě na internetu.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>3. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu</p> <p>Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

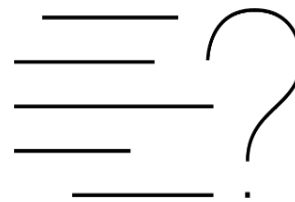
C. ROZMANITOST A TOLERANCE

Jako „vnější“ je chápán člověk, který přichází do skupiny, a protože je jiný než ostatní členové, kteří ji tvoří, znamená vnitřní narušení, jelikož není známo, jestli ho vidí jako přítele nebo jako nepřítele, a proto je definován jako „jiný“, na rozdíl od „já“ nebo „my“. Dnes je vnější spíše cizincem, který je zodpovědný za krizi sociálního pořádku a stejnorodosti uvnitř skupiny. Migrace je fenomén, který vždy doprovázel historii lidstva, a zvláště v dnešním století je chápána jako „neobvyklost být korigován“. Jak Bauman uvádí, v naší tekuté modernitě poznamenané masivním hnutím lidí a peněz, dochází ke změnám: cizinci už nejsou něčím neobvyklým, protože žijí mezi námi už dlouho. Takže otázka se zaměřuje spíše na to, jak s klidem koexistovat s cizinci.

Ačkoli je nyní pluralismus akceptovaným principem v naší společnosti, vztahy s cizinci jsou stále problémem, což dokazují vlny rasismu napříč nejen Evropou, ale celým světem. Poznání druhého je spjata s naší identitou. Konstrukce naší identity je spojena s oboustranností poznání, což znamená že, abychom mohli rozvíjet a posílit naši identitu, potřebujeme ostatní lidi, kterými můžeme být poznáváni a které můžeme my poznávat. Etika poznání zavádí povinnost poznávat druhého, ale ten druhý je chápán ne jen jako cizinec, ale může být zastoupen i našimi vrstevníky, sousedem nebo dokonce nejbližšími příbuznými. Pokud se nám nedaří poznávat ostatní, znamená to, že se nám nedaří poznávat i sebe sama. Zdárným příkladem, jak bojovat proti nenávisti a nesnášenlivosti na internetu je kampaň **„Žádná nenávistná řeč“ kampaň mladých**.

Hnutí „Žádná nenávistná řeč“ je pozitivní příklad, jak internet může podpořit lidi, kteří chtějí jednat proti různým formám sociálního bezpráví proti těm, kteří jsou označeni jako „jiní“.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jak můžeme překonat pocity strachu vůči ostatním?

Právě setkáním a dialogem mohou být stěny nepochopení a strachu odbourány, sociální nerovnosti mohou být odstraněny. Dialog nám umožňuje pochopit rozdíly a pozitivně je využít.

2. Co je Kampaň mladých Žádná nenávistná řeč?

Projekt vytvořený v roce 2012 mládežnickým sektorem Rady Evropy, jehož cílem je boj proti rasismu a všem formám diskriminace online, poskytováním služeb mladým lidem a agenturám s potřebnými dovednostmi k rozpoznání lidských práv a přijetí opatření proti porušování lidských práv.

3. Co znamená “podněcování k nenávisti”?

Podněcování k nenávisti zahrnuje všechny formy vyjadřování, které šíří, podněcují, podporují nebo ospravedlňují rasovou nenávist, xenofobii, antisemitismus nebo jiné formy nenávisti založené na nesnášenlivosti, vůči menšinám, migrantům a předsudků o sexuální a genderové orientaci.

4. Co je stereotyp?

Stereotypy generalizované představy o konkrétních skupinách. Mohou být pozitivní, prospěšné pro ty, ke kterým směřují, nebo naopak mohou mít negativní dopad.

5. Jaké jsou principy hnutí “Žádná nenávistná řeč”?

Respektuje svobodu vyjadřování, usiluje o rozvoj alternativních reakcí na projevy nenávisti, snaží se o prosazování lidských práv na internetu a o učinění internetu bezpečnějším prostorem pro všechny.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. a	4. b	5. c
6. b	7. b	8. a	9. c	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. P	4. N	5. P
6. P	7. P	8. P	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Digitální technologie přinášejí hluboké změny v ... (mezilidských vztahů).
2. S rozvojem digitální revoluce je vztah charakterizovaný ... (efektivním setkáním) ve fyzickém prostředí nahrazen „připojením“ k virtuálnímu prostoru.
3. (Solidarita)... je lidská hodnota spojená se sociální spravedlností.
4. Slovo solidarita definuje vztah ...(vzájemné podpory) mezi členy společnosti a podporuje akce zaměřené na vyvážení... (sociálních nerovností).
5. „Mobilizující síla internetu“ může ...(podpořit) globální solidaritu.

Otevřené otázky: Viz kontrolní otázky.

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SPOLEČNOST, SOUDRŽNOST A SOLIDARITA V DIGITÁLNÍM VĚKU – ROZMANITOST A TOLERANCE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je to rozmanitost;• objasnit, jak se vypořádat s něčím „jiným“;• vysvětlit, jak se mohou mladí lidé mobilizovat ve prospěch mezikulturního dialogu
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	rozmanitost, tolerance, stereotyp, předsudek, mezikulturní dialog, nenávisť
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel s pomocí ppt prezentace objasní základní terminologii.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>2. aktivita: Skupinová práce</p> <p>Třída bude rozdělena do skupin po asi čtyřech - pěti studentech. Jejich úkolem bude diskutovat o tom, jak mohou projevovat toleranci a jaký mají vztah k toleranci, jak se projevuje v prostředí internetu.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>3. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu</p> <p>Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

IV. SOUŽITÍ OBČANŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU

Společnost je výsledkem vědomého a úmyslného chování. To neznamena, že jednotlivci uzavřeli smlouvy, na jejichž základě založili lidskou společnost. Akce, které vyvolaly sociální spolupráci a které ji každý den znovu reprodukují, nesměřují pouze k spolupráci a pomoci mezi ostatními, aby se dosáhlo určitých konkrétních výsledků. Soubor vzájemných vztahů vytvořených těmito společnými akcemi se nazývá společnost.

Společnost není pouhým souborem individualit. Právě spoluprací jednotlivci vytvářejí společnost.

Velký řecký filozof, Aristoteles řekl, že člověk je „*zoon politikon*“, tj. „*společenské stvoření; tj. bytost žijící ve společnosti*“. Některá zvířata také žijí ve skupinách společně - ale lidé nemohou žít mimo společnost bez lidí.

A. SPOLUPRÁCE A TÝMOVÁ PRÁCE

Soužití s ostatními lidmi tedy musí vést k otázce: jak se chovat vůči ostatním lidem.

- Ostatní jsou přátelé a společně si pomáháte. **Tento vztah je nazývám jako spolupráce**, nebo “kooperace”, což znamená “pracovat společně”,
- Ostatní jsou nepřátelé, a tak se proti nim musíme chránit. Otázkou je “kdo - koho”, to znamená, kdo je silnější. **Tento vztah jedinců se nazývá soutěžení**.
- Ostatní jsou vůči nám neutrální; nejsou ani našimi přáteli, ani nepřáteli. S takovými lidmi ani nespolupracujeme, ani nesoutěžíme. Obvykle s takovými lidmi nejsme ani v nějakém vztahu, ani v kontaktu.

CO JE TYPICKÉ PRO SKUPINU?

- Je to ryze administrativní útvar.
- Každý se soustřeďuje na sebe, svoji práci a svoje cíle.
- Členové jsou velmi opatrní v tom, co říkají.
- V komunikaci nejsou otevření.
- Jednotlivci si navzájem konkurují.
- Organizace je nezávislá a otevřená.
- Znají se jen velmi málo, ve skupině je velmi malá důvěra.
- Členové spolu soupeří.
- Není přesně daný počet členů.

CO JE TYPICKÉ PRO TÝM?

- Členové týmu jsou na sobě závislí.
- Všichni mají společný, stejný cíl.
- Komunikace je otevřená a přímá.
- Členové se znají a důvěřují si.
- Konkurence je zaměřená směrem ven.

- Organizace je pevná, jasná.
- Má přesně definovaný počet členů.

Spolupráce je tedy práce zaměřená na dosažení společného cíle, který byl předem dohodnutý a **týmová práce** je harmonizované společné úsilí o dosažení těchto společně dohodnutých cílů. V určitém slova smyslu je kooperace a týmová práce jsou shodné pojmy, i když ne zcela identické, protože u spolupráce může být stále patrné individuální dosažení cíle. Můžeme tedy říci, že členové týmu si uvědomují, že společně a společnými silami se jejich individuální cíle setkávají více efektivně, než pokud budou na tomto cíli pracovat sami, bez ostatních členů týmu.

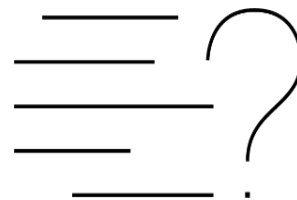
DIGITÁLNÍ VĚK

Digitální věk přinesl několik velmi důležitých změn ve spolupráci a týmové práci. Díky zvýšené komunikaci se svět „zmenšil“. Dříve nebylo tak důležité, co se stalo v jiném městě - nyní je důležité i to, co se děje i jinde. Svět se stal „globální vesnicí“; tj. počet neutrálních lidí prudce poklesl. Stali jsme se „světovými občany“. Díky intenzivní komunikaci a virtuální společnosti (virtuální sociální komunita jako např. Facebook) je mnohem snazší spřátelit se s někým, nebo se stát členem skupiny/týmu s kýmkoli na světě, i když jste dotyčného nikdy neviděli a pravděpodobně nikdy neuvidíte. Díky digitální komunikaci je mnohem snazší identifikovat společné cíle, a proto je mnohem snazší budovat přátelství, týmy.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to spolupráce?

Práce zaměřená na dosažení společného cíle, který byl předem dohodnutý.

2. Jaký je rozdíl mezi skupinovou a týmovou prací při dosahování cíle?

Týmová práce je harmonizované společné úsilí o dosažení společně dohodnutých cílů.

3. Jaký je rozdíl mezi spoluprací a soutěživostí?

Rozdíl je v tom, jak vnímáme lidi kolem sebe, zda-li je bereme za přátele a pomáháme si, nebo je považujeme za nepřátele a chráníme se před nimi.

4. Za jakých okolností se mohou stát ze soupeřů spoluhráči?

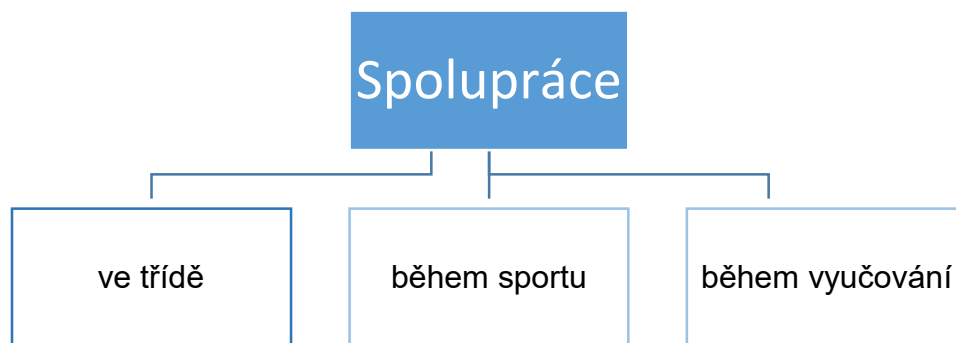
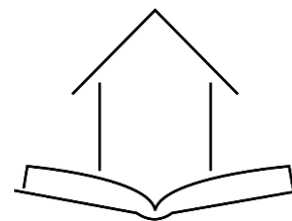
Budeme-li mít stejný cíl.

5. Kdy se z malé sociální skupiny (např. třídy) stane tým?

Bude-li mít stejný cíl.

DOMÁCÍ ÚKOL

1. Přemýšlej a napiš, jaké příklady spolupráce Jakub v textu zmínil.

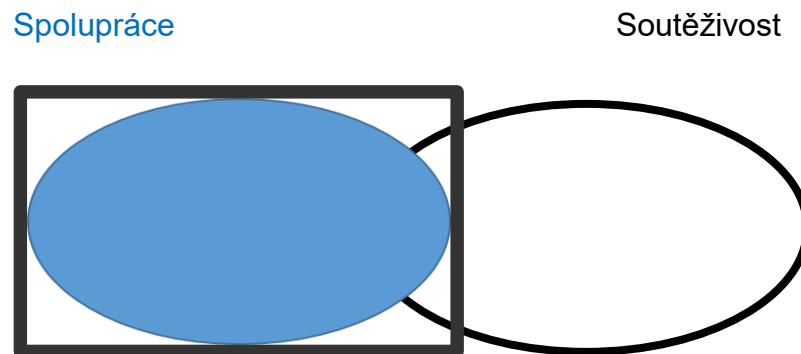

2. Vraťte se k popisu rozdílů mezi skupinou a týmem. Vyplňte tabulky a přidejte charakteristiky, ve kterých se skupina a tým liší.

Charakteristika	Skupina	Tým
<i>Jaké mají zájmy?</i>	Následuje své zájmy.	Všichni mají stejné zájmy.
<i>Jaké mají cíle</i>	Mají odlišné cíle.	Mají stejné cíle.
<i>Jaká je jejich priorita?</i>	Týmová práce odvisí od jejich osobních cílů.	Tým je pro ně nejvyšší prioritou.
<i>Jak vypadá jejich organizace?</i>	Uvolněná a nezávislá.	Jasná a pevná.
<i>Kdo s kým soupeří?</i>	Soupeří členové skupiny mezi sebou.	Soupeří s jinými týmy.
<i>Jaká je jejich komunikace?</i>	Komunikace není otevřená a přímá.	Komunikace je otevřená a přímá.

<i>Jaká je vzájemná důvěra?</i>	Neznají se příliš dobře, proto si nedůvěřují.	Znají se dobře a důvěřují si.
<i>Jaký je počet členů?</i>	Počet členů není stanoven.	Počet členů je přesně daný.

3. Napište, jaké jsou společné a odlišné charakteristiky spolupráce a konkurence.

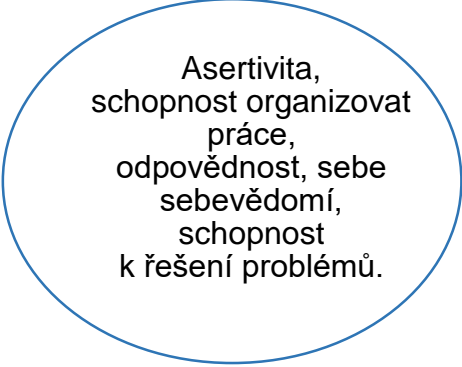
Společným průsečíkem je realizace praktických činností a dosažení cíle.

Spolupráce: Cíl je stejný pro všechny členy, pocit podpory, stipendium, vzájemná komunikace, dlouhodobá spolupráce. Očekává se, že jednotlivci dají své osobní zájmy stranou.

Soutěživost: krátkodobý cíl, členové se nesnaží, aby se navzájem poznali, snaží se uspokojit své vlastní potřeby.

4. Rozhodněte se, které z následujících dovedností budete posilovat během kooperativního učení. Vysvětlete svůj názor a napište jej.

Dovednosti: *asertivita, sobectví, schopnost organizovat vaši práci, odpovědnost, sebevědomí, prosazování vašeho názoru, schopnost vypořádat se s konflikty.*

Asertivita,
schopnost organizovat
práce,
odpovědnost, sebe
sebevědomí,
schopnost
k řešení problémů.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. c	4. b	5. c
6. a	7. b	8. b	9. c	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. P	4. N	5. P
6. N	7. P	8. P	9. P	10. N

Otevřené otázky

1. Při jakých činnostech se spolupráce provádí? (Každodenní činnosti)
2. Jaké jsou hlavní znaky týmové práce? (spolupráce, podpora)
3. Jaký je význam možnosti spolupracovat? (být schopný spolupracovat)
4. Jak se mohou soupeři stát členy týmu? (Tím, že se navzájem znají a důvěřují si.)
5. Jaký je rozdíl mezi skupinovou a týmovou prací při plnění cílů? (Členové týmu mají stejné cíle.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SOUŽITÍ OBČANŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU – SPOLUPRÁCE A TÝMOVÁ PRÁCE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• naučit se pravidla a standardy společenského soužití;• vyhodnotit přínos spolupráce a v sociální skupině.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop
Klíčové pojmy	spolupráce, skupina, cíl, týmová práce
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Motivace</p> <p>Na začátku lekce, abychom motivovali, používáme aktivitu nazvanou „Balónky nepadají“. Učitel dá studentům do dvojic balónek, který bude každý pár mezi sebou držet balón bez použití rukou s cílem nenechat balon spadnout. Balónek může putovat od hlavy k patě a zpět. Studenti budou objevovat různé způsoby vyvažování balónu od hlavy k hlavě, od boku k boku atd. Aktivitu lze upravit pomocí 2-3 balónek nebo rozdělením dětí do skupin po 4 nebo 5.</p> <p>Po aktivitě následuje zamyšlení, když učitel položí následující otázky:</p> <ul style="list-style-type: none">• Jaká byla aktivita?• Byla ta činnost snadná nebo obtížná?• Líbila se ti ta aktivita?• Pokud ano, co se vám líbilo nebo nelíbilo?• Jaký je přínos práce ve dvojici? <p>Po aktivitě následuje motivační konverzace s klíčovými slovy jako spolupráce, týmová práce a skupina.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	

2. aktivita: Expozice

Výklad učiva pomocí ppt prezentace a učebnice.

Čas: 20 minut

3. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

B. ROZDĚLENÍ MOCI V DIGITÁLNÍM VĚKU

Moc je obvykle schopnost něco udělat. Ve společnosti je moc víc než to: **moc není jen schopnost dělat něco, ale také schopnost přesvědčit ostatní, aby něco udělali.** V některých jemnějších termínech může být člověk, který je mocný, také nazýván jako „ovlivňovatel“ (influencer).

ROZDĚLENÍ A ODDĚLENÍ SIL

Pokud má někdo (jakákoli skupina) ve svých rukou veškerou moc, může ve společnosti dělat, co chce, protože nemá žádnou kontrolu. Takový systém se nazývá **diktatura**. Známe několik diktátorů v historii, jako je Hitler nebo Stalin. Diktatura se vyznačuje tím, že veškerá moc je soustředěna v rukou jednoho člověka (nebo v rukou malé skupiny). Může se také jednat o diktaturu, kdy existují různé formy moci a zvenčí to vypadá jako „normální demokracie“, ale různé druhy moci jsou silně ovlivněny (určovány) „diktátorem“.

Opačný politický systém se nazývá **demokracie**. Doslova to znamená „moc lidí“ (demos = lidé; cratos = moc; z řečtiny). Základním principem demokracie je oddělení různých druhů moci. Je nezbytné rozdělit moc tak, aby **žádná moc** nebyla soustředěna do rukou jedinice bez kontroly. Takto obvykle funguje ústava, která stanoví princip rozdělení (oddělení) moci.

Obecně existují tři základní formy moci:

- **Zákonodárná moc** – jsou to ty orgány, které určují, přijímají a kontrolují základní pravidla, kterými jsou zákony. V demokratických zemích je to hlavní orgán, který je přímým výsledkem voleb: Parlament.
- **Výkonná moc** – vláda. Je to de facto vládnoucí orgán země. Vláda se řídí zákonem a zodpovídá se parlamentu.
- **Soudní moc** – třetí nezávislý orgán, který kontroluje dodržování zákona. Tyto funkce plní nezávislé soudy.

V demokracii jsou tyto tři odvětví moci na sobě nezávislé. **Říká se tomu rozdělení moci. Oddělení moci a její rozdělení je jedním ze základních principů demokracie. Je nutné, aby se jednotlivé „větve“ navzájem nemohli ovládat. Tato kontrola se nazývá systém „brzd a protivah“.** Bez nich se politický systém blíží de facto k diktatuře, i když jsou formálně patrné „příznaky demokracie“.

ROZDĚLENÍ MOCI V DIGITÁLNÍM VĚKU

V současnosti je ve světě jen několik málo diktatur. V praxi je 99% všech zemí světa zeměmi demokratickými. To znamená, že ve všech těchto zemích existuje oddělení a rozdělení moci - i když v některých „demokratických“ zemích jen formálně. Je tomu tak i dnes, v digitální éře. **V určitém slova smyslu přinesl digitální věk zásadní změny v této oblasti.** Jak jsme se dočetli výše, základní mocenskou strukturou je legislativní odvětví, kde zástupci lidí zasedají, rozhodují a hlasují. Zástupci jsou voleni řádným hlasovacím postupem; obvykle na čtyři až pět let. Volby - to je místo, kde digitální éra zakoupila obrovské změny.

Aby mohli lidé volit, potřebují nejprve informace. Informační systémy a hromadné informační kanály se s digitální érou změnily. Lidé jsou bombardováni obrovským množstvím informací, což často vede k dezinformacím. Ten, kdo ovládá informační kanály, kdo může manipulovat s lidmi, může ve skutečnosti hluboce ovlivnit názor lidí. To znamená, že rovnováhu moci musí doprovázet vyvážená média, aby lidé mohli získat objektivní informace.

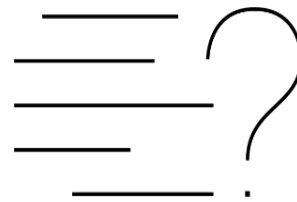
V digitální éře se moc nad hromadnými sdělovacími prostředky stala přímou otázkou moci: prostřednictvím hromadných komunikačních kanálů může daná politická skupina získat de facto diktatorní postavení, i když existují demokratické orgány jako parlament a soudy. Díky této situaci se mediální gramotnost stala pro demokratické občany skutečnou podmínkou sine-qua-non (nezbytnou podmínkou).

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Proč nazýváme éru, ve které žijeme věkem digitálním.

Vyjmenuj alespoň 5 digitálních technologií, které znáš.

Je to díky digitálním technologiím, které nás obklopují.

2. Vyjmenuj několik výhod internetu a sociálních médií.

Mazání hranic, udržování úzkého kontaktu s rodinou a přáteli, přístup k informacím.

3. Vysvětli pojem „moc“.

Moc je především schopnost přesvědčit někoho, aby něco udělal.

4. Je pravda, že moc je dnes pouze v rukou politiků?

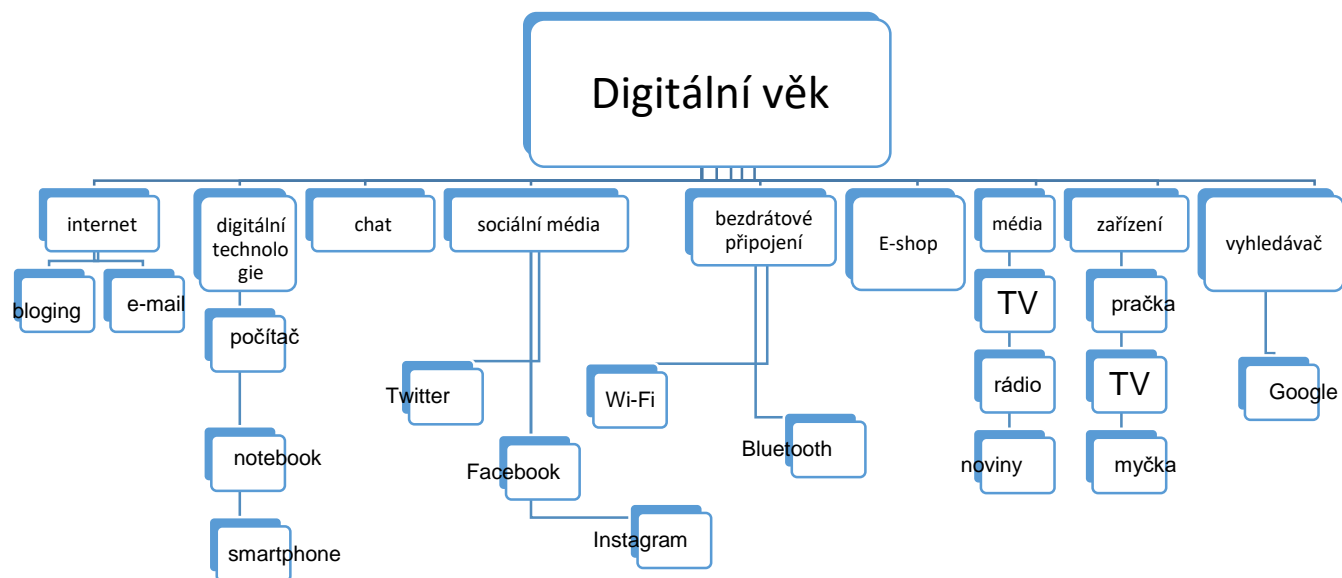
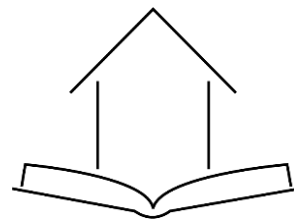
Ano

5. Napiš, jak může digitální věk ovlivňovat a měnit lidi.

Šíření propagandy a falešných zpráv

DOMÁCÍ ÚKOL

1. Zkuste do grafu vyplnit chybějící výrazy, o kterých si myslíte, že se vztahují k digitální éře.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. c	3. c	4. a	5. c
6. c	7. a	8. a	9. c	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. P	5. P
6. N	7. N	8. P	9. P	10. N

Otevřené otázky: Viz kontrolní otázky

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SOUŽITÍ OBČANŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU – ROZDĚLENÍ MOCI V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit pojmy moc, diktatura a demokracie;• určit hlavní důvody společenských změn ve společnosti a uvést jejich důsledky.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop, Slovník cizích slov
Klíčové pojmy	moc, demokracie, diktatura, rozdělení moci
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Motivace</p> <p>Pomocí metody INSERT představíme cíl lekce. Studenti budou seznámeni s pojmem digitální éra. Úkolem studentů bude vzpomenout si na slova, která se vztahují k digitální éře pomocí písmen z tohoto termínu. Studenti mohou použít slovník cizích slov během této aktivity.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Expozice</p> <p>Učitel uvede pojem digitální éra prostřednictvím diskuze a termínů používaných v motivační fázi. S pomocí grafu připraveného na interaktivní tabuli si studenti doplní chybějící termíny. V této fázi studenti vytvářejí osmipatrovou pyramidu podle svých zkušeností. Ti, kteří chtějí, mohou přečíst pyramidu zbytku třídy a vysvětlit proč si vybrali tato slova pro svou pyramidu.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	

3. aktivita: Fixace

Každý student má před sebou článek o Jakobovi, který si společně přečtou. Poté napíše alespoň 5 výhod internetu a sociálních médií, které Jakobovi usnadnilo domácí úkol. Navrhovaná odpověď: Jakub nemusel chodit do knihovny. Rychlost informací. Možnost sledování videa. Dostupnost různých her. Vzdálenost komunikace. Poznávám nové lidi. Studenti odpovídají na 5 kontrolních otázek.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

C. OCHRANA PRÁV, ZÁJMŮ, LIMITŮ A POTŘEB V DIGITÁLNÍM VĚKU

Každá lidská bytost - jednoduše proto, že existuje - má právo provádět určitou činnost. Tato „oprávnění“ se nazývají práva. V rovnováze se očekává, že každá lidská bytost - například proto, že existuje ve společnosti - se bude řídit určitými pravidly. Tato pravidla se nazývají „povinnosti“, protože všichni jsou povinni je dodržovat. Závazky jsou obvykle definovány zákonem, stejně jako práva. Existují i další „povinnosti“, které jsou „měkčí“: nejsou nutně dány zákonem (tj. nemohou být vymáhány), ale společnost přesto očekává, že všechny osoby budou dodržovat i tato měkčí pravidla. Obvykle se jim říká odpovědnost, protože osoby mají morální zodpovědnost jednat podle toho. „Práva a povinnosti“ by měly být v rovnováze: od každého se očekává, že splní své povinnosti a je oprávněn vykonávat to, na co má právo.

Z morálního úsudku často vyvstává otázka: „A co když někdo neplní své povinnosti a závazky?! Vede to k tomu, že osoba ztratí také svá práva?! Na tuto otázku existují protichůdné odpovědi:

- Podle zákona mají lidé práva prakticky bez podmínek. Podle tohoto pravidla má osoba, která si neplní své povinnosti, stále práva.
- Podle morálního úsudku společnosti ztrácí práva ten, kdo si neplní své povinnosti. Morální očekávání vyžadují rovnováhu mezi právy a povinnostmi, a pokud nejsou povinnosti splněny, ztrácí osoba svá práva.

I když práva a povinnosti existují od té doby, co ve společnosti existují lidské bytosti, práva nebyla formulována ještě ani před 20. stoletím. Dříve byly dobře formulovány především povinnosti, ale práva byla často utlačována nebo omezována. Například otroci prakticky neměli žádná práva. Až v roce 1941 tehdejší prezident USA stanovil ve svém slavném projevu „*Four freedoms*“, který stanovil základní lidská práva: svoboda projevu (tj. právo vyjádřit svůj názor); svoboda vyznání (tj. právo zvolit si své náboženství); osvobození od strachu (tj. právo na bezpečnost); svoboda z potřeby (tj. právo žít slušný

lidský život). Tato deklarace lidských práv byla později OSN přijata jako „*Všeobecná deklarace lidských práv*“. Přijaly ji prakticky všechny země světa

Práva osob v zásadě nejsou omezena, dokud se nesesetkávají s právy jiných osob. Pokud chci postavit dům v Maďarsku a jiný chce postavit dům ve Španělsku, naše práva se „nesetkávají“, nekolidují - naše práva nejsou omezena. Situace je ale zcela jiná, pokud jsou naše práva ve srážce - chci postavit dům a chce to i můj soused. Zde jsou naše práva v kolizi. Pokud dojde ke kolizi našich práv, musíme učinit kompromis. (Říká se: „*Práva mého mávání pěstí končí tam, kde začíná váš nos*“ - tj. nemám právo vás zasáhnout.) Vaše právo omezuje moje právo a naopak: moje práva mohou omezovat práva někoho jiného.

Povinnosti (odpovědnosti) jsou obvykle definovány psaným zákonem, nebo nepsaným morálním očekáváním společnosti. Povinnosti většinou nemohou být omezeny.

Všechny lidské bytosti (a skutečně všechna živá stvoření) mají určité **potřeby** a snaží se je uspokojit. Potřeba je něco, co je pro zdravý život organismus nezbytné. Lidské potřeby vytvářejí hierarchii. Nejznámějším obrázkem, který ukazuje hierarchii lidských potřeb, je tzv. Maslowův diagram. Podle něj musí být nejprve splněny základní potřeby; pokud jsou splněny, stávají se také důležité psychologické potřeby a pokud jsou splněny i ty, seberealizace korunuje snahu o naplnění potřeb. Potřeby vytvářejí zájmy k jejich plnění a tyto zájmy jsou upraveny právy a povinnostmi. Ve skutečnosti všechny potřeby existují současně, ale jejich priorita se v průběhu času mění. Struktura potřeb člověka je nástrojem jeho motivace - ale také manipulace.

SPECIFIKA DIGITÁLNÍHO VĚKU

Digitální věk přinesl obrovské změny v toku informací. S tím se práva, povinnosti, zájmy a potřeby do velké míry změnily a přizpůsobily se nové situaci. Právo nyní zahrnují také digitální právo: právo jakékoli osoby na přístup k elektronickému toku informací. Digitální práva neznamenaají, že každý musí mít počítač - znamená to pouze, že každý má stejná

práva na přístup, řekněme, na internet. To, pokud si člověk koupí počítač nebo ne, je však jeho svobodné rozhodnutí. Povinnosti nyní také zahrnují digitální povinnosti: správně se chovat v různých médiích, řídit se pravidly elektronické komunikace atd. Digitální pravidla se také běžně nazývají „mediální gramotnost“. Protože vše „virtuální“ může skutečně představovat neočekávaná nebezpečí pro nadcházející generaci, je mediální gramotnost v dnešní době prakticky morální povinností.

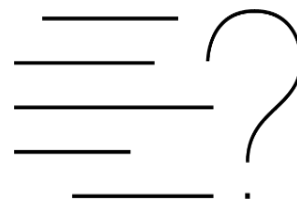
K potřebám patří v současnosti i digitální potřeby: potřeba být informován, právo na objektivní informování, potřeba a právo dát cokoli na internetu (vše by však mělo být slušné!). Pravidla chování na internetu se nazývají „netiketa“.

Digitální věk změnil nebo ovlivnil celý systém potřeb; informační potřeby a informační povinnosti jsou nyní součástí všech potřeb v hierarchii. Digitální éra přinesla ještě jeden velmi důležitý aspekt a tím je nová morální povinnost. Svět se stal malým; žijeme v globální vesnici. Dříve jsme nevěděli, co se děje ve městě vedle nás - nyní víme, proč lidé bojují ve Venezuele nebo co důležitého se zrovna stalo v Austrálii. To znamená, že naše znalosti z celého světa mají mnohem širší záběr, než dříve - a proto je naše povinnost solidarity a povinnost být aktivním světovým občanem mnohem širší a větší.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Vyjmenuj rizika, kterým můžeš čelit při používání internetu a sociálních sítí?

Grooming, kyberšikana

2. Jaké osobní údaje bychom měli chránit při setkání s novými přáteli prostřednictvím sociálních sítí?

Všechny osobní údaje.

3. Vyjmenuj linky pomoci, kterými můžeš kontaktovat v případě porušení tvých práv.

Policie, Linka bezpečí

4. Myslíte si, že zneužití vašich fotek nebo videí je považováno za trestný čin?

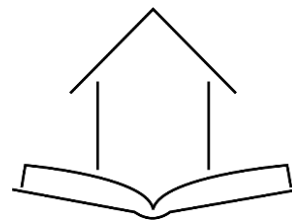
Ano

5. Co je to netiketa?

Souhrn pravidel slušného chování uživatelů internetu.

DOMÁCÍ ÚKOL

1. Najdi tato slova v osmisměrce a zjisti jejich český význam: racism, grooming, cyberstalking, cyberbullying, phishing, videos, photos, abuse, happy slapping, netiquette

G	R	O	O	M	I	N	G	D	R	V	D	A
S	A	A	P	Y	E	K	K	K	K	P	O	B
V	C	N	H	U	T	P	M	L	H	W	J	U
I	I	A	O	Q	I	R	B	I	L	F	K	S
D	S	D	T	J	K	D	S	L	W	A	L	E
E	M	I	O	K	E	H	F	K	L	I	Y	I
O	U	Š	S	O	I	A	G	O	H	Á	S	T
S	S	R	K	N	S	Q	O	P	I	E	R	I
D	P	E	G	G	C	S	P	D	B	D	D	E
C	Y	B	E	R	S	T	A	L	K	I	N	G
C	Y	B	E	R	B	U	L	L	Y	I	N	G
D	W	N	E	T	I	Q	U	E	T	T	E	F
H	A	P	P	Y	S	L	A	P	P	I	N	G

2. Přečtěte si následující odstavce a pokus se pojmenovat pojmy, které lze použít při ochraně lidských práv, a také rizika, s nimiž se na internetu můžeme setkat. Poté je spoj s termíny z osmisměrky.
- *Přítel, kterého jste potkali na internetu, navrhuje soukromé setkání. Když jste sami, začne mluvit o své nenávisti vůči židům. Zeptá se vás, jestli jste už slyšeli o holocaustu. Když řeknete ano, říká, že je to všechno lži, které si židovští lidé vymysleli a nikdy se to nestalo. Dá vám webovou adresu, aby prokázal, že má pravdu.* – **Rasismus, porušování práv dítěte.**
 - *(Výňatek z pohádky. Číslo jedna - Tajný přítel.) Jednoho dne se pastýř zeptal pomocníka, co se stalo s jednou z jeho ovcí, která měla mobilní telefon. Pomocník řekl, že ovce s nikým nemluvila, ani se na nikoho dlouho nepodívala. Starý pastýř*

řekl, že vlk chce mladé maso. Vlk začal psát ovci online a slíbil, že bude její nejlepší kamarád a koupí jí nové šaty, pokud mu řekne své celé jméno, adresu, e-mail a pošle fotografii. O jejich vzájemném přátelství však nesmí nikomu říct. Slíbil jí také nový mobilní telefon, pokud se s ním setká o samotě v lese. Ovce lhala pastýři a řekla mu, že se chystá na procházku. Ve skutečnosti šla za vlkem. Vlk ji viděl a chtěl jí ublížit, ale naštěstí šel kolem myslivec a zachránil ji. (Kdo ví, co se mohlo ovci stát?)

Grooming - Dítě musí být chráněno a musí mít možnosti rozvíjet se fyzicky, duševně, morálně, duchovně a sociálně zdravým způsobem, ve svobodném prostředí plném důstojnosti.

- **(Výňatek číslo dva – Netancuj s vlkem)** Jednoho večera, když pastýř a jeho pomocník odešli do postele, měly ovce párty. Pomocníka probudil hlasitý zvuk. Viděl, jak ovce tančí a baví se. Nevšimly si však, že je vlk vyfotil a následujícího dne tyto fotky ukázal svým přátelům. Společně s přáteli se těmito fotkám smáli a posmívali se. Hluk byl tak hlasitý, že probudil lovce, který vlkovi vzal fotoaparát. Vlk však měl dostatek informací a obrázků o ovcích a mohl začít rozesílat výhružné zprávy.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. b	3. c	4. b	5. c
6. b	7. b	8. a	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. P	5. N
6. N	7. N	8. P	9. N	10. P

Otevřené otázky

1. Jmenujte rizika používání internetu a sociálních médií. (Grooming, kyberšikana)
2. V jakém případě může být netiquette ohrožena? (Když někdo není mediálně gramotný.)
3. Co mají tyto termíny společného: grooming, šťastné fackování, phishing, cyberstalking? (Porušení netikety)
4. Jaké linky pomáhají v případě porušení něčích práv? (Ochrana dětí, policie)
5. Jaká jsou pozitiva využití internetu v moderní době? (Přístup k informacím, udržování kontaktu s rodinou a přáteli)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SOUŽITÍ OBČANŮ V DIGITÁLNÍM VĚKU – OCHRANA PRÁV, ZÁJMŮ, LIMITŮ A POTŘEB V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• uvědomit si význam a vliv internetu a digitální technologie v dnešní společnosti;• identifikovat šikanu a rizika ve virtuálním světě.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop, Slovník cizích slov
Klíčové pojmy	ochrana práv, kyberšikana, nebezpečí ve virtuálním světě

II. část: Průběh vyučovací hodiny

1. aktivita: Motivace

Pomocí brainstormingu učitel představí téma a cíl lekce. Učitel má na interaktivní tabuli připravený obrázek počítače. Učitel klade následující otázku: *Co nejraději děláte na internetu?* Studenti zapisují nápady na tabuli. Na konci učitel vyhodnotí nápady.

U další aktivity se budou studenti u 6 obrázků rozhodovat, který z nich jim dává pocit bezpečí (rodina, bouře, divoké zvíře, přechod, škola, počítač). Fotky byly seřazeny v tomto pořadí záměrně. Očekává se pozitivní hodnocení rodiny, bouřky a divočiny zvířecí motiv naopak negativní hodnocení. Cílem je zahájit diskusi o používání počítače a bezpečnosti spojenou.

Čas: 15 minut

2. aktivita: Expozice

Každý student má před sebou připravenou osmisměrku s těmito skrytými slovy: rasismus, grooming, cyberstalking, kyberšikana, phishing, videa, fotky, zneužívání, happy slapping, netiketa. Učitel má stejnou křížovku na interaktivní tabuli. Úkolem studentů bude slova najít, poté jim učitel objasní jejich význam.

Čas: 20 minut

3. aktivita: Fixace

Četba textu a diskuze o tom, jaká rizika se vyskytují na internetu a jaká práva jsou porušována.

Čas: 5 minut

4. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

V. HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A VEŘEJNÝ NÁZOR

Od pradávna hledal člověk způsob, jak komunikovat. Hieroglyfy nebo staré obrázky ze stěn jeskyní jsou ukázkami informací, které odrážejí záměr člověka komunikovat a předávat znalosti ze člověka na člověka, z jedné generace na druhou.

Co jsou tedy ve skutečnosti informace? Informace můžeme jednoduše definovat jako sílu. A kvůli jejich důležitosti, lidstvo vždy hledalo rychlejší a efektivnější způsoby předávání informací.

Nikomu například nepomůže dozvědět se o blížícím se zemětřesení v době, kdy k němu už došlo. Čím dříve se zprávy budou pohybovat a šířit, tím lépe. Tak se zrodily hromadné sdělovací prostředky.

A. HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A JEJICH VLIV

Slovník Oxford Learner's definuje masmédiá jako *zdroje informací a zpráv, které oslovují a ovlivňují velké množství lidí*. Hromadné sdělovací prostředky sestávají především z televize, rádia, novin, internetu, e-mailu atd.

Masmédia jsou výsledkem přání lidí komunikovat a předávat velké množství informací co největšímu počtu lidí v co nejkratším čase. Protože je jeho účelem předávat informace, musíme vzít v úvahu základní prvky komunikace.

- Odesílatel - je osoba, která předává informace ve formě zprávy;
- Samotná zpráva – představuje skutečný obsah, který odesílatel zamýšlí předávat dále, a kromě údajů se může skládat z postojů, pocitů, držení těla nebo výrazy obličeje;
- Příjemce – je to osoba, pro kterou byla zpráva odeslána, jeho úkolem je informaci dekodovat;
- Kódování – skládá se ze systému symbolů a znaků používaných k předávání informace, jako jsou slova, obrázky, držení těla, výrazy obličeje, morseovka, Braillovo písmo a tak dále;
- Komunikační kanál – představuje prostředky/média používané k předávání sdělení a může se skládat ze vzduchu (v případě mluveného jazyka), nebo telefonu, internetu, rádia, televize (které vzhledem k velkému počtu příjemců dnes nazýváme „hromadné sdělovací prostředky“);
- Kontext, v němž ke sdělení dochází – je velmi důležitý, protože v závislosti na okolnostech může ovlivnit účinnost komunikačního procesu;
- Zpětná vazba – je základním prvkem komunikace, příjemce ujistí odesílatele, že jeho zpráva byla odeslána a správně dekodována.

Z hlediska vývoje masmédií, musíme vzít v úvahu všechny výše uvedené prvky. V počátcích byla masmédiá reprezentována obrázky vytesanými na stěnách jeskyně, knih a novin. Odesílatel tedy mohl být jedním nebo malou skupinou lidí, ale příjemců také

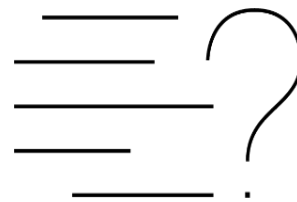
nebylo mnoho. Co se kódování týče, systém symbolů a znaků byl zcela základní (základní pro petroglyfy a trochu vyvinutější pro knihy a noviny). V dnešní době je kódování tak efektivní, že i podprahové zprávy jsou formovány a zakódovány tak, že si někdy ani neuvědomujeme, že jsme ovlivňováni k tomu, abychom něco udělali.

Pokud jde o obsah raných médií, byl napsán účelně a měl být viděn nebo čten. Komunikační tok tedy probíhal pouze jedním způsobem: od odesílatele ke čtenáři, bez možnosti obdržet zpětnou vazbu příjemce. Moderní masmédia přicházejí se zvratem a dávají příjemcům možnost vyjádřit své pocity a názory veřejně. Například pokud někdo zveřejní píseň na Youtube, často se u ní velmi rychle objeví komentáře projevující uznání umělcově práci či jeho kritika. Moderní masmédia tak mají obousměrný informační tok: od odesílatele k příjemci a naopak.

MASMÉDIA V SOUČASNOSTI

Když se podíváme blíže na to, co se dnes děje, můžeme si všimnout znepokojující skutečnosti: v minulosti mělo jen málo lidí nebo institucí přístup k vysílání informací. Nyní může kdokoli, kdo vlastní telefon nebo počítač s připojením na internet, vysílat cokoli, co chce. Na internetu je velké množství protichůdných zpráv a z tohoto důvodu je často těžké říci, co je skutečné a pravdivé a co nikoli. Za těchto nejistých okolností vzkvétal nový fenomén: tzv. fake news (falešné zprávy). Existuje množství případů, kdy falešné informace vysílané na sociálních sítích vedly k násilí s často fatálními následky. To vše se však mohlo stát především proto, že se lidé rozhodli jednat před ověřením informací, kterou našli na internetu. Toto je hlavní varovný signál: nikdy bychom neměli uvěřit informacím, které nám byly poskytnuty, aniž bychom ověřili jeho autora a pravost.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to informace?

Informace představuje sdělení vědomostí nebo inteligence. Jinými slovy, v době rychlosti informace dává moc tomu, kdo ji má.

2. Co jsou to hromadné sdělovací prostředky (masmédia)?

Masová média představují informace, které se dostávají k velkému množství lidí, které ovlivňují. Masmédia se skládají z televize, rádia, novin, internetu, e-mailu a tak dále.

3. Jaké byly rané formy sdělovacích prostředků?

Ranými formami masmédií jsou petroglyfy, což jsou kresby a řezby do kamene. Lidé je používali k tomu, aby nechávali vzkazy ostatním.

4. Kdo vynalezl první knihtisk?

Johann Guttenberg

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. e	3. d	4. b	5. a
6. d	7. d	8. d	9. e	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. P	5. P
6. N	7. P	8. N	9. P	10. N

Doplňovačka

1. Takzvané „ludi scaenici“ byly... (divadelní hry hrané v obrovských amfiteátrech).
2. Antické hry představují první pokusy o vysílání ... (živě a co nejširšímu publiku).
3. Pojem „médiá“ mimo jiné označují organizace, které... (poskytují zprávy a informace veřejnosti).
4. Když s někým mluvíme,... (očekáváme od něj zpětnou vazbu).
5. Nikdy bychom neměli věřit informacím, které nám byly doručeny, aniž bychom... (si ověřili jejich autora a pravost).

Otevřené otázky

1. Co je cílem prvních masmédií? (Vysílat živě a pro širší publikum.)
2. Proč se rádio, televize a video staly tak populárními? (Protože to bylo jednodušší pro masy, aby přijímaly informace audiovizuálními prostředky, než aby je četly.)
3. Co je hlavním cílem masmédií? (Abychom měli přehled o novinkách.)
4. Jaké jsou podmínky pro vysílání mediálního obsahu? (Telefon nebo počítač s připojením k internetu.)
5. Jaké činnosti může internet svým uživatelům poskytovat? (Poslouchání hudby, sledování videí, hraní her a chatování na sociálních sítích)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A VEŘEJNÝ NÁZOR - HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A JEJICH VLIV
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co jsou „hromadné sdělovací prostředky“;• popsat, jak se chronologicky vyvíjely formy médií;• objasnit způsob, jakým lze využít hromadné sdělovací prostředky k ovlivňování lidí;• vysvětlit fenomén „fake news“.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	informace, hromadné sdělovací prostředky, masmédiá, influencer
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Kdy používáme informace? Co je to informace? Odkud získáváme informace? Co jsou masmédiá?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	
<p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel pomocí ppt prezentace představí tento modul.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	

3. aktivita: Jak se můžeme chránit před negativním vlivem masmédií

Pomocí brainstormingu si mohou studenti zaznamenat své nápady na položenou otázku. Poté může proběhnout společná diskuze.

Čas: 5 minut

4. aktivita: Praktické cvičení

Práce s pracovním listem o médiích (viz anglická verze), který obdrží každý student.

Čas: 10 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

B. MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST

Média představují různé způsoby komunikace lidí, například čtení novin, poslech rádia, sledování televize nebo prohlížení internetu.

Kombinace slov tvoří nový koncept, tzv. „mediální gramotnost“³, která zahrnuje praktiky, které lidem umožňují přístup, kritické hodnocení a vytváření médií. Osoba, která je mediálně gramotná, je schopna pochopit způsob, jakým jsou média vytvářena a jak může obsah ovlivnit ostatní.

S neustálým rozvojem digitálního světa a obrovským objemem informací, který je pro mladou generaci dostupný, musí učitelé najít nové způsoby, jak připravit studenty na jejich život tak, aby drželi krok se současnými trendy. Mediální výchova je nyní zahrnuta i do celosvětových osnov. Zde je několik tipů k výuce mediální gramotnosti:

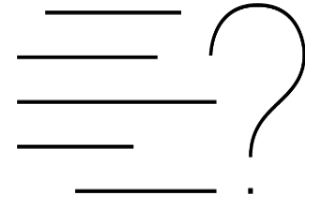
- Rozpoznat falešné zprávy – Falešné zprávy, známé také jako fake news, mají tendenci šířit se rychleji než skutečné zprávy, je tedy zásadní, aby studenti byli schopni je odlišit. Děti by měly být vedeny k tomu, aby četly za titulky; vždy vyhledaly datum zveřejnění informace (například pokud čteme článek napsaný před padesáti lety, nejenže se může ukázat jako zbytečný, ale může nás také uvádět v omyl); zkontrolovaly autorovy ověřovací listiny.
- Použít více zdrojů - Nejlepším způsobem, jak rozpoznat falešné zprávy, je zkontrolovat různé zdroje, které předkládají stejné informace.
- Věnujte pozornost tónu a jazyku použitému v článku – Akademický jazyk zní lépe než ten hovorový nebo abstraktní. Přesto to není ukazatel pravdivosti. Je zásadní pomoci studentům, aby si vytvořili „ucho“ pro nedůvěryhodný jazyk.
- Čísla a čísla otázek – Nevěřte všemu, co vidíte, slyšíte nebo čtete. Zjistěte, zda byly poskytnuté informace použity, zda se vztahují k malému nebo velkému počtu lidí. Například výzkumná studie aplikovaná na deseti osobách nebude mít stejnou přesnost jako studie provedené u tisíce lidí.

³ https://en.wikipedia.org/wiki/Media_literacy

- Filtrovat obrázky – Díky vizuálnímu kortexu mohou mít vizuální média velký vliv. Proto je nutné snímky filtrovat dvakrát: vidět bezprostřední reakci, kterou vyvolává; pochopit, jaký vliv má ten obraz na vaše chování;
- Uznat zkreslení – Učitel by měl studentům pomoci identifikovat zdroje, které vysílají jen určitá témata nebo aspekty života. Tento jev může být hlavně v politických a módních zprávách. Například pokud politik nebo herec už byl považován za „zlého“, stačí jedna falešná zpráva, aby se toto veřejné vnímání zvýšilo.
- Vytvářet mediální obsah podle našich vlastních zásad a etiky hodnot – To znamená, že studenti budou naučeni nepodléhat zprávám, které přijímají. Zprávy mají sloužit lidem a ne naopak!
- Filtrovat data – Podle canva.com⁴ by člověk potřeboval 57.000 let na přečtení všech informací dostupných na internetu. V těchto podmínkách je zřejmé, že musíme důkladně filtrovat data, se kterými nakládáme.

⁴ <https://www.canva.com/learn/10-creativemethods-to-teach-media-literacy/>

KONTROLNÍ OTÁZKY

- 1. Jaká je definice gramotnosti dle slovníku The Longman Exams?**

Být schopen číst a psát.

- 2. Jak můžeme definovat mediální gramotnost?**

„*Mediální gramotnost*“ zahrnuje postupy, které lidem umožňují kriticky vyhodnocovat a vytvářet média.

- 3. Vyjmenuj 5 oblastí mediální gramotnosti?**

Přístup, analýza, tvorba, reflexe a jednání.

- 4. Jaké aspekty bychom měli mít na mysli, pokud vytváříme mediální obsah?**

Před vytvářením mediálního obsahu musíme vždy vzít v úvahu etické zásady a společenskou odpovědnost.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. e	3. a	4. d	5. e
6. c	7. a	8. c	9. b	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. P	5. N
6. P	7. P	8. N	9. N	10. P

Doplňovačka

1. Občané jako tvůrci a příjemci hromadných sdělovacích prostředků mohou pracovat samostatně nebo ve spolupráci s ostatními lidmi, aby se vyřešily... (místní, národní nebo mezinárodní problémy).
2. Digitální média dávají uživateli šanci využít kreativitu a sebevyjádření, ale také.... (sdružují lidi z celého světa).
3. Marketingoví giganti mohou sbírat, ukládat, analyzovat a zpracovávat naše online aktivity s cílem... (zjistit informace o našich on-line zvycích, a to včetně nákupní preferencí).
4. Na sociálních sítích stráví jedinec průměrně... (116 minut denně).
5. Nejlepší způsob, jak bojovat proti agresivnímu marketingu a dokonce podprahovým reklamám je...(aby se člověk stal mediálně gramotný).

Otevřené otázky

1. Co znamená počítačová gramotnost? (Představuje schopnost člověka číst, zapisovat, odesílat a přijímat informace pomocí počítače.)
2. Co zahrnuje přístup k informacím? (Zahrnuje shromažďování informací, pochopení a využití odpovídajících technologických nástrojů pro zvládnutí informací.)
3. Co musí uživatel ověřit při analýze mediálního obsahu? (Znamená to, že uživatel média musí ověřit kvalitu, pravdivost, účel a potenciální důsledky informace).
4. Jakými způsoby jsou lidé schopni komunikovat pomocí tzv. masmédií? (Lidé si mohou číst noviny, poslouchat rádio, sledovat televize nebo prohlížet internet).

5. K čemu můžeme používat internet? (Internet lze použít k užívání sociálních sítí, aplikací, k nakupování na internetu, k finančním transakcím nebo vytváření vlastních mediálních obsahů).

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A VEŘEJNÝ NÁZOR – MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je to „gramotnost“;• vysvětlit pojem „mediální gramotnost“;• popsat mediálně gramotnou osobu;• uvést, jaké jsou rozměry mediální gramotnosti.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	gramotnost, mediální gramotnost, mediální vliv
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Studenti budou mít za úkol přinést si na hodinu vlastní sprchový gel. Učitel jim položí tyto otázky: Analyzujte obal na mytí těla, které jste přinesli. <i>Kdo nebo co je zahrnuto ve zprávě? S jakým typem lidí se máte ztotožnit? Je pohlaví uživatele zastoupeno spravedlivě? Existuje jiný pohled, kterým lze na produkt nahlížet? Co chybí ve sdělení o produktu?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	
<p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel pomocí ppt prezentace představí tento modul.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>3. aktivita: Co bychom měli vzít v úvahu při vytváření mediálního obsahu?</p> <p>Pomocí brainstormingu si mohou studenti zaznamenat své nápady na položenou otázku. Poté může proběhnout společná diskuze.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

4. aktivita: Praktické cvičení

Učitel ukáže studentům pohlednici a úkolem studentů bude se k ní vyjádřit. Následně učitel studentům sdělí poselství pohlednice. Studenti si poté vyrobí vlastní „dvou významovou“ pohlednici. Pohlednice viz anglická verze.

Čas: 10 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

C. VIRTUÁLNÍ SPOLEČNOSTI, ALTERNATIVNÍ REALITA

Většina z nás se učí vizuálně. To znamená, že se nejlépe učíme vizualizací věcí. Během tradičních lekcí se učitel postavil před studenty, nakreslil obrázek a studenti se podle něj učili. Ne všem však tento způsob vyhovuje. Moderní technologie nabízí nové možnosti, se kterými by mělo vzdělávání držet krok. Mezi tyto inovace můžeme zahrnout i nástroje virtuální reality, které můžeme ve výuce použít.

Tyto nástroje poskytují zajímavý způsob získávání informací a nezapomínejme na to, že v dnešní době jsou studenti fascinováni vším digitálním i virtuálním. Při kombinování grafické technologie s intuitivním rozhraním a průzkumným přístupem bude úspěch lekce vždy zaručen.

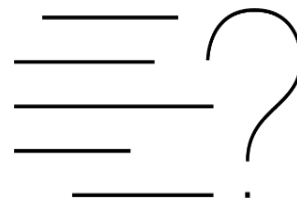
Níže je uveden seznam důvodů, proč by měl každý učitel alespoň zkusit využít virtuální realitu ve třídě:

- Umožňuje studentům cestovat do cizích míst a prostředí, aniž by museli opustit komfortní zónu své třídy.
- Může pomoci rozvíjet empatii k sobě navzájem i k chudým komunitám.
- Dává žákům možnost poznat různá zaměstnání a povolání (např. ten, kdo se chce stát lékařem, může vyzkoušet virtuální chirurgii).
- Může být použita pro zkoumání vesmíru.
- Lze ji použít pro cestování časem, aby děti lépe rozuměly historickým událostem klíčových událostí.
- Může studentům pomoci pochopit způsob, jakým jejich tělo pracuje.
- Umožňuje studentům vytvořit si vlastní virtuální realitu a sdílet ji se svými kolegy.
- Podporuje průzkum a zvědavost.
- Virtuální realita je k dispozici učitelům, kteří se odváží transformovat získávání znalostí na fascinující cestu.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to virtuální realita?

Virtuální realita je interaktivní, počítačově generovaný zážitek, který probíhá v simulovaném prostředí.

2. Kdy byla vynalezena Heiligova Sensorama?

Morton Heilig vynalezl své Sensorama v roce 1957.

3. Jak můžeme definovat virtuální společnost?

Sociální síť jedinců, kteří jsou spjati prostřednictvím konkrétních sociálních médií, potenciálně překračují zeměpisné a politické hranice s cílem sledovat společné zájmy nebo cíle.

4. Co je to “telework”?

Práce na dálku dává zaměstnancům možnost vykonávat své úkoly z domova nebo odkudkoliv.

5. Jakých aktivit či oblastí se virtuální společnost týká?

Virtuální společnost se používá v globálních ekonomikách, politice, kultuře nebo pro osobní potřebu.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. d	3. e	4. a	5. e
6. d	7. b	8. a	9. c	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. N	4. P	5. P
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka

1. Internet ruší hranice a... (snižuje náklady na transakce).
2. Virtuální společnost je prospěšná pod podmínkou, že (ji používáme moudře).
3. Čím více času strávíme online, tím větší je šance, že virtuální společnost nás předstihne a (upoutá naši pozornost a stane se alternativou k životu, který máme).
4. V tomto novém světě se technologie stává mostem mezi cílem, který máme a ... (prostředky, které k jeho dosažení používáme).
5. V Pygmalionových brýlích Dan, hlavní postava příběhu, si nasadil brýle a byl... (okamžitě teleportován do jiné dimenze).

Otevřené otázky

1. Kdo je považován za otce virtuální reality? (Heilig byl často zvažován otce virtuální reality.)
2. Co umožnila rozšířená realita? (Umožnila cestování do jiných světů.)
3. Jaký je rozdíl mezi virtuální a rozšířenou realitou? (Virtuální realita znamená, že se člověk musí ponořit do prostředí kompletně vytvořeného počítačem. Rozšířená realita věci nenahrazuje, místo toho bere svět, který vidíme, a přidává k němu různé grafiky.)
4. Jak hra Pokémon fungovala? (Hra používala kameru hráčů ke skenování okolí a přidávání počítačem generovaných tvorů na obrazovku telefonu.)

5. Jak vlády virtuální společnost podporují? (Většina vlád se pokusila podpořit používání telekomunikací tím, že to bude příznivé pro IT infrastruktury.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY A VEŘEJNÝ NÁZOR – VIRTUÁLNÍ SPOLEČNOSTI, ALTERNATIVNÍ REALITA
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je „virtuální společnost“;• vysvětlit, co je to „rozšířená realita“;• vysvětlit, které oblasti činností využívají virtuální realitu;• uvést způsob, jakým může být příliš časté využívání virtuální reality nebezpečné.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	virtuální společnost, virtuální realita, rozšířená realita
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Máte někdy potřebu utéct z každodenního života? Vytváříte si imaginární místo, kam se rádi uchylujete? Jak můžeme definovat „virtuální realitu“? Může se tato virtuální realita stát alternativou každodenního života? Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</i></p> <p>Čas: 5 minut</p> <p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Učitel pomocí ppt prezentace představí tento modul. Následně může proběhnout diskuze.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	

3. aktivita: Jak se můžeme chránit před tím, abychom nespadli do pasti virtuálních společností?

Pomocí brainstormingu si mohou studenti zaznamenat své nápady na položenou otázku. Poté může proběhnout společná diskuze.

Čas: 5 minut

4. aktivita: Praktické cvičení

Učitel studentům představí pracovní list, na kterém je futuristický obrázek vystavěného města. Studenti budou muset odpovídat na otázky týkající se virtuální reality. Studenti si také vytvoří vlastní virtuální realitu tím, že si představí, že si nasadili sluchátka pro virtuální realitu a jsou nyní teleportováni do jiného neznámého města budoucnosti.

Jsou požádáni, aby poskytli podrobný popis toho, s čím se setkávají, včetně architektury, lidí, atmosféry. Obrázek viz anglická verze.

Čas: 10 minut

5. aktivita: Shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel shrne učivo a vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

VI. ZDRAVÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST

Člověk je tvor společenský. Většina z nás si neumí představit život bez rodiny, přátel, spolužáků nebo kolegů. Proto se lidé od pradávna sdružují v různých společenstvích.

Ale co je to společnost ve skutečnosti? Je velmi obtížné napsat jednu univerzální, obecně platnou definici. Pro naše potřeby musíme vědět, že společnost je skupina lidí, kteří sdílejí stejné hodnoty a jsou spojeni společnými tradicemi, historií, normami a kulturními vzory.

Společnost pak může být chápána jako společenství lidí konkrétního státu nebo národa, ale může být také chápána z mnohem širší perspektivy, jako v případě tzv. západní civilizace (vyspělá část světa, která je spojena mnoha historickými, politickými, ekonomickými a náboženskými aspekty).

A. CHARAKTERISTIKA SPOLEČNOSTI

Doba, ve které žijeme, je úplně jiná než doba, v níž žili náš předkové, a to jak v pozitivním, tak i negativním smyslu. Většina lidí v rozvinuté části světa má vše, co potřebuje, a proto neřeší existenciální problémy. To však neznamená, že by neřešili žádné problémy. Technologie se postupem času staly každodenní součástí našeho života. Díky digitalizaci se celý svět globalizoval, vše se stalo rychlejším a dostupnějším. Ale věci, které byly vytvořeny, aby pomohly lidem, mají svá rizika a nebezpečí. Mohou být dobrým sluhou, ale špatným pánem.

Nejsme jen „chodící stojany“ na mobilní telefony, ale především jsme živými bytostmi patřícími k určité společnosti a nemůžeme se vyhnout interakci s ostatními. Existuje dokonce i vědní obor, Digitální sociologie, která zkoumá dopad všech digitálních technologií na naše chování, jakým způsobem ovlivňují vztahy mezi lidmi a naším sebepojetím. Lidí na Zemi je stále víc, podstatnější je, že tzv. ekologická stopa⁵ každého z nás je mnohonásobně větší, než tomu bylo třeba jen před 100 lety. Jedním z charakteristických rysů současné společnosti je totiž nadměrná spotřeba. Stalo se běžnou věcí, že se vyhazují věci, které by se ještě daly opravit, ale člověk si raději koupí nové, jelikož je to pro něj výhodnější (levnější, rychlejší, jednodušší). A čím více máme, tím méně jsme schopni si něčeho vážít. Konzumní způsob života se tak promítá i do mezilidských vztahů a ovlivňuje tak celou společnost.

S konzumem (konzumerismem) souvisí ještě jeden pojem, a tím je **globalizace**. Znamená celkové propojení světa, v němž je mnohem jednodušší komunikace, obchod i cestování. Pro člověka představuje mnoho výhod, má však i své negativní stránky.

Velký vliv na podobu současné společnosti mají bezesporu také technologie. Výpočetní technika či internet nepatří mezi nejnovější vynálezy, nicméně s příchodem mobilních telefonů, sociálních sítí apod. došlo k dalším velkým změnám v přístupu člověka k člověku.

⁵ Míra, s jakou člověk zatěžuje životní prostředí.

Současná generace si natolik navykla na komunikaci prostřednictvím aplikací, že dnes mnoha mladým lidem dělá potíže obyčejný rozhovor. Sociální sítě, jejichž hlavním úkolem bylo usnadnění spojení mezi lidmi, tak paradoxně způsobily jejich větší izolaci a odcizení.

A že se konzumní způsob života odráží i na mezilidských vztazích lze poměrně dobře ilustrovat kupříkladu na statistice rozvodovosti. Zatímco v roce 1930 se v České republice rozvedlo necelých 6% manželství, roku 2010 to bylo každé druhé.⁶ Podobný trend lze pozorovat i v ostatních státech vyspělé části světa. Nebude jedním z důvodů i fakt, že spolu lidé přestali umět mluvit?

⁶<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rozvodovost-v-poslednich-letech-klesa-manzelstvi-trvadele/r~eeff8b680f2e11e8aca5ac1f6b220ee8/> Zdroj ČTK

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to konzum?

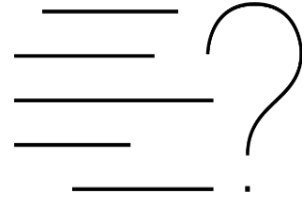
Životní styl, kdy lidé nakupují i to, co nepotřebují.

2. Jak může konzum ovlivnit lidské vztahy?

Přestáváme si vážit věcí, sami sebe i ostatních. (Viz rozvodovost)

3. Charakterizuj digitální společnost.

Společnost ovlivněna digitálními technologiemi.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. b	3. c	4. b	5. c
6. c	7. c	8. c	9. c	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. P	5. N
------	------	------	------	------

Otevřené otázky

1. Jak byste definovali společnost? (Skupina jednotlivců sledující společný cíl, fungující na základě pravidel, předem stanovené struktury.)
2. Jaké nástrahy na nás mohou číhat na internetu? (Kyberšikana, napadení účtu, zneužití osobních údajů.)
3. Jak lze konzumerismus přetavit v mezilidské vztahy? (Ztráta hodnoty)
4. Co řadíte mezi největší problémy současné společnosti? (Ztráta identity, konzumentarismus, sobectví...)
5. Jak udržet zdravou společnost v dnešní digitální éře? (Být mimo jiné mediálně gramotný.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	ZDRAVÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST – CHARAKTERISTIKA SPOLEČNOSTI
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">● charakterizovat pojem společnost;● uvědomit si, jak digitální technologie ovlivňují naši společnost;● zmínit výhody a nevýhody života v raném věku ve 20. století● charakterizovat pojem zdravá společnost;● objasnit pojem konzumerismu;● navrhnout několik opatření ke změně společnosti k lepšímu.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	zdravá společnost, konzumerismus, globalizace, moderní technologie
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je to společnost? Které státy můžeme klasifikovat jako země západní civilizace?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	
<p>2. aktivita: Výhody a nevýhody života lidí na počátku 20. století?</p> <p>Studenti uvedou výhody a nevýhody života lidí ve 20. století a porovnají je se životem v 21. století.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

3. aktivita: Myšlenková mapa: Co pro vás znamená zdravá společnost?

Studenti se pokusí naleznout znaky zdravé společnosti.

Čas: 5 minut

4. aktivita: Popis obrázku

Studenti popíší, co v nich vyvolává předkládaný obrázek.

Čas: 5 minut

5. aktivita: Nedokončená věta: Pro konzumní společnost je typické...

Studenti se pokusí dokončit větu.

Čas: 10 minut

6. aktivita: Objasnění citátu

Studenti objasní následující citát: „*Jsou-li zdroje, ze kterých čerpáme, omezené, nejsou naše potřeby neomezené!*“

Čas: 4 minuty

7. aktivita: Evaluace a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 3 minuty

B. MORÁLKA A ETIKA

Pro správné fungování společnosti musí být definováno, co je a co není dovoleno. Stejně jako respektujeme dopravní pravidla, abychom předešli možným nehodám, musíme také dodržovat pravidla, která řídí či usměrňují chování lidí ve společnosti. Tato pravidla mohou být legitimizována nebo mohou být založena jen na zvyklostech dané společnosti. Morálku můžeme definovat jako principy správného nebo špatného chování. Často se musíme rozhodovat, co je správné či špatné, a právě při rozhodování patří morálka mezi vnitřní regulátory. Je to vnitřní hlas, který nám říká, zdali to máme udělat či nikoliv.

Etika je systém morálních zásad, jejichž cílem je odpovědět na otázku: „Jak bych měl žít?“ Etika hledá nejlepší způsob lidského života, snaží se definovat, které chování je správné a které nikoliv. Někteří lidé si myslí: „Co je legální, je vždy povoleno!“ Ale to není pravda. Každá společnost funguje i na základě nepsaných pravidel toho, co je normální a správné.

Žijeme v době, kdy se internet, mobilní telefony, počítače a tablety staly nedílnou součástí našeho života. Život bez nich už si mnohdy nedokážeme představit. Ve virtuálním světě máme často pocit, že je vše povoleno, protože nás nikdo nevidí. Jsme mnohem odvážnější ve svých komentářích a názorech. Nebojíme se říkat věci, které bychom ostatním osobně neřekli. Bohužel už nemyslíme na to, zdali někoho raníme. Lidé využívající sociální media spíše sledují vlastní cíle než to, zdali je jejich chování morální. Myslí spíše na sebe než na druhé. Myslí si, že mají právo komentovat všechno a všechny. Může se však stát, že se velmi rychle stanou středem zájmu jiných lidí, kteří začnou hodnotit je.

Komunikační technologie jsou mimo jiné nástrojem, které umožňují navazovat virtuální vztahy, skupiny lidí, které by se v běžném životě nesetkaly. Ne každý uživatel internetu je však důvěryhodný, neboť díky anonymitě uživatelů internetu lze jen velmi obtížně odhadnout, s kým komunikujeme. Budeme-li na sociálních sítích prozrazovat informace o sobě samých, může se stát, že budou tyto informace zneužity a staneme se obětí

kyberšikany. Dle cambridžského slovníku můžeme kyberšikanu definovat jako jednání, při kterém je internet využíván k zastrašení či poškození jiné osoby.

Rozdíly mezi tradiční šikanou a kyberšikanou

Kyberšikana se odehrává ve virtuálním světě, proto i kyberšikana se liší od klasické šikany.

- S kyberšikanou se můžeme setkat kdekoli a kdykoli, kdy budeme připojeni k internetu nebo mobilní síti (GSM). Tzn., že před kyber útokem se nemáme fyzicky kam schovat.
- Pachatel je ve většině případů anonymní, skrytý za přezdívkou. Může jím být kdokoli, neboť anonymita virtuálního prostředí smazává rozdíly mezi lidmi (věk, pohlaví, sociální postavení apod.)
- U kyberšikany může být počet přihlížejících výrazně vyšší než u kyberšikany . Navíc se mohou do kyberšikany přidat i tzv. šířitelé kyberšikany, kteří rozesílají informace o kyberšikaně (např. odkazem na stránky, kde se kyberšikana objevila)
- Obětí se může stát kdokoli, nezáleží na věku, sociálním postavení či úspěšnosti a oblíbenosti ve společnosti.
- Následky mohou být mnohem destruktivnější, neboť ve virtuálním světě zůstávají diskriminující materiály uloženy a mohou kyberšikanu znovu rozvířovat.
- Vyhledat oběti kyberšikany je velmi složité, jedná se často o osoby uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím.

Jak se bránit kyberútokům

- Ukončit komunikaci s útočníkem a nemstít se.
- Blokovat útočníka, zamezit mu přístup k oběti (např. kontaktovat poskytovatele služeb, zablokovat přijímání útočnickových zpráv)
- Odhalit pachatele.
- Oznámit útok dospělým a schovat si všechny důkazy pro policii.
- Všimnout si, pokud v okolí probíhá kyberšikana.
- Podpořit oběti, poradit jim, co mají dělat.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je morální?

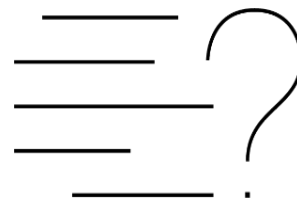
To, co je správné.

2. Jak může anonymita v internetovém světě ovlivnit naše chování?

Člověk se chová jinak, než jaký doopravdy je.

3. Co je kyberšikana?

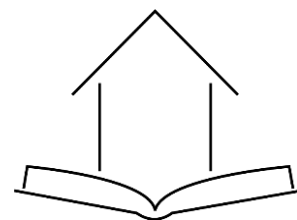
Jednání, při kterém je internet využíván k zastrašení či poškození jiné osoby.

DOMÁCÍ ÚKOL

Jak se můžeme před kyberšikanou chránit? Vytvoř vlastní manuál.

- Respektovat ostatní uživatele, chovat se s respektem, nevyvolávat konflikty;
- každému příliš nedůvěřovat;
- nezveřejňovat citlivé informace;
- učit se o pravidlech internetových služeb.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. a	3. c	4. c	5. c
6. a	7. a	8. c	9. c	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. N	4. P	5. P
6. N	7. N	8. P	9. N	10. P

Otevřené otázky

1. Co je morálka? (Principy správného nebo špatného chování)
2. Upřesněte termín nelegální. (Nezákonné)
3. Jaká nebezpečí na nás čekají ve virtuálním světě? (Kyberšikana, kyberútoky, ztráta identity...)
4. Objasněte si termín kyberšikana. (Jednání, při kterém je internet využíván k zastrášení či poškození jiné osoby).
5. Jak se můžeme chránit proti kyberšikaně? (Respektovat ostatní uživatele, chovat se s respektem, nevyvolávat konflikty; každému příliš nedůvěřovat; nezveřejňovat citlivé informace; učit se o pravidlech internetových služeb.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	ZDRAVÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST – MORÁLKA A ETIKA
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• uvést, co je morální a co je nemorální;• uvést, co není nelegální a co není dovoleno;• uvědomit si, že každá země má své zásady, které je třeba respektovat a dodržovat;• uvědomit si, jak je nebezpečné o sobě na sociálních sítích sdělovat informace;• uvědomit si, že ne každý, s kým komunikujeme na sociální síti, je ten, za koho se vydává;• uvést, jak se bránit před kyberšikanou.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	morálka, etika, kyberšikana, bezpečnost na sociálních sítích
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je morální? Co je podle tebe nemorální?</i> Cílem otázek je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 5 minut</p> <p>2. aktivita: Nedokončená věta: Morální je...</p> <p>Studenti se pokusí dokončit větu.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

3. aktivita: Co znamená tato věta: Není dovoleno vše, co je legální.

Studenti se pokusí objasnit výrok. Měli by si zároveň uvědomit, že každá země, kultura, má vedle zákonů nepsaná pravidla, která je třeba dodržovat.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Popis obrázku – Co je špatně?

Učitel ukazuje studentům obrázek a ti formulují možná nebezpečí, která z něj plynou. Na základě této aktivity by si měli uvědomit, že zásady slušného chování by měly být dodržovány i ve virtuálním světě. Následně se diskutuje o tom, co je kyberšikana, jak se liší od klasické šikany, jak se bránit proti kyberútokům.

Čas: 10 minut

5. aktivita: Vytvoř si své tričko

Každý student si vybere nápis, který chce nosit na svém tričku. Následně probíhá diskuse o tom, jaké informace studenti zveřejňují na svých profilech v sociálních sítích a nebezpečí, kterým čelí. Učitel může žáky seznámit s některými autentickými příběhy o kyberšikaně, jako je příběh Megan Meierové.

Čas: 10 minut

6. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minut

C. ROZVOJ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOSTI

Nejnovější vynálezy z oblasti výpočetní techniky (ale i jiné) nám v mnoha ohledech velmi ulehčují život. Ve vztahu k nim je však potřeba být obezřetný. Vyskytují se totiž nové hrozby, na něž musí společnost reagovat. Mezi nejvíce zmiňovaná témata poslední doby patří také tzv. „fake news“.

Dezinformace je mimo jiné jedním z problémů, kterým bychom se měli intenzivně zabývat, neboť se jedná o **záměrné šíření nepravdivých informací**, které má ovlivnit veřejné mínění a uvést v omyl různé instituce nebo média, nebo v nás vyvolat pochyby, zda je dokonce možné odhalit pravdu. V současné době velmi snadno dochází k šíření informací, proto se i velmi často můžeme setkávat s dezinformacemi. Skutečnost, že již Evropská unie intenzivně diskutovala o tomto tématu, ukazuje, jak je otázka dezinformací důležitá.

Kvůli množství informací, které k nám přicházejí ze dne na den, je stále obtížnější zůstat objektivní a ne být ovlivňován. Není snadné rozpoznat, které informace jsou založeny na skutečnosti a které nikoli.

V zásadě je potřeba u každé informace ověřit několik základních skutečností. Zajímat bychom se měli o to:

- a) **Kdo je autorem informace** – u seriózních informačních webů či v novinách je u článku vždy uvedeno jméno jeho autora. Mělo by také být možné dohledat vlastníka těchto médií. V současnosti již existují také seznamy tzv. dezinformačních webů, kterých bychom se měli vyvarovat, v případě, že chceme seriózní informaci.
- b) **Co je nám sdělováno** – obvykle neznáme záměr autora článku, nicméně můžeme rozpoznat, jestli je informace, která je nám předkládána, relevantní či nikoliv. Nutno rozlišovat mezi klasickou zprávou, která by měla informovat neutrálním způsobem, a osobním názorem určitého autora (např. komentář či glosa). Velký vliv má na současnou společnost také reklama, která je specifická tím, že za ni někdo zaplatil. Může se jednat o propagaci produktů nebo třeba politického názoru. Poněkud

zvláštní kategorií jsou tzv. konspiračních teorie, z nichž některé se nám sice mohou jevit jako zcela absurdní (teorie o placatosti Země), ale jiné mohou působit důvěryhodněji a mnoho lidí jim věří.

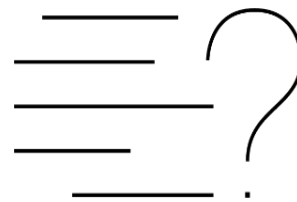
- c) **Jakým způsobem je informace podána** - varovným signálem značícím snahu upoutat čtenářovu pozornost namísto snahy informovat mohou být velké a barevné titulky, často obsahující slovíčka „šok“, „neuvěřitelné“, „odhalení“, apod., která jsou většinou spojována s bulvárními deníky. Ty se však neřadí mezi spolehlivé zdroje informací. Je také potřeba si dávat pozor, jestli články nejsou psány s úmyslem někoho poškodit. To většinou poznáme tak, že jsou psány s negativním zaujetím a používají nálepkování a škatulkování.

Součástí článků bývají kromě textu také obrázky (na internetu i videa). S těmi se také pojí riziko zneužití (tzv. „deepfakes“), jelikož existuje spousta programů na jejich úpravu a často je velmi těžké rozeznat originál od fotomontáže (úpravy videí zatím nejsou příliš rozšířené, ale někteří lidé v nich vidí potenciální hrozbu do budoucna). U většiny obrázků máte možnost ověřit si jeho pravost pomocí Googlu. Stačí do prostoru obrázku kliknout pravým tlačítkem myši a následně zvolit možnost „Vyhledat obrázek pomocí vyhledávače Google“. Můžete tak zjistit například to, jestli obrázek, který je připojen k článku, není pouhou fotomontáží podobného obrázku, který se na internetu objevil již dříve.

KONTROLNÍ OTÁZKY

- 1. Které milníky ve vývoji lidské společnosti znamenaly velký průlom?**

Neolitická revoluce, průmyslová revoluce, digitální revoluce.

- 2. Co bychom měli ověřovat u informací, která se objeví na internetu?**

Kdo je autorem sdělení, co je nám sdělováno a jakým způsobem je informace podána.

- 3. Jak můžeme bojovat proti tzv. deepfakes?**

Stačí do prostoru obrázku kliknout pravým tlačítkem myši a následně zvolit možnost „Vyhledat obrázek pomocí vyhledávače Google“. Můžete tak zjistit například to, jestli obrázek, který je připojen k článku, není pouhou fotomontáží podobného obrázku, který se na internetu objevil již dříve.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. c	3. c	4. b	5. a
6. b	7. c	8. a	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. P	3. N	4. N	5. P
6. P	7. P	8. N	9. N	10. P

Otevřené otázky

1. Průmyslová revoluce bezpochyby posunula vývoj kupředu. Avšak měla i negativní důsledky. Napadá vás něco? (Znečištění přírody)
2. Co je podle vás největším nebezpečím internetu? (Záměrné šíření nepravdivých informací)
3. Proč mají lidé sklon věřit konspiračním teoriím? (Protože se autor snaží upoutat pozornost čtenáře velkými a barevnými titulky, často obsahující slova "šok", "neuvěřitelný", "odhalení".)
4. Představte si jeden konkrétní příklad, jak použít deepfake video. (Natočte video, co se stalo někde jinde a přepište příběh a místo výskytu.)
5. Jak můžete ověřit správnost informací? (Vždy ověřit zdroj)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	ZDRAVÁ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOST – ROZVOJ DIGITÁLNÍ SPOLEČNOSTI
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• charakterizovat 21. století a rozpoznat významné milníky ve vývoji lidské společnosti;• objasnit pojem fake news;• uvědomit si možná rizika, která falešné zprávy přinášejí;• uvědomit si, které aspekty mediálních sdělení by měly být ověřeny.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	rozvoj společnosti, důležité milníky ve vývoji lidské společnosti, fake news
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující úkol: <i>V přesmyčkách najděte 4 vynálezy průmyslové revoluce.</i> Poté budou mít za úkol napsat 4 digitální zařízení, která často používají. Cílem úkolů je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 8 minut</p> <p>2. aktivita: Uveď základní změny, ke kterým došlo v důsledku osídlení Země lidmi</p> <p>Studenti se pokusí přemýšlet a označit nejzákladnější změny, k nimž došlo v důsledku lidského osídlení.</p> <p>Čas: 5 minut</p>	

3. aktivita: Brainstorming na téma Fake news

Studenti se pokusí jednou větou napsat, co je podle nich Fake news.

Čas: 5 minut

4. aktivita: Porovnání důvěryhodnosti předložených článků

Studenti se se pokusí porovnat dané články, které informovaly o stejné události. Uvedou, který z nich je pro ně přijatelnější. Odůvodňují své rozhodnutí.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Objasnění citátu

Studenti se pokusí objasnit citát: „*Nezáleží na tom, kolik máte prostředky, pokud nevíte, jak je použít.*”

Čas: 3 minuty

6. aktivita: Co je třeba u každé informace ověřit?

Studenti se pokusí uvést, co bychom měli ověřovat u mediálních sdělení, abychom se ujistili, zdali je toto sdělení důvěryhodné či nikoliv.

Čas: 7 minuty

7. aktivita: Nadpis novinového článku

Studenti se pokusí na základě obrázku vymyslet název článku (seriózní/neseriózní)

Čas: 4 minuty

8. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 1 minuta

VII. SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST PRO BUDOUCNOST

Všechno se v našem životě neustále mění. Všechny změny vyžadují energii, nebo obecněji řečeno zdroje. Mohou tyto změny, ty vývojové procesy pokračovat donekonečna?!

To je nesmírně důležitá otázka. Pokud ano, můžeme nazývat systém a proces **udržitelným**. My (systém) tedy můžeme tyto změny provádět neustále a opakovaně. Pokud však ne (tj. tento systém **není udržitelný**), změny a vývoj se někde v budoucnu musí zastavit

Udržitelnost je klíčovou otázkou rozvoje. Abychom ji byli schopni posoudit, musíme se seznámit s některými základními problémy a definicemi.

A. UDRŽITELNÝ ROZVOJ SPOLEČNOSTI

Systémem můžeme nazvat různé jednotlivé části, které jsou určitým způsobem spojeny propojeny. Z hlediska lidí může být systémem pouze jeden člověk, ale také obrovská několikamilionová společnost. Je důležité říci, že systém nemůže sestávat pouze z jedné složky; je potřeba několik složek vzájemně propojených. Systémy musí tvořit samostatnou entitu v ohromné rozmanitosti prostředí, tj. v jiných systémech; systém musí mít své vlastní hranice a specifika. Systémy mohou tvořit cokoli: mohou to být jen věci (auto jako velmi složitý systém různých komponentů); živý tvorové (např. včelí úl); lidé jako rodina nebo komunita a velmi složitý systém lidí a přírody kolem nich. Různé systémy lidí se nazývají společnosti.

Každý systém má některé charakteristické rysy. Z určitého hlediska mohou být tyto vlastnosti hodnoceny jako dobré, nezbytné, neutrální nebo špatné apod. Určité hodnoty systému mohou být vylepšeny, tj. mohou být výhodnější vzhledem k danému cíli. Pokud je soubor charakteristik modifikován směrem k příznivějšímu souboru, nazýváme jej vývojem.

Každý systém má určité schopnosti provádět změny. Na tyto změny potřebuje zdroje. Zdroje jsou nezbytné k provedení jakýchkoli změn, a zatímco k těmto změnám dochází, proces spotřebovává určité množství zdrojů (prostředků). Protože systém nemůže mít neomezené množství potřebných zdrojů, dříve nebo později se vyčerpá, tj. daná změna se zastaví, protože již nejsou k dispozici další potřebné zdroje. To znamená že, proces není udržitelný.

Samotný systém může obvykle generovat určité množství zdrojů. Pokud množství regenerovaných zdrojů pokrývá množství spotřebovaných zdrojů, je tento proces udržitelný; pokud ne, udržitelný není; zdroje budou dříve nebo později vyčerpány. Můžeme také „pomoci“ systému získat zpět ztracené zdroje.

Je také důležité si uvědomit, že zdroje jsou vždy určovány vzhledem k danému procesu: naše fyzická síla je kritickým zdrojem pro chůzi, ale irelevantní a nedůležitá např. při řešení matematického úkolu.

Udržitelnost systému / procesu je určena rovnováhou spotřebovaných a generovaných zdrojů: pokud je součet regenerovaných plus nově generovaných zdrojů větší než vyčerpané množství zdrojů, je systém / proces udržitelný. To znamená, že rozvoj společnosti je udržitelný, pokud současné procesy neomezují opakování stejných procesů v budoucnosti tj., aktivity současné generace ve společnosti neomezují činnosti příštích generací. To je společenská odpovědnost současné generace vůči dalším.

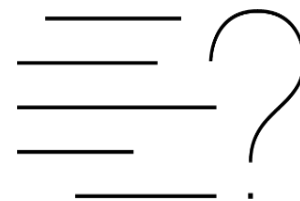
Neudržitelnost systému lze obnovit, když zapojíme větší systém obsahující náš původní subsystém. I když my CO₂ nevyužíváme, větší systém, kterým je příroda jej využívá a vrací nám kyslík. Podobně můžeme uvažovat o udržitelnosti společnosti na různých úrovních.

Zapojení větších a větších systémů však také není neomezené. Je zřejmé, že se nemůžeme v systému dostat dál, než je naše planeta, **tj. pokud je globální systém (globální procesy) neudržitelný, dostáváme se do potíží. Proto sociální odpovědnost zahrnuje podporu udržitelnosti alespoň na celosvětové úrovni.** (Teoreticky můžeme zapojit další planety a pokračovat dál, řekněme na Mars, ale stále je to pouze vzdálená, teoretická možnost.)

DIGITÁLNÍ ÉRA A MNOŽSTVÍ ZDROJŮ

Většina zdrojů využitých ve většině procesů je druhem energie. Tedy, pokud nám něco umožní spotřebovat méně energie, bude to pro nás ku prospěchu. Podíváme-li se na komplexní charakteristiky vývoje na Zemi, je jasné, že růst blahobytu je velmi úzce spojen s nárůstem spotřeby energie. Čím více rozvinutá země je, čím více energie spotřebuje. Není to tedy množství spotřebované energie, co je důležité, ale efektivní využití energie. Digitální technologie velmi pomáhají v obou aspektech. Digitální řešení spotřebovávají velmi malé množství energie (až na mikrowatty). To znamená, že daný úkol může být vykonán za mnohem méně energie – energetická efektivita se stává mnohem vyšší. Digitální éra může ve společnosti rovněž pomoci zajistit udržitelnost; nové způsoby komunikace a tok informací mohou zvýšit výdrž občanů.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to systém?

Skládá se z částí, které mají některé podobné vlastnosti.

2. Co rozumíme pod pojmem “vývoj”?

Pokud je soubor charakteristik modifikován směrem k příznivějšímu souboru, nazýváme jej vývojem.

3. Jak můžeme definovat pojem „zdroje“?

Schopnost, energie vykonávat nějakou funkci.

4. Co je myšleno pojmem rovnováha zdrojů?

Udržitelnost systému / procesu je určena rovnováhou spotřebovaných a generovaných zdrojů.

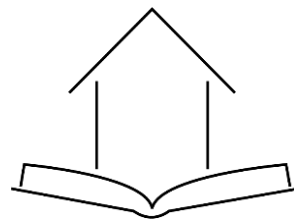
5. Jaké úrovně sociální udržitelnosti znáš?

Udržitelnost na rodinné úrovni, na úrovni místní komunity (společenství), na vnitrostátní úrovni atd.

DOMÁCÍ ÚKOL

1. Popiš udržitelný proces ve vaší rodině.

Udržitelný proces v rodině: Naši rodiče vydělávají peníze a rodině to stačí ke koupi jídla, oblečení, lístků do kina a dalších nezbytných věcí. Když si koupíme auto, vezmeme si úvěr, ale předtím si spočítáme, jak ho můžeme splatit.

2. Pokus se najít a popsat zdroj pro jeden proces, který však není zdrojem pro jiné procesy.

Benzin je palivo (zdroj) pro automobily, ale není to zdroj pro nás lidi jako jídlo. Naše rodinné příjmy jsou pro nás zdrojem, ale ne zdrojem pro rodinu žijící vedle nás. Pokud jsou v nouzi a požádají o pomoc, podělíme se o náš příjem a pak se stává společným dočasným zdrojem pro obě rodiny.

3. Popiš různé úrovně sociální udržitelnosti.

Příjmy mých rodičů stačí na pokrytí našich výdajů – UDRŽITELNOST NA RODINNÉ ÚROVNI. Příjmy mých rodičů nestačí na pokrytí rodinných výdajů, ale sociální pomoc místní samosprávy nám zajišťuje rovnováhu - UDRŽITELNOST NA MÍSTNÍ ÚROVNI SPOLEČENSTVÍ. Příjmy mých rodičů a sociální podpora nám nestačí na pokrytí našich rodinných výdajů, ale se státní podporou můžeme pokrýt všechno - UDRŽITELNOST NA VNITROSTÁTNÍ ÚROVNI.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. b	2. a	3. c	4. a	5. d
6. c	7. e	8. a	9. a	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. N	7. N	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Zdroje jsou... (zdroje energie pro provedení dané akce).
2. Udržitelnost je... (kdy daný systém může fungovat jako nyní navždy)
3. Společnost je udržitelná, pokud... (naše děti a vnoučata nebudou omezeny v obdobných řízeních.)
4. Společnost se rozvíjí, pokud...(pokud je soubor charakteristik modifikován směrem k příznivějšímu souboru)
5. Neudržitelnost lze změnit pouze v udržitelnost... (s pomocí vnějšího světa – tj. s větším systémem).

Otevřené otázky:

1. Co je to systém? (Skládá se z částí, které mají některé podobné vlastnosti.)
2. Co rozumíme pod pojmem "vývoj"? (Pokud je soubor charakteristik modifikován směrem k příznivějšímu souboru, nazýváme jej vývojem.)
3. Jak můžeme definovat pojem „zdroje“? (Schopnost, energie vykonávat nějakou funkci.)
4. Co je udržitelnost? (Když může systém fungovat navěky.)
5. Jak se může neudržitelný systém stát udržitelným? (Pouze s pomocí vnějšího světa, tj. většího systému.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST PRO BUDOUCNOST – UDRŽITELNÝ ROZVOJ SPOLEČNOSTI
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">● popsat, jaké jsou systémy a společnosti;● objasnit, co znamená udržitelnost;● vysvětlit, jak lze dosáhnout udržitelnosti společnosti;● charakterizovat, jaké úrovně udržitelnosti systému můžeme vzít v úvahu;● uvést, jak lze obnovit neudržitelnost systému.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	společnost, vývoj, zdroje, udržitelnost, neudržitelnost
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je udržitelnost? Jaká je spotřeba energie? Co je úspora energie?</i> Cílem úkolů je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Co si myslíš – Co je udržitelnost/ neudržitelnost?</p> <p>Studenti se pokusí naleznout vlastní způsoby k rozvoji udržitelnosti zdrojů. Tato aktivita může být pojata jako hra.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	

3. aktivita: Žijeme na Zemi udržitelný život? Pokud ano, proč? Pokud ne, proč?

Studenti diskutují o tom, proč žijeme život tak, jak žijeme. Aktivita může být organizována jako skupinová debata formou „ano-ano“ a „ne-ano“. Učitel mluví o důvodech nevšednosti života, který žijeme.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Diskuse o sociální (společenské) udržitelnosti

Diskuze k tématu. Diskuzními body mohou být: znaky udržitelné/neudržitelné společnosti, jak digitální éra ovlivňuje udržitelnost obecně a ve společnosti.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

B. OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU

Prostředí je vše, co nás obklopuje: je to příroda, ale také prostředí lidí, společnost. V závislosti na našem věku se toto prostředí mění. Prostředí se tedy rozšiřuje jak ve smyslu přírody, tak i v lidském prostředí - tj. ve společnosti. Prostředí (řekněme Země) má komplexní množství **zdrojů**. Potřebujeme je, abychom mohli pracovat a žít; plnit různé úkoly. Zdroje a odpady jsou specifikovány vždy vzhledem k danému procesu. Zdroj pro něco (řekněme, uhlí pro vytápění) je nedůležitý pro jiný proces (jako je pití). Dále odpad po určitém použití se může stát zdrojem pro jiný proces: lidé potřebují kyslík k dýchání a odpad je oxid uhličitý; což je zase životně důležitý zdroj pro rostliny, které produkují kyslík jako odpad.

Protože prostor na Zemi je omezený, zdroje nemohou být neomezené. Některé mohou sloužit jako zdroj po miliony let (s dnešním stupněm využití; jako uran) - jiné mohou skončit během pár let nebo desítek let, jako např. přírodní olej. Země sama regeneruje některé zdroje (jako je kyslík, pomocí rostlin), ale také „neutralizuje“ a přepracovává některé odpady, například papír se může stát hnojivem. Lidé můžou také dodávat určité zdroje do životního prostředí; např. s použitím hnojiv.

Tento proces využití toho, co jde „regenerovat“ je velmi složitý a v závislosti na konečné rovnováze se může původní množství pozemských zdrojů snížit, zůstat konstantní nebo dokonce zvýšit. Analýza složité činnosti lidstva dokazuje, že lidstvo spotřebovává zdroje a Země je nedokáže plně reprodukovat - tj. vyčerpává se celkové množství pozemských zdrojů. Vzhledem k míře využití a známému množství zdrojů je snadné vypočítat, jak dlouho dané zdroje vydrží, než je zcela využijeme. Toto datum se nazývá „*wold overshoot day*“ (přesně je to den, kdy lidské využívání přírody přesáhne přirozeně-regenerační možnosti Země za jeden rok). V roce 2018 to bylo 1. srpna. Tento proces je velmi nebezpečný, protože zdroje se dříve nebo později mohou vyčerpat úplně.

Naše zatížení Zemi lze charakterizovat takzvanou „stopou“. Čím větší je naše stopa (nazývá se často také jako ekologická stopa), tím více přetěžujeme naše životní prostředí; přetížení Země. Vzhledem k tomu, že žádný organismus nemůže přežít bez svého prostředí a jejich interakce, jsou ekologické procesy pro náš život životně důležité.

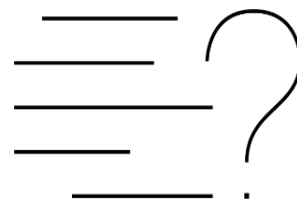
OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A DIGITÁLNÍ ÉRA

Digitální éra způsobila několik zásadních změn v otázce ochrany životního prostředí:

- Největší složka v naší zátěži na životním prostředí je oxid uhličitý, tj. naše „uhlíková stopa“. Ta je způsobena většinou prudkým nárůstem spotřeby energie; protože energii na Zemi vytváří spalující uhlík. Nyní, s nástupem digitální éry, vznikla nová odvětví (jako informační technologie), která jsou mnohem méně energeticky náročná.
- Digitální technologie dále zvýšily efektivitu využívání energie, tj. energie použité k výrobě jedné jednotky produktu prudce poklesla.
- Samotná zařízení digitálních technologií spotřebovávají extrémně nízké množství energie (sníženo na mikrowatty).
- Digitální technologie umožnily výrazné zvýšení vědeckého výzkumu a vývoj do éry ochrany životního prostředí.
- Digitální technologie prudce zvýšily účinnost řízení odpadu.

Je pravdou, že samotná zařízení digitálních technologií (a baterie, které pro ně dodávají energii) jsou nebezpečným odpadem a musíme věnovat zvláštní pozornost tomu, jak zacházet se zvyšujícím se nárůstem vyhozených, starých mobilních telefonů a počítačů. Digitální éra může vést ke dvěma zcela opačným výsledkům. Na jedné straně se může výrazně zvýšit spotřeba energie a energetická účinnost (automatizace, účinnější elektronické řízení). Na druhou stranu se může díky digitalizaci snížit použití papíru. Pohyb lidí (mobilita) může být snížen pomocí e-mailů, internetu, mobilních telefonů - tj. digitální věk může pomoci podstatně snížit nebezpečí nadměrného použití dopravních prostředků (a tím chránit životní prostředí). I přes tento fakt a digitální možnosti ale stále více cestujeme; populace Země má také brzy dosáhnout 8 miliard lidí a především bohaté země spotřebovávají stále více energie; spotřeba potravin (a zejména plýtvání potravinami!!!) také dramaticky roste v bohatých zemích - takže digitální věk a jeho vymoženosti můžou mít jak pozitivní efekt, tak také ten negativní...

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to životní prostředí?

To, co nás obklopuje.

2. Co jsou to zdroje?

To, co potřebujeme k tomu, abychom mohli žít a pracovat.

3. Co je to odpad?

To, co zbude poté, co použijeme nějaké prostředky.

4. Co je to ekologická stopa?

Ukazuje, jak velký je náš dopad na životní prostředí

5. Co je to “*World overshoot day*” a kdy k němu v roce 2018 došlo?

Den, kdy lidské využívání přírody přesáhne přirozeně-regenerační možnosti Země za jeden rok. 1. 8. 2018.

6. Jaký odpad vzniká spalování fosilních paliv a proč je tak nebezpečný?

CO₂, skleníkový plyn

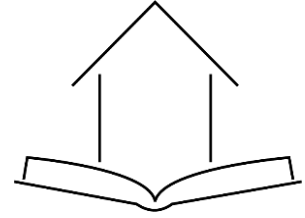
7. Jak může digitální věk pomoci bojovat proti ekologické stopě a tím i znečištění životního prostředí?

Snižuje spotřebu energie, zvyšuje efektivitu využívání energie

DOMÁCÍ ÚKOL

1. Vyhledej komponenty životního prostředí.

Vzduch, půda, voda, náš soused, naše komunita.

2. Vyhledej co nejvíce procesů, které vedou k produkci CO₂.

Vytápění, vaření, řízení auta, osvětlení (prostřednictvím výroby energie pro elektrické energie).

3. Uveď další příklady, jak může digitální věk pomoci při ochraně životního prostředí.

Řízení energie, snížení spotřeby energie, nové formy výroby energie (ne spalováním uhlíku).

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. b	3. b	4. c	5. d
6. d	7. e	8. c	9. c	10. b

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. N	3. P	4. N	5. P
6. N	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Oxid uhličitý je nebezpečný odpad, protože... (způsobuje změnu klimatu).
2. V našich rozvinutých zemích využíváme (více) zdrojů, než máme.
3. V roce 2018 byl World overshoot day v (srpnu).
4. Emise CO₂ můžeme snížit ... (zvýšením energetické účinnosti a využitím více obnovitelných zdrojů energie).
5. Lidstvo spotřebovává(více) zdrojů, než má.

Otevřené otázky:

1. Co je to životní prostředí? (To, co nás obklopuje)
2. Co je ekologická stopa? (Ukazuje, jak velký je náš dopad na životní prostředí)
3. Co je odpad? (To, co zbude poté, co použijeme nějaké prostředky.)
4. Je odpad vždy zbytečný? (ne, nějaký odpad může být zdrojem pro jiný proces)
5. Jaký je nejnebezpečnější odpad? (oxid uhličitý)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST PRO BUDOUCNOST – OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V DIGITÁLNÍM VĚKU
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je prostředí a jak se mění v průběhu dospívání;• vysvětlit, co obvykle myslíme tím, když říkáme „prostředí“;• objasnit, co to znamená, že „zatěžujeme své životní prostředí“;• vysvětlit, co znamená tzv. ekologická stopa;• objasnit, co to je World overshoot day a co musíme udělat, aby se vše vrátilo do normálu.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	společnost, prostředí, zdroje, ekologická stopa, World overshoot day, zdroje, odpad
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je životní prostředí? Co je to znečištění? Co je odpad?</i> Cílem úkolů je vzbudit u žáků zájem o téma.</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Procesy ekosystému dříve a nyní</p> <p>Studenti se pokusí zformulovat své názory. Tato aktivita může být pojata jako hra.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	

3. aktivita: Jak velká je naše ekologická stopa?

Studenti diskutují o tomto tématu a vypočítávají něčí stopu ve třídě. Snaží se naleznout způsoby a prostředky pro snížení stopy.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Diskuse o charakteristice digitální éry v oblasti ochrany životního prostředí

Diskuze k tématu. Diskuzními body mohou být: známky a příznaky úspory energie prostřednictvím digitálních technologií, jak digitální éra ovlivňuje ekologickou udržitelnost obecně a ve společnosti žáků.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

C. BOJ S KLIMATICKÝMI ZMĚNAMI

Podnebí je dlouhodobá charakteristika počasí (většinou udávaná převážně teplotou) dané oblasti. V závislosti na regionu můžeme hovořit o „místním klimatu“ (např. existují známá „větrná místa“), „regionálním klimatu“ (jako „evropské klima“) a také „globálním klimatu“. Zeměkoule (Země) je rozdělena do různých klimatických zón. Klimatické zóny závisí na tom, jak sluneční paprsky dopadají na povrch Země: čím kolmější (bližší k 90°) je tento úhel, tím vyšší je teplota. Takové podnebí se nachází kolem rovníku a tato zóna se nazývá tropická. Na druhé straně, na pólech, dopadají sluneční paprsky na povrch pod velmi malým úhlem, proto je zde klima chladné. Tato zóna se nazývá zónou polární.

Je zřejmé, že se v průběhu let mění i teplota: v Evropě může na některých místech klesnout teplota v zimě běžně i k -25° , teplota v létě může být naopak až $+40^\circ$. Proto se vždy počítá průměr a to z dlouhodobého hlediska: mohou existovat teplejší nebo chladnější roky, ale dlouhodobý průměr ukazuje charakteristický rys klimatu.

Některé ze slunečních paprsků dopadajících na povrch Země jsou pohlceny; ostatní se odrážejí zpět do vesmíru. Absorbované paprsky určují teplotu: čím více paprsků je absorbováno, tím vyšší je teplota. Míra absorbování závisí na vlastnostech povrchu (např. barvě): z fyziky známe koncept „absolutního černého tělesa“, které absorbuje všechny přicházející paprsky (podobně můžeme definovat „absolutně bílé těleso“, které všechny paprsky odráží). Skutečná tělesa jsou vždy mezi nimi.

Existují materiály, které se chovají jako zrcadlo: odrážejí paprsky zpět. Tento jev se používá ve sklenících k pěstování rostlin, i když je venkovní teplota nízká: sklo propouští příchozí paprsky, ale odráží odcházející paprsky zpět na povrch půdy. Proto je teplota uvnitř skleníku vyšší a umožňuje pěstovat zeleninu také, řekněme, v zimě.

Jedou z látek, které zpět odráží paprsky, je již známý oxid uhličitý. CO_2 je téměř vždy výsledkem spalování (např. spalování uhlí). (Spalování je oxidace, tj. má něco společného s kyslíkem). Oxid uhličitý a několik dalších plynů s podobnými vlastnostmi „odrážejícími teplo“ (např. Metan a oxid dusný) se nazývají „skleníkové plyny“. Ze skleníkových plynů je oxid uhličitý nejčastější a nejnebezpečnější. V atmosféře byl v určité

míře obsažen vždy a jeho koncentrace byla víceméně konstantní po stovky tisíc let. Od průmyslové revoluce se však jeho koncentrace ohromně zvýšila.

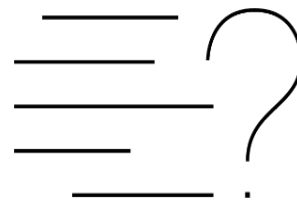
Zvýšení CO₂ v atmosféře nevyhnutelně vede k vyšším teplotám Země. Tropické počasí bude ještě teplejší a polární teploty v chladném podnebí půjdou také výrazně nahoru. Jelikož jsou póly pokryty sněhem a ledem, značná část z nich se rozpustí. To je nebezpečné hlavně ze dvou důvodů: zaprvé to velmi výrazně zvyšuje hladinu moře; za druhé, lidstvo ztrácí většinu svých zásob sladké vody. Vzhledem k nárůstu hladiny moře se může geografie Evropy dramaticky změnit a desítky velkých měst jako Helsinky, Amsterdam, Brusel, Oděsa, Stockholm, Benátky a mnoho dalších zmizí pod vodou.

Samotná příroda nedokáže se skleníkovými plyny a následným oteplováním bojovat sama, my musíme snížit emise CO₂ do ovzduší. Řešením by bylo snížení spotřeby energie, to je však nemožné. Nemůžeme se vrátit do doby kamenné. Avšak můžeme a musíme zvýšit energetickou účinnost, tj. získat více a více výsledků pomocí relativně stále méně energie. Další cesta tví k přiklonění se k alternativním zdrojům energie, které nejsou založeny na spalování fosilní energie (např. větrná energie, solární energie, geotermální energie). Z hlediska boje proti globálnímu oteplování je účinným řešením i jaderná energie, kvůli nebezpečí, které s sebou přináší, si však mnoho lidí myslí, že riziko je mnohem větší, než je její přínos ve vztahu ke globálnímu oteplování.

Změna klimatu (nazývaná také jako globální oteplování) je extrémně nebezpečným jevem, který může zcela změnit život lidstva. I z tohoto důvodu se spojily národy, aby učinily kroky ke snížení emisí CO₂ do atmosféry. Protože jsou emise spojeny především s výrobou energie, musíme výrazně zvýšit energetickou účinnost. Je to ovšem nutné i z toho důvodu, že fosilní zdroje energie, jako je uhlí, ropa a zemní plyn, nejsou nevyčerpatelné, a pokud je budeme nadále využívat ve stejném množství, jak je tomu dnes, může dojít k jejich vyčerpání už během několika desítek let.

Boj proti klimatickým změnám je proto vysoce postaven na našem seznamu priorit ve sféře sociální odpovědnosti; je to jeden z nejdůležitějších problémů v odpovědnosti za budoucnost.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je to klima?

Dlouhodobá charakteristika počasí

2. Jaké klimatická pásma se na Zemi vyskytují?

Polární zóna, mírná zóna a tropická zóna

3. Jaký je hlavní důvod existence několika různých klimatických pásem na naší planetě?

Klimatické zóny závisí na tom, jak sluneční paprsky dopadají na povrch Země: čím kolmější (bližší k 90°) je tento úhel, tím vyšší je teplota.

4. Proč je CO_2 nebezpečné pro naše klima?

Je to skleníkový plyn, díky kterému se planeta stává teplejší a sušší.

5. Při kterém procesu se ve velké míře tvoří oxid uhličitý?

Spalování

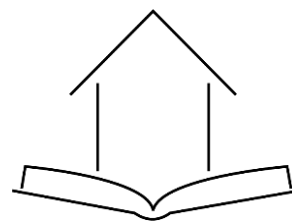
6. Co můžeme dělat my v boji s klimatickými změnami?

Snížením emisí CO_2 do ovzduší, využíváním alternativních zdroj

DOMÁCÍ ÚKOL

- 1. Zjisti a vysvětli, proč a jak při výrobě energie vzniká CO₂!**

Protože energie vzniká spalováním uhlí a oxidačním procesem vyprodukuje CO₂: $C + O_2 = CO_2$.

- 2. Najdi a vysvětli, na jakém principu funguje skleníků!**

Skleněné střechy propouštějí sluneční svit dovnitř, ale nepustí ven; zůstává více sluneční energie uvnitř a tím i ve skleníku.

- 3. Zkus najít, jak se v poslední době změnila ledová pokrývka na pólech!**

Zhlédni video na YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=Vj1G9gqhkYA>
nebo <https://www.youtube.com/watch?v=qHE0n5c6-6g>

- 4. Najdi a vytvoř seznam způsobů, jak je možné snížit emise CO₂!**

Energetická účinnost roste s využitím alternativních zdrojů energie, jako je sluneční nebo větrná energie.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. a	3. d	4. d	5. e
6. a	7. c	8. d	9. a	10. e

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. P	7. P	8. P	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Globální oteplování je ... (při zvýšení teploty atmosféry).
2. CO₂ je skleníkový plyn, protože(nenechá uniknout teplo).
3. Změna klimatu je nebezpečná, protože ... (vede k teplejšímu a suššímu klimatu).
4. Pro boj se změnou klimatu musíme ...(snížit emise CO₂ do atmosféry)
5. Abychom snížili emise CO₂ do ovzduší, (musíme energii využívat mnohem efektivněji)

Otevřené otázky:

1. Jaké je klima? (Dlouhodobé charakteristika počasí)
2. Co je skleník? (Dům ze skla, který propouští teplo dovnitř, ale ne ven.)
3. Co je skleníkový plyn? (Plyn, který způsobuje podobný efekt jako skleník.)
4. Proč je globální oteplování nebezpečné? (Protože to mění klima, které se stává teplejší a sušší.)
5. Jak bojovat proti změně klimatu? (Snížením emisí CO₂ do ovzduší)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	SOCIÁLNÍ ODPOVĚDNOST PRO BUDOUCNOST – BOJ S KLIMATICKÝMI ZMĚNAMI
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je „klima“;• vysvětlit, co je nejdůležitějším faktorem určujícím klima na Zemi;• popsat, co se stane se slunečními paprsky dopadajícími do atmosféry a na zemský povrch;• popsat, jak funguje skleníková a co je „skleníkový efekt“;• uvést nejdůležitější skleníkové plyny;• charakterizovat změny klimatu (globální oteplování);• uvést, jaké jsou nejdůležitější úkoly v boji proti klimatu změnit.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	podnebí, klima, pásma klimatu, skleníková, skleníkový plyn, skleníkový efekt, boj proti klimatickým změnám
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel položí následující otázky: <i>Co je klima? Co jej charakterizuje, determinuje? Co je skleníková? Cílem úkolů je vzbudit u žáků zájem o téma.</i></p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: Co si myslíš: Co je skleníková a jak pracuje?</p> <p>Studenti se pokusí zformulovat své názory. Tato aktivita může být pojata jako malá přednáška.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	

3. aktivita: Proč produkujeme CO₂ a proč je nebezpečný?

Studenti diskutují o tom, proč produkujeme oxid uhličitý a jaký je s ním problém.

Čas: 10 minut

4. aktivita: Diskuse o nových a obnovitelných zdrojích energie

Diskuze k tématu. Diskuzními body mohou být: obnovitelné zdroje v okolí školy, řešení NRES.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

VIII. OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

Osobnostní rozvoj představuje kontinuální proces, v rámci kterého se každý den mění naše osobnost k lepšímu.

Nikdo z nás se nenarodil jako tvor dokonalý či vzdělaný, ale každý z nás se může snažit o sebepoznání, o osvojení si dovedností a nových typů chování, díky kterým bychom naplnili svůj osobní i profesní život. Každý z nás by měl nejlépe vědět, co od života chce a co potřebuje k naplnění svých potřeb a tužeb.

Po celý život získáváme mnoho znalostí a dovedností, učíme se ve škole, od rodičů, našich učitelů, kteří nám poskytují rady a jakýsi návod. Kdybychom od začátku věděli, co budeme v životě dělat a jaké možnosti budeme mít, naše cesta by byla jednodušší a nepotřebovali bychom se učit průběžně. Jinými slovy, měli bychom více času na osobnostní rozvoj.

Osobnostní rozvoj je proces celoživotní. Je to způsob, jak zhodnotit naše schopnosti vzhledem k našemu životnímu cíli a k cílům, které jsme si stanovili, abychom dosáhli a maximalizovali svůj potenciál.

A. SEBEPOZNÁNÍ A SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI

Co znamená sebeuvědomění? Můžeme jej charakterizovat jako celkovou znalost své osobnosti. Mladí lidé však velmi často sami sebe vidí a vnímají jinak. Výsledkem je často to, že dobrovolně tráví svůj čas s přáteli, kteří na ně mají svým chováním negativní vliv, a to vše se ještě odehrává ve špatném prostředí.

Je důležité neplést si sebepoznání se sebeuvědoměním. Druhý pojem více souvisí s postavou, motivy, pocity, tužbami, zatímco první pojem obsahuje nejen víru, osobnostní rysy, hodnoty, ale také fyzické vlastnosti a vědomí, že existujeme jako jednotlivci.⁷ Poznávání našeho já je zásadní, neboť veškeré lidské jednání a chování vychází z našeho vlastním já. Pokud nebudeme cítit naši osobní identitu, jak potom máme pečovat o naši společenskou osobnost a sociální dovednosti?

Sociální identita nepochybně hraje zásadní roli v každodenním životě lidí. Naše chování, řeč těla, gesta a naše komunikace obecně (verbální nebo neverbální) se objevuje v raném věku a provází naše životy neustále. Tvoříme mezilidské vztahy založené na našich sociálních dovednostech, které jsou spojeny se sebepoznáním.

Sociální média pomáhají lidem spojit se, komunikovat a komunikovat rychle a snadno. Máme možnost konverzovat s lidmi po celém světě a poznávat nové kultury, mluvit s přáteli a rodinou, i když je nemáme ve své blízkosti. Vedle komunikace sociální média vytvářejí nový vizuální svět, kde uživatelé vytvářejí profily, prezentují svá já přesně tak, jak chtějí, poskytují přístup k informacím o sobě, chtějí se připojit k ostatním uživatelům. To vede ke vzniku nové identity každého z nás. Sociální média nás mohou spojoval, ale zároveň i izolovat, neboť sociální média nás spojují v rámci digitálního světa, ale zároveň vytváří jakýsi deficit sociálních dovedností, a to právě u mladších lidí. To může vést ke

⁷ <https://opentextbc.ca/socialpsychology/chapter/the-cognitive-self-the-selfconcept/>

ztrátě očního kontaktu, schopnosti telefonovat; ke ztrátě pozornosti a vnímání prostředí kolem sebe samého.

JAK SPRÁVNĚ VYUŽÍVAT SOCIÁLNÍ MÉDIA:

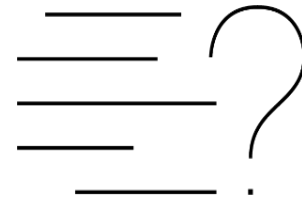
- Snažte se omezovat používání technologií při jídle, učení se a dalších jiných aktivitách.
- Vypněte všechny přístroje alespoň jednu hodinu před spaním a nechejte je vypnuté ještě hodinu po probuzení.
- Dopřejte si několik dní volna od sociálních médií.

Sociální média lidem pomáhají rychle a snadno komunikovat s okolím. U každého z nás mohou zapříčinit vznik nové digitální identity. Ve skutečnosti se však tato digitální identita s tou skutečnou úplně nemusí shodovat. Digitální identita by v sobě měla zahrnovat etické a vhodné užívání digitálního prostředí. Digitální identita například umožňuje příjemci potvrdit, že odeslaný email byl odeslán právě námi. Můžeme ji tedy používat jako „průkaz totožnosti“ ve virtuálním prostředí. Digitální identita však přináší i jisté hrozby:

- Díky anonymitě světa internetu existuje vždy nebezpečí, že vás někdo oklame.
- Nadměrné sdílení informací a odhalování příliš mnoha osobních detailů o vašem životě může vést k nežádoucím výsledkům.
- To, co uveřejníte, vás provází navždy - na to byste neměli nikdy zapomínat.
- Kybernetická šikana.

Ani ti, kteří s nejlepšími úmysly touží udržet své „avatary“ co nejautentičtější, nemohou vždy sami sebe prezentovat v plném rozsahu. Lidské osobnosti jsou na to příliš složité a dynamické.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Co je sebeuvědomění?

Sebeuvědomění je jedním z principů sociální psychologie. Je to termín, který se používá k popisu toho, jak si člověk představuje sám sebe. Úzce tedy souvisí se sebepoznáním.

2. Jakými technikami můžeme získat sebeuvědomění?

Rozšíření emočního slovníku, zpochybnit svou víru, uvědomit si své vlastní myšlenky a pocity, žádat konstruktivní zpětnou vazbu od lidí, kterým věříte.

3. Co jsou tzv. sociální dovednosti?

Sociální dovednosti usnadňující interakci a komunikaci s ostatními.

4. Jmenuj tři způsoby, jak můžeme využívat digitální identitu.

Volby, průzkumná šetření, prokázání totožnosti.

5. Jak se můžeme vypořádat s nebezpečím, které v sobě sociální média mohou ukrývat?

Být opatrný, nesdělovat o sobě důvěrné informace, nevěřit každému, kdo se tváří být našim přítelem, ověřovat si zdroje informací.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. d	3. c	4. b	5. c
6. a	7. c	8. b	9. c	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. P	5. N
6. P	7. P	8. N	9. N	10. P

Doplňovačka:

1. Abychom poznali své já, je vyžadováno... (sebeuvědomění a sebepoznání).
2. Význam poznávání našeho já je zásadní, každé lidské jednání a chování je založeno... (na nás samotných).
3. Sebeuvědomění je považováno za faktor, který ovlivňuje... (sebepojetí).
4. Sebeuvědomění dává schopnost poučit se z...(chyb a úspěchů).
5. Dosažením sebeuvědomění jsme schopni uspět v ... (osobním a společenském životě).

Otevřené otázky:

1. Co je sebeuvědomění? (Sebeuvědomění je jedním z principů sociální psychologie. Je to termín, který se používá k popisu toho, jak si člověk představuje sám sebe. Úzce tedy souvisí se sebepoznáním.
2. Jaké jsou drobné rozdíly mezi sebepoznáním a sebeuvědoměním? (Sebepoznání je vědění, které obsahuje nejen víru, osobnostní rysy, hodnoty ale také fyzické vlastnosti a vědomí, že existujeme jako jednotlivci, zatímco uvědomění si sebe sama souvisí spíše s charakterem, motivy, pocity, touhami.)
3. Jaké jsou výhody rozvoje sociálních dovedností? (kvalitní komunikace, cenné vztahy, zlepšení účinnosti, zvýšení pocitu štěstí)
4. Jak můžeme pěstovat sebeuvědomění? (Rozšíření emočního slovníku, zpochybnit svou víru, uvědomit si své vlastní myšlenky a pocity, žádat konstruktivní zpětnou vazbu od lidí, kterým věříte.)

5. Jaké jsou znaky toho, že jste dosáhl sebeuvědomění? (Definujeme své silné a slabé stránky. Dokážeme určit, co potřebuji ke splnění nového úkolu. Jsme si vědomi svých chyb a umíme je napravit. Chápeme a mluvíme o svých pocitech. Máme empatický postoj k potřebám a pocitům jiných lidí. Všímáme si, jak mé chování ovlivňuje ostatní.)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ – SEBEPOZNÁNÍ A SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co je sebepoznání;• vysvětlit význam sociálních dovedností;• uvést, co znamená mít sebeuvědomění;• popsat, jak mohou lidé obohatit své sebeuvědomění;• objasnit důležitost uvědomění si sama sebe.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	sebeoznání, sebeuvědomění, sociální dovednosti
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: Uvedení do tématu</p> <p>Učitel studentům přečte dva citáty, ke kterým se budou mít za úkol vyjádřit.</p> <p>„<i>Pot plus oběť rovná se úspěch.</i>“ Charles O. Finley</p> <p>„<i>Kvalita nepřichází náhodou. Je to záměr.</i>“ Charles Luckman</p> <p>Čas: 10 minut</p> <p>2. aktivita: Výklad učiva</p> <p>Výklad učiva pomocí ppt prezentace.</p> <p>Čas: 20 minut</p> <p>3. aktivita: Jak můžete „pěstovat“ své sebeuvědomění?</p> <p>Nejprve po dobu pěti minut požádá učitel studenty, aby si zapsali své základní vlastnosti. Pak je požádá, aby sepsaly nějaké krátkodobé cíle na několik příštích</p>	

měsíců. Potom vytvoří společný kalendář obsahující jejich cíle a připnou si ho na nástěnku.

Čas: 10 minut

4. aktivita: **Evaluce, shrnutí a zadání domácího úkolu**

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Shrne učivo a podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

B. POTŘEBY A ZÁJMY V POROZUMĚNÍ

Navzdory tomu, že se značné pozornosti ve vzdělávání dostává znalostem a dovednostem, nezaručují, že probíranému tématu bude porozuměno. Je obecně známo, že lidé získávají znalosti během svého života, aniž by hluboce chápali jejich základ a způsob, jak je správně používat. Ale bez těchto schopností jsou znalosti téměř k ničemu! Z dlouhodobého hlediska musí vzdělávání směřovat k aktivnímu využívání znalostí a dovedností. Zkrátka musíme učit k porozumění, aby nám vzdělávání přinášelo dlouhodobé přínosy.

A jak bychom měli učit k porozumění? Měli bychom učinit z učení dlouhodobý proces zaměřený na myšlení. Dále bychom měli průběžně hodnotit, podporovat učení názornými ukázkami, prezentacemi, věnovat pozornost vývojovým faktorům, představit studentům daný obor, podporovat transfer učení.

V učení se k porozumění sehrává důležitou roli empatie, neboli jednání k porozumění, uvědomění si citlivosti a zprostředkovaně prožívání pocitů, myšlenek a prožitků jiného z minulosti nebo přítomnosti, aniž by pocity, myšlenky a prožitky byly plně sdělovány objektivně explicitním způsobem.

Učení se k porozumění by mělo být podmíněno motivací, tedy potřebou, touhou, přáním nebo pohnutkou uvnitř jedince. Je to proces podněcování lidí k činům vedoucím k dosažení cílů. Motivace je důležitá jak pro studenty, tak pro učitele. Motivovaní učitelé inspirují studenty k soustředění. A studenti motivovaní k učení inspirují učitele k učení.

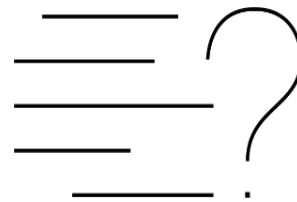
CO JE AKTIVNÍ UČENÍ

Aktivní učení je jakýkoliv přístup k výuce, při kterém jsou všichni studenti požádáni, aby se zapojili do procesu učení. Aktivní učení se staví proti tradičním metodám, ve kterých byli studenti pasivními příjemci znalostí od experta. Aktivní učení může mít mnoho podob a může být prováděno v jakékoli disciplíně. Aktivní učení zlepšuje výsledky studentů. Výhody využívání takových aktivit jsou značné, včetně zlepšeného kritického myšlení,

dovednosti, zvýšené uchování a přenos nových informací, zvýšená motivace, zlepšení mezilidských dovedností a snížení neúspěšnosti kurzu (Prince, 2004). Národní průzkum zapojení studentů (NSSE) jako jeden z příkladů zkoumal zkušenosti se zapojením statisíců studentů z více než 1600 vysokých škol a univerzit od roku 2000. Průzkum ukázal, že praktické, integrační a kooperativní zkušenosti s aktivním učením vedou k vysoké úrovni studentských úspěchů a osobního rozvoje (Kuh, O'Donnell a Schneider, 2017). Aktivní učení může pozitivně ovlivnit motivaci studentů (Owens, Sadler, Barlow, & Smith-Walters, 2017)

Jednou z metod vedoucích k aktivnímu učení je skupinová diskuze s rotací předsedů, která podporuje studenty v aktivním naslouchání vybraných řečníkům. Studenti diskutují, „střídají“ si role, přičemž opakovaně vybírají následujícího řečníka. Nový řečník má vždy za úkol shrnout dosavadní body diskuze.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jaký je rozdíl mezi učením a učením k porozumění?

Cílem učení k porozumění je naučit se efektivně využívat naše znalosti a osvojené dovednosti.

2. Jaký to má význam učit k porozumění?

Osobnostní růst člověka

3. Jaké jsou základní kroky, kterými se musí někdo řídit, aby učil k porozumění?

Měli bychom učinit z učení dlouhodobý proces zaměřený na myšlení. Dále bychom měli průběžně hodnotit, podporovat učení názornými ukázkami, prezentacemi, věnovat pozornost vývojovým faktorům, představit studentům daný obor, podporovat transfer učení.

4. Jaký je rozdíl mezi empatií a sympatií?

Sympatie může odkazovat na sdílení nebo schopnost sdílet pocity jiné osoby, zatímco empatie má tendenci být používána k představování si nebo schopnost představovat si pocit, který někdo skutečně má.

5. Co je to manipulativní chování a jak ho poznáte?

Manipulace je „šikovné“ zacházení, ovládání nebo používání něčeho nebo někoho. Manipulace znamená získat to, co chcete, ignorováním nebo poškozováním tužeb druhých.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. a	2. d	3. c	4. a	5. b
6. c	7. b	8. a	9. c	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. N	5. P
6. P	7. N	8. P	9. P	10. N

Doplňovačka:

1. V dlouhodobém horizontu musí vzdělávání směřovat k aktivnímu využívání... (znalostí).
2. Abychom mohli ve vzdělávání dosáhnout dlouhodobé přínosy, musíme (učit k porozumění).
3. Studující musí trávit větší část svého času v ... (činnosti).
4. Způsob, jakým jsou informace prezentovány, může nesmírně ovlivnit (učení k porozumění).
5. Proces učení by měl být přizpůsoben tomu, co se studenti mohou nebo nemohou naučit v závislosti na... (jejich věku a vývojových faktorech).

Otevřené otázky:

1. Co je empatie? (Porozumění, uvědomění si citlivosti a zprostředkované prožívání pocitů, myšlenek a zkušeností jiného z dob minulých nebo přítomných, aniž by měli pocity, myšlenky a prožitky zprostředkovány objektivně explicitním způsobem.)
2. Co je sympatie? (Čin k pochopení pocitů druhých.)
3. Jaký je rozdíl mezi sympatií a empatií? (Sympatie může odkazovat na sdílení nebo schopnost sdílet pocity jiné osoby, zatímco empatie má tendenci být používána k představování si nebo schopnost představovat si pocit, který někdo skutečně má.)
4. Jaké jsou typy empatie? (Kognitivní empatie, citová empatie, soucitná empatie).

5. Proč je empatie důležitá? (Je zásadní, abychom se pokusili poznat realitu jiných lidí, a kvůli tomu potřebujeme empatii. Snaha porozumět vede k empatii a empatie vede k růstu. Je to klíč k vytvoření a upevnění našich mezilidských vztahů.

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ – POTŘEBY A ZÁJMY V POROZUMĚNÍ
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• definovat rozdíl mezi učením a učením k porozumění;• objasnit důležitost učení k porozumění;• uvést základní kroky k dosažení učení k porozumění.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	učení k porozumění, sympatie, empatie, motivace, manipulace,
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: <i>Co znamená něčemu rozumět?</i></p> <p>Učitel pokládá studentům tyto otázky: <i>Proč vzdělávat k porozumění? Co je porozumění? Co by mělo být těžké pochopit? Co je generační znalost? .</i> Své názory si zaznamenají, může proběhnout společná diskuze.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: <i>Učební plán</i></p> <p>Studenti se pokusí navrhnout vlastní učební plán na zvolené téma. Uvedou cíl, aktivity a metodologii, způsob hodnocení, evaluace.</p> <p>Čas: 15 minut</p>	
<p>3. aktivita: <i>Co jste se naučili?</i></p> <p>Úkolem studentů bude napsat vlastními slovy, co se dozvěděli o plánování lekcí, o učení se k porozumění.</p> <p>Čas: 15 minut</p>	

4. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Shrne učivo a podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

C. JAK ROZLIŠOVAT MOTIVACI OD MANIPULACE

Motivace je slovo odvozené od slova motiv, což označuje potřebu, touhu, přání nebo pohnutku uvnitř jedince. Je to proces podněcování lidí k činům vedoucím k dosažení cílů. Lidské chování je cílené. Motivace způsobuje cílené chování. Potřeby lze řešit a cíleně uspokojovat právě prostřednictvím motivace. Viz tzv. Maslowova pyramida potřeb. Potřeby jedince slouží jako hnací síla lidského chování. Motivace je důležitá jak pro studenty, tak pro učitele. Motivovaní učitelé inspirují studenty k soustředění. A studenti motivovaní k učení inspirují učitele k učení.

Motivace je důležitá pro efektivní řízení času, pro efektivní zvládnání každodenních životních výzev, příležitostí, aby bylo možné jít dál a dosahovat cílů. Motivace nám pomáhá řídit náš čas a stát se produktivními a prospěšnými. Motivace je důležitá i v lidském životě. Lidský vývoj je neustálým procesem a každý den musíme překonávat mnoho překážek. Těmi mohou přírodní katastrofy, nevzdělaná společnost, špatné vládní postupy apod. Ale když sami v sobě poskytneme motivační prostředí, náš smysl se aktivuje.

Manipulace je „šikovné“ zacházení, ovládnání nebo používání něčeho nebo někoho. Manipulace znamená získat to, co chcete, ignorováním nebo poškozováním tužeb druhých. Manipulátoři používají šarm, přesvědčování, přemlouvání, lstí a klamání. Oblíbenými „zbraněmi“ manipulátorů jsou vina, stěžování, srovnávání, lhaní, popírání, předstírání nevědomosti nebo neviny, vina, úplatkářství, podkopávání, hry mysli, předpoklady, zvraty, emocionální vydírání, vyhýbavost, zapomínání, falešné znepokojení, soucit, omluvy, lichocení, dary a laskavosti. Běžnou technikou manipulátorů je používat vinu, popírat jejich sliby, dohody nebo rozhovory nebo zahájit hádku a obviňovat vás za něco, co jste neudělali, aby nad vámi získali moc, případně sympatie. Manipulátoři často vyjadřují předpoklady o vašich úmyslech nebo o tom, čemu věříte a pak na ně reagují tak, aby ospravedlnili své pocity nebo činy.

Snaží se vás také vystrašit, takže často obětujete své potřeby a přání. Pokud to nefunguje, občas náhle přehodí na “mírnější tón”. Nechají vás věřit, že udělají, co chcete vy, ale nakonec dělají jen podle sebe a pro sebe. Jejich pasivně agresivní chování je formou pasivní manipulace motivované strachem. V každém směru se vyhýbají střetu, mění téma nebo používají vinu a odmítnutí, aby se vyhnuli tomu, že nemusí mít pravdu. Když jsou konfrontováni, mají potíže s přijetím odpovědnosti za své činy. Místo toho popírají odpovědnost a obviňují nebo se omlouvají, aby udrželi pokoj.

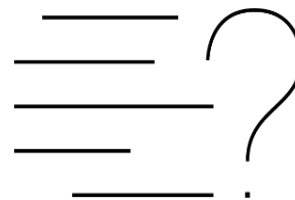
Se zvyšujícím se vlivem sociálních médií velmi často dochází k manipulaci i ve virtuálním prostředí. Vzhledem k rozšířenému přístupu k různým informacím musí být pečlivě vybráno to, co čtete a dále reprodukujeme. Internet se skládá z obrovského úložiště informací, kde prakticky každý může vytvářet nějaký materiál. Je sice dosti obtížné, ale také velmi zásadní zkontrolovat informace, které čtete a zjistit, do jaké míry jsou přesné a pravdivé, nebo ne. Prvním krokem je identifikace autorů a přesnost toho, co poskytují. Měli bychom se také ujistit, že navštěvujeme pouze uznávané weby, které poskytují spolehlivé informace. Nikdy není na škodu zkontrolovat údaje o autorovi, to, co píše, ale také doménu, ze které jsou informace přijímány. V neposlední řadě nezapomeňte, že internet může být skvělým zdrojem informací, ale pokud se zaměříme na jejich přesnost, je knihovna stále jedním z nejlepších míst pro výzkum.

Mějte na paměti, že ne všechny zdroje jsou vytvořeny stejně. To, že jsou natisknuty nebo dostupné na internetu nezaručuje, že jsou přesné, nebo že pochází z dobrého výzkumu. Při vyhledávání na webu je důležité kriticky zhodnotit výsledky vyhledávání

- Hledejte články publikované ve vědeckých časopisech.
- Hledejte materiály na webových stránkách, které se zaměřují na vědecké zdroje.
- Porovnejte několik různých názorů.
- Své výsledky konzultujte.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Vyjmenuj tři hlavní rozdíly mezi motivací a manipulací a zdůvodni své odpovědi.

Manipulace	Motivace
Zajímá se pouze o práci a výkon	Zajímá se o práci, ale také o člověka.
Je poháněna především pýchou.	Je poháněna spíše zájmem a láskou.
Kontroluje lidi.	Zmocňuje lidi.
Devaluje lidi.	Váží si lidí.
Špatné vedení lidí.	Skvělé vedení lidí.
Podporuje zášť.	Podporuje loajalitu.

2. Co definuje manipulativní chování?

Manipulace je „šikovné“ zacházení, ovládání nebo používání něčeho nebo někoho. Manipulace znamená získat to, co chcete, ignorováním nebo poškozováním tužeb druhých.

3. Dokážete se chránit před manipulací a jak?

Znát svá základní lidská práva. Udržovat si odstup. Vyhýbejte se sebeobviňování a personalizaci. Zaměřte se na ně kladením vhodných otázek. Než odpovíte na jejich otázky, využijte čas na přemýšlení ke svému prospěchu. Naučte se říkat “ne”. Vyvodte důsledky, když nepřijmou vaše “ne”.

4. Co je CRAAP test a jak ti může pomoci v procesu hodnocení, když se dostane na hodnocení informací?

Test věrohodnosti zdroje informací.

5. Porovnej primární a sekundární zdroje. Který z nich je podle tebe cennější?

Primární zdroje zahrnují cokoli, co se dá považovat za originální, původní data.

Sekundární zdroje interpretují primární zdroje. Primární zdroje jsou cennější.

6. Proč je důležité vyhodnotit své zdroje?

Ověření důvěryhodnosti informací.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. d	2. b	3. c	4. a	5. a
6. a	7. c	8. d	9. a	10. c

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. P	2. P	3. N	4. P	5. N
6. N	7. P	8. N	9. P	10. N

Doplňovačka:

1. Manipulace se od motivace liší v ... (mnoha bodech).
2. Starost a péče o práci a osobu:...(motivace).
3. Ďábelské vedení lidí se týká... (manipulace).
4. Silní a hodnotoví lidé:... (motivace)
5. Manipulátoři často vyslovují domněnky o vašich záměrech nebo víře a pak na ně reagují, jako by... (byly pravdivé).

Otevřené otázky:

1. Vyjmenujte některé rozdíly mezi manipulací a motivací. (Manipulace se stará o práci, zatímco motivace se stará o práci a osoby. Manipulace podporuje zášť, zatímco motivace podporuje loajalitu. Manipulace kontroluje lidi, zatímco motivace posiluje lidi.)
2. Vyjmenujte tři způsoby, jak se vyhnout manipulaci? (Znát svá základní lidská práva. Držte si odstup. Vyhněte se personalizaci nebo bezpečnému obviňování.)
3. Které jsou tři běžné taktiky manipulátorů? (Lhaní, prázdné sliby, kritika)
4. Které tři běžné chování naleznete u motivátorů? (Podpora prostřednictvím positivity. Pomoci vám být nejlepší verzí sebe sama. Postoj „Ano, můžeš“.)
5. Kdo může být pro někoho manipulátor nebo motivátor? (Rodič, přítel, učitel)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ – JAK ROZLIŠOVAT MOTIVACI OD MANIPULACE
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• uvést hlavní rozdíly mezi motivací a manipulací a své odpovědi zdůvodnit;• objasnit, co definuje manipulativní chování;• uvést, jak se chránit před manipulací.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	motivace, manipulace, CRAAP
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: <i>Co znamená něčemu rozumět?</i></p> <p>Učitel pokládá studentům tyto otázky: <i>Jaký je rozdíl mezi motivací a manipulací?</i>. Své názory si zaznamenají, může proběhnout společná diskuze.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: <i>Tvorba manipulativního profilu</i></p> <p>Studenti se pokusí popsat na základě svých zkušeností hlavní vlastnosti, které má manipulativní osoba. Popřemýšlí o způsobech, jak se vyhnout manipulaci.</p> <p>Čas: 20 minut</p>	
<p>3. aktivita: <i>Rohy</i></p> <p>Četba a práce se scénáři uvedenými v domácím úkolu. Diskuze k možným problematickým situacím v rozhovorech.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

4. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Shrne učivo a podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

PŘÍLOHA

I. Občanská sociální odpovědnost – CSR

My všichni žijeme ve společnosti – v malé jako je např. naše rodina, třída, komunita nebo ve větší, jako je naše země nebo Evropa. Dnes díky výhodám a charakteristice digitální doby se svět stal malým – můžeme mít snadno přátele na Aljašce, Tahiti nebo v Indii. Říkáme, že žijeme v “globální vesnici”, kde každý zná každého – a skutečně není potřeba kliknout na víc jak šest odkazů, abychom se spojili s kýmkoli ve světě. Jsme světový spoluobčané, naší největší společností je lidstvo.

Již v 60. letech 20. století si více a více lidí, manažerů a vlastníků uvědomovalo, že obchodní společnost je odpovědná za víc než jen vytvořit zisk. Hlavním důvodem pro toto širší chápání společenských odpovědností byl vznik potřeby ochrany životního prostředí. Nejdříve si uvědomili, že jde o globální problém; znečištění ovzduší se nezastavuje u bran společností, natož u národních hranic. Druhým zjištěním bylo, že zatím největším znečišťovatelem jsou společnosti (korporace). Tato dvě zjištění otevřela problematiku, toho, že obchodní společnost je odpovědná za víc než jen vytvořit zisk za každou cenu. Dle tohoto přístupu byly formulovány 4 typy odpovědnosti, které lze aplikovat nejen na firmy, ale i na jedince či komunitu.

Můžeme rozlišovat odpovědnost:

- **Ekonomická (Economic)**, které v sobě zahrnuje zásadu „být prospěšný jak jen společnost může“. Ale na rozdíl od dřívějšího čistě liberálního přístupu „za každou cenu“ bylo nahrazeno „jak legální, etické a dobročinné okolnosti dovolí“. To samé však platí i pro jednotlivce: každý má nějaké osobní výdaje a osobní příjem; a **každý jednatel je odpovědný za příjem k pokrytí všech svých osobních výdajů.**
- **Právní (Legal)**, v rámci které musí společnost dodržovat všechna pravidla a právní požadavky, což znamená – pracovat podle zákona. Dříve zákon dovozoval společností prakticky vše od práce přes čas zaměstnanců po zabíjení a týrání svých bližních, zvláště – soupeřů, zákon se stal více vyváženým a zakázal dřívější

nepřiměřenosti. Právní systém (zákon) určuje co je správné a co je špatné. Osoby (občané, jednotlivci) jsou povinni dodržovat zákon; což znamená dodržovat pravidla.

- **Etická (Ethical)**, vše má být posuzováno i z hlediska etiky. Etika je představa o správném a špatném chování. Snaží se vyřešit otázky lidské morálky tím, že definuje představy jako je dobro nebo zlo, to co je správné a co špatné, ctnost a nectnost, spravedlnost a zločin. Etické odpovědnosti mají vyšší hodnotu než právní odpovědnosti, protože existuje mnoho problémů týkajících se chování, které jsou posuzovány jako neetické, ale neregulované zákonem. Splňovat etické odpovědnosti proto jednoduše znamená dodržovat pravidla a očekávání společnosti, ve které žijeme. **Etické chování je odpovědností všech občanů.**
- **Dobročinná (Philanthropic)**, podle které by se společnosti měly starat o speciální skupiny lidí a materiálně jim pomoci. Takže některé společnosti pomáhají zdravotně postiženým financovat vozíčky; jiné pomáhají mladým muzikantům nebo další nabízejí stipendia pro menšiny, atd.

CSR se stalo důležitým tématem v mezinárodním podnikání a čím dál více expertů začalo pracovat na zmezinárodnění a standardizaci. Na konci tohoto procesu, Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) uveřejnila mezinárodní normu pro CSR: **ISO26000:2010**. (26000 je "název a číslo" CSR jako ISO14000 je pro ochranu životního prostředí nebo ISO27000 informační zabezpečení; a 2010 je rok tohoto uveřejnění a mezinárodního uznání.) Od té doby ISO26000:2010 je přijato také jako národní norma ve více než 100 zemích světa. (ISO nemá daleko od 200 členských zemí.) Což je více než 90% světové ekonomiky (společností) řídicí se (nebo aspoň znající) požadavky Společenské odpovědnosti firem (CSR). Všechny partnerské země přijali ISO26000:2010 CSR mezinárodní normu a pravidla. CSR je tedy mimo jiné znakem etické a humanitární odpovědnosti za pomoc potřebným.

VERZE PRO SMARTPHONY

Otázky s možností výběru správné odpovědi:

1. c	2. d	3. b	4. e	5. a
6. c	7. d	8. a	9. e	10. a

Otázky s možností výběru pravdivé (P) – nepravdivé (N) tvrzení:

1. N	2. N	3. P	4. P	5. P
6. N	7. P	8. N	9. P	10. P

Doplňovačka:

1. Korporace jsou odpovědné nejen za... (zisk).
2. Občané musí udělat vše, co je v jejich silách, aby si našli práci, aby... (pokryli své náklady plus náklady na děti).
3. Dobročinnost jsou nezbytná, protože (existují lidé v nouzi).
4. Darování je možné pouze tehdy,... (pokud si to může dovolit).
5. Právní předpisy jsou vždy napsány, ale etické... (obvykle ne: je to očekávání společnosti.)

Otevřené otázky:

1. Co je CSR? (Původně společenská odpovědnost firem)
2. Existuje mezinárodní standard pro CSR? (Ano, ISO26000)
3. Co je etika? (Pravidla ve společnosti o tom, co je považováno za správné či špatné.)
4. Co jsou nadřazené, etická nebo právní pravidla? (Etická pravidla)
5. Co je to filantropie? (Dobrovolná pomoc potřebným)

UČEBNÍ PLÁN

I. část	
Úroveň/ třída	věk 12 - 14
Název	CSR
Čas	45 min
Cíle výuky	Po osvojení učiva budou žáci schopni: <ul style="list-style-type: none">• objasnit, co znamená CSR;• uvést, proč je možné a žádoucí rozšířit CSR;• vysvětlit, co je etika a co znamená také pro občany a společenství;• objasnit, co je filantropie a proč je důležitá na všech úrovních.
Pomůcky	prezentace v PowerPointu, dataprojektor, flip chart, laptop,
Klíčové pojmy	CSR, odpovědnost, typy odpovědnosti
II. část: Průběh vyučovací hodiny	
<p>1. aktivita: <i>Co znamená něčemu rozumět?</i></p> <p>Učitel pokládá studentům tyto otázky: <i>K čemu jsou korporace? Co bylo dříve považováno za jediný cíl firmy? Co je to zisk? Své názory si zaznamenají, může proběhnout společná diskuze.</i></p> <p>Čas: 10 minut</p>	
<p>2. aktivita: <i>Jak se objevilo CSR?</i></p> <p>Studenti se pokusí popsat, jak firmy tvoří zisk a co s ním poté dělají.</p> <p>Čas: 8 minut</p>	
<p>3. aktivita: <i>CSR pro firmy</i></p> <p>Studenti diskutují o tom, proč mají firmy i jiné povinnosti než vytváření zisku. Učitel mluví o důvodech neudržitelnosti života, který žijeme.</p> <p>Čas: 10 minut</p>	

4. aktivita: CSR pro občany a komunity

Diskuze k danému tématu. Diskuzními body mohou být: význam etiky a filantropie obecně jednotlivce a pro společnost.

Čas: 12 minut

5. aktivita: Evaluace, shrnutí a zadání domácího úkolu

Učitel vyhodnotí práci ve vyučovací hodině. Shrne učivo a podle svého uvážení zadá žákům domácí úlohu.

Čas: 5 minuta

II. JAK SE SOCRATIVE.COM POUŽÍVÁ?

www.socrative.com

1. Socrative.com je velmi účinný nástroj pro vytvoření snadného rozhraní mezi učitelem a studentem, mezi počítačem učitele a chytrým telefonem studenta. Smartphone musí mít přednostně systém iPod nebo Android.
2. Učitel se na uvedených webových stránkách zaregistruje. Může si vybrat mezi dvěma možnostmi. Menší/jednodušší modul umožňuje pracovat s 50 studenty současně; tato možnost je bezplatná. Pokud chce učitel pracovat až se 150 studenty, bude muset investovat malou částku (v řádu cca 20 euro ročně). Časové okno je definováno učitelem; je otevřeno pro vybranou skupinu studentů (až 50 z nich), dokud si učitel nenechá dané úlohy otevřené na svém počítači. (Úkol běží na povrchu Socrative; učitel může mezitím svůj počítač zavřít; např. během domácího úkolu).
3. Socrative.com je vynikající nástroj pro individuální učení a kontrolu úrovně znalostí, skvěle se hodí jako forma domácího úkolu, kterou učitel velmi snadno zkontroluje. Kromě tohoto využití je dobře použitelný ve třídě při práci s různými skupinami, organizaci týmových soutěží atd. Dále je také vynikajícím evaluačním prostředkem pro kontrolu toho, která část materiálu je chápáné a v jakém rozsahu.
4. K dispozici jsou různé druhy úkolů:
 - a. **otázky s možností výběru z více odpovědí:** v nabídce je několik odpovědí a student vybírá správnou možnost. Socrative vyhodnocuje odpověď automaticky. Otázky a možnosti odpovědí zadává učitel a vždy jedna nebo několik z nabízených možností odpovědí mohou být správné. V SOCIREs jsme rozpracovali otázky pouze s jednou správnou odpovědí. Každý modul každého tématu obsahuje 10 otázek s možností výběru z více odpovědí.

- b. **Pravdivé nebo nepravdivé věty:** studenti se zde musí rozhodnout, zda je daný krátký výraz (věta) pravdivý nebo ne. Odpověď je opět vyhodnocena automaticky. V SOCIRES bylo pro každé téma Modulu vypracováno 10 vět „True or False“
- c. **Otevřené otázky:** zde musí student věty ukončit, u tohoto typu nelze hodnotit automaticky; hodnocení provádí učitel. V SOCIRES uvádíme dva typy: pět otevřených otázek, které mají být doplněny, a pět otevřených otázek k zodpovězení.
- d. **Vesmírný závod:** je to kombinace otázek s výběrem odpovědí a pravdivé/nepravdivé věty. V tomto typu záleží i na rychlosti odpovědí.
- e. **Exit ticket:** pomáhá definovat, která část materiálu je chápána a v jakém rozsahu. Může však být použita i pro hodnocení třídní práce učitele ze strany studentům. Otázky lze klást písemně nebo také ústně.

V každé z výše uvedených možností jsou další možnosti (modifikace): například daných pět možností v „otázkách s možností výběru z více odpovědí“. Otázky mohou být zadány v náhodném sledu již učitele, což umožňuje použít ji jako kontrolní práci ve třídě a vyhnout se kopírování odpovědi od souseda. Ve třídě jsou velmi užitečné náhodné úkoly.

Učitel může materiál snadno importovat. V rámci školy (předmětu) může mít přístup k obrovskému množství úkolů vypracovaných ostatními a i on sám může nabídnout své materiály k použití.

1. Při registraci dostane učitel registrační číslo. „Třídou“ se myslí osoby, se kterými učitel sdílí svůj kodex. V základním nastavení nemůže počet těch, kteří mají kód, být najednou více než 50.
2. Práce začíná tlačítkem „Start“ a končí, jakmile učitel klikne na „Dokončit“. Časový rámec může být přednastaven, ale lze jej individuálně upravit. Díky tomu může být tento program využit i pro pořádání soutěží i mezinárodního rozsahu.
3. Učitel pracuje se svým počítačem, zatímco studenti se svými smartphony. Učiteli však nic nebrání v tom, aby využil smartphone také – v takovém případě je učitel „manažerem“, ale „členem týmu“.
4. Studenti si z obchodu s aplikacemi stáhnou „Socrative app“. Po zadání čísla učitele mohou vstoupit do učebny. Plnit úkoly a zodpovídat otázky je však možné poté, co učitel klikne na políčko start.
5. Socrative je vynikající a velmi účinný nástroj individuálního učení. Nicméně může být použit i pro týmovou práci. (Učitel může zadat týmu jakýkoliv úkol k projednání, po diskuzi a týmovém rozhodnutí studenti zadají odpověď, názor).
6. Na níže uvedených odkazech naleznete návody, jak s programem Socrative pracovat.

<https://www.youtube.com/watch?v=nC-Nhpf0Efw>

<https://www.youtube.com/watch?v=Wln11f-Q1JM>

<https://www.youtube.com/watch?v=LPkqFxFxWHG4M>

<https://www.youtube.com/watch?v=OsEUBbm-tKg>

<https://www.youtube.com/watch?v=byK8l6WUX3Q>

III. Online hra

Většina učitelů ví, jak je v současné době těžké zaujmout žáky při výuce za pomoci klasických materiálů (učebnice, prezentace...), proto jsme se při tvorbě našeho projektu snažili zjistit, jaké výukové materiály žákům v současné době přijdou poučné, ale zároveň také zábavné. Soustředili jsme se především na žáky druhého stupně, protože zde je to pravděpodobně nejnáročnější.

Většina žáků souhlasila s tím, že takovou variantou je pro ně především online hra, do které se mohou zapojit buď samostatně, nebo jako skupina. I když to nebylo součástí původního projektu, rozhodli jsme se využít technické schopnosti některých našich žáků a pokusili jsme se o vytvoření jednoduché hry. Nechtěli jsme však, aby byla hra založena pouze na správných odpovědích, jak tomu často u edukačních her je.

Výsledkem je hra rozdělena na několik úrovní. Prvním úkolem je odemčení jednotlivých úrovní pomocí odpovědí na otázky. Pokud se žáci na danou úroveň dostanou, čeká je společný úkol, který musí splnit, aby se posunuli dál. Hra končí ve chvíli, kdy je dosaženo všech úrovní.

Hru je možné vyzkoušet na odkazu: <https://www.digitalerachallenges.eu/>